

דברי הכנסת

הישיבה הארבע-מאות-ותשע-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ז בשבט התשנ"ו (7 בפברואר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, י"ז בשבט התשנ"ו, 7 בפברואר 1996.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הריני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 39) (עובדים חדשים), התשנ"ו – 1996. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה למזכיר שלנו.

אנחנו עוברים לשאילתות בעל-פה. יש לנו שלוש שאילתות, שתי שאילתות הופנו לראש הממשלה ואחת לשר האוצר. אין לנו כאן השרים ששיבו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

סדר-היום מתחיל עם שר הקליטה. לפי הלוח בחוץ שר הקליטה הוא הראשון בשאלות.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו קודם שאלות בעל-פה, אחר כך שאלות רגילות. כנראה אצלי כתוב משהו אחר לגמרי. יש חברת הכנסת ענת מאור וראש הממשלה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

רבותי, עד שיסבירו לי פה מה קורה, השר לקליטת העלייה ישיב על שאלות. כבודו, בבקשה.

אכלוס הוסטלים בירושלים ובחיפה

חבר הכנסת א' גור שאל את השר לקליטת העלייה ביום ד' בטבת התשנ"ו (27 בדצמבר 1995):

באמצעי התקשורת התפרסמו ידיעות, שעל-פיהן אוכלסו ההוסטלים לעולים חדשים בירושלים ובחיפה בתושבים מערים אחרות, וזאת אף שהובטח שהם יאוכלסו בעולים שעונים על הקריטריונים כזכאים וכתושבי אותן ערים.

רצוני לשאול:

1. כמה יחידות דיור בהוסטלים יקבלו העולים הזכאים תושבי ירושלים וחיפה?

2. כיצד יבדוק המשרד לקליטת העלייה את הקריטריונים לקבלת יחידות הדיור בהוסטלים?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שני ההוסטלים בפסגת-זאב בירושלים מונים 178 יחידות דיור, מתוכן יועברו לרשות משרד הקליטה 100 יחידות. ביחידות אלה ישוכנו עד 90% עולים זכאים תושבי ירושלים. ההוסטל בחיפה מונה 81 יחידות דיור, מתוכן יועברו לרשות משרד הקליטה 53. גם ביחידות דיור אלה ישוכנו עד 90% עולים זכאים תושבי חיפה.

2. בהתאם להחלטת ממשלה מיום 15 באוגוסט 1993, יתבצע אכלוס ההוסטלים על-ידי ועדות הדיור של המשרד בשיתוף נציגי המשרדים הרלוונטיים, הרשות המקומית, נציג מקרב הציבור ונציג מקרב העולים. זכאים ליחידת דיור בהוסטל קשישים לפי הגדרת הביטוח הלאומי, המתפקדים באופן עצמאי ומתקיימים מקצבת קיום של הביטוח הלאומי. הקצאת הדיור בוועדות תתבצע כמובן בהתאם לתור הממתינים על-פי תאריך העלייה.

5736. השתתפות שר הקליטה בוועידת התנועה הרפורמית בארצות-הברית

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את השר לקליטת העלייה ביום ד' בטבת התשנ"ו (27 בדצמבר 1995):

נוכח הודעתך בכנסת שהרפורמים הם שמימנו נסיעתך לוועידתם ונוכח החלטת ועדת האתיקה בעבר כי חבר כנסת שנסע במימון הרפורמים צריך להימנע מלהשתתף בדיונים שבהם עולה עניינם – רצוני לשאול:

1. מה היתה עלות הנסיעה, לרבות כל ההוצאות?

2. מי ליוו אותך, מה היתה עלות הוצאותיהם ומי מימן זאת?

3. האם תימנעו מלהשתתף בישיבות שבהן יידונו בקשותיהם התקציביות והאחרות, במשרדך ובמקומות אחרים?

חבר הכנסת א' רביץ שאל את השר לקליטת העלייה ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

בתחילת דצמבר 1995 נסע שר הקליטה יאיר צבן לארצות-הברית כדי להשתתף בטקס חתונה של כוהן וגרושה שערכה התנועה הרפורמית שם.

רצוני לשאול:

1. האם מימן משרדך נסיעה זו?

2. אם כן – כיצד משתלבת נסיעה זו במטרותיו של המשרד לקליטת עלייה?

3. אם לא – מי מימן את הנסיעה, ומדוע?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לכל השאלות: ראשית, נסעתי כדי להשתתף בוועידה של התנועה הרפורמית בארצות-הברית. טקס החתונה האמור נערך במסגרת אותה ועידה.

שנית, הנסיעה מומנה ברובה הגדול על-ידי המזמינים ובמיעוטה על-ידי תנועתי.

שלישית, אף שהנסיעה לא נערכה מטעם הממשלה או מטעם משרד הקליטה, היא משתלבת, על-פי מיטב הכרתי, במטרותיו של משרד הקליטה, שאחת מהן היא טיפוח קשרים והבנה עם היהדות בתפוצות על זרמיה השונים.

רביעית, בקשות תקציביות של עמותות וארגונים המופנות למשרד הקליטה נדונות בוועדת תמיכות של המשרד, בישיבות ששר הקליטה אינו משתתף בהן והחלטותיהן מתבססות על קריטריונים שאושרו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

ראוי להוסיף, כי המזמינים – קרי, התנועה הרפורמית בארצות-הברית – לא הגישו בעבר ואין להניח שיגישו בעתיד בקשה כלשהי להקצבה מטעם משרד הקליטה.

חמישית, הנוהג של נסיעת שרים וחברי כנסת לחוץ-לארץ לוועידות או לכנסים במימון המארגנים הוא נפוץ ומקובל זה שנים רבות בכנסת, וככל הידוע לי לא הוטל בנוהג זה כשלעצמו כל דופי ובלבד שאין דופי לא במזמינים ולא במטרת הנסיעה. מאחר שתנאים אלה מתקיימים בכל האמור בנסיעתי, איני מבין על מה יצא קצפם של השואלים הנכבדים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בהנחה שאף אחד מאתנו איננו תמים והוא יודע שאכן יש איזה קשר, אולי אפילו הדוק, בין התנועה הרפורמית בארצות-הברית לבין התנועה הרפורמית בארץ – אני גם אוכל לספק לך אינפורמציה על הקשרים – אני רוצה לשאול שאלה נוספת.

אני פניתי בשעתי לוועדת האתיקה של הכנסת בעניין נסיעתם של חברי כנסת במשלחות ובהזמנות של אותה תנועה רפורמית שהזמינה גם אותך, אדוני השר; אני פניתי לוועדת האתיקה, ואני רוצה לקרוא בפניך שתי שורות של החלטת ועדת האתיקה לאור פנייתי זאת, כי אני ראיתי שיש בזה כמין שוחד. אני רק קורא את המשפט מתוך הכתב, אדוני היושב-ראש, ואני מודה לך על סבלנותך.

אומרת החלטת ועדת האתיקה מיום 4 במאי 1994: אם בוועדה כלשהי שבה משתתפים חברי כנסת שהוזמנו ונסעו תעלה בשנה הנוכחית הצעה שיש עמה טובת הנאה כספית למזמינים, יימנעו אותם חברי כנסת מלהשתתף בהצבעה. זאת היתה החלטת ועדת האתיקה.

אני שואל אותך, אדוני השר, האם גם אתה תנהג כך לא רק במשרדך אלא, למשל, בממשלה, אם תעלה איזו הצעה, שאכן אתה תרגיש שבשנה הקרובה עליך להימנע מלהשתתף בדיונים למתן הטבות לתנועה הרפורמית בארץ, שהיא אכן, בינינו, קשורה לתנועה הרפורמית בארצות-הברית, שהזמינה אותך?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבוד השר, תשובתך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת רביץ, ראשית כול, אינני מתעלם מהעובדה שיש קשר בין התנועה ליהדות מתקדמת בישראל לבין התנועה הרפורמית בארצות-הברית. הדבר הוא מן המפורסמות, והוא בדיוק הקשר שמתקיים בין תנועות שונות שחלקן נמצא בארץ וחלקן בארצות אחרות.

שרים וחברי כנסת נוסעים לא אחת, אם מדובר בתנועות דתיות או לא דתיות, לאינטרנציונלים ליברליים כאלה ואחרים ולוועידות של אגודת ישראל העולמית וכל כיוצא באלה. אבל, אני לא רואה כאן שום הטבה. אדם שנוסע לשלושה ימים במקום מסוים, לעבוד ולחזור בטיסה טרנס-אטלנטית, אני לא רואה איזו טובת הנאה חומרית הוא קיבל בעניין הזה.

השורה התחתונה, אני חוזר ואומר – אני לא משתתף בהכרעות כאלה. המשרד שלי, כמו שהוא נותן לארגונים חרדיים שעוסקים בקליטת עלייה, נתן לרפורמים ולקונסרבטיבים למטרות קליטת עלייה. הרבה זמן לפני שנסעתי לוועידה של התנועה הרפורמית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

השר יואיל להשיב על שאלתא מס' 5847, של חבר הכנסת אפרים גור; לפרוטוקול.

סיוע בשכר דירה לעולים קשישים הגרים אצל בני משפחותיהם

חבר הכנסת א' גור שאל את השר לקליטת העלייה ביום י"ז בשבט התשנ"ו (7 בפברואר 1996):

עולים קשישים המתגוררים בדירה אחת עם בני משפחותיהם היו זכאים לסיוע בשכר דירה במשך חמש שנים, כאשר בזמנה הוארכה, ב-29 בספטמבר 1994, תקופת הזכאות מחמש לשבע שנים. בימים אלה מסתיימת לעולים רבים התקופה של שבע שנים, והבעיה מתעוררת שוב.

רצוני לשאול:

האם יעניק המשרד לקליטת העלייה זכאות לסיוע בשכר דירה לעולים קשישים השוכרים דירה אצל קרוביהם עד לפתרון בעיית הדיור של הקשישים?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שבע שנות זכאותם לסיוע בשכר דירה של העולים הקשישים שעלו ארצה עם תחילת גל העלייה והמתגוררים אצל בני משפחותיהם יסתיימו לכל המוקדם בספטמבר 1996.

בישיבת הממשלה מיום 8 באוגוסט 1995 הוטל על שר האוצר, שר השיכון ושר הקליטה להכין תוכנית תלת-שנתית לקידום פתרונות דיור לעולים קשישים ולמשפחות חד-הוריות.

בכינוסה הקרוב של הוועדה בכוונתי להציע לאפשר סיוע בשכר דירה לעולים קשישים – זוגות ויחידים – המתגוררים אצל בני משפחותיהם ללא הגבלה של זמן.

לפני זמן-מה פנה אלי חבר הכנסת בנימין טמקין ממרצ וביקש להאריך את תקופת הזכאות עד לעשר שנים, ואני מקווה כי דרישה זאת תיענה בחיוב.

משרדנו רואה במגורים של הקשישים אצל משפחותיהם, בחלק ניכר מהמקרים, אלטרנטיבה סבירה, בהעדר מענה מקיף לכלל הזכאים במסגרת ההוסטלים לקשישים או הדיור המוגן.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 560, שהוגשה לראש הממשלה, של חברת הכנסת ענת מאור. הנושא: קידום הטיפול באופקים. גברתי, בבקשה.

קידום הטיפול באופקים

ענת מאור (מרצ):

עם פרוץ המשבר ב"אומן" החליטה הממשלה להקים ועדת מנכ"לים לטיפול נקודתי באופקים.

רצוני לשאול:

1. מה התקדם בנדון לטווח הקצר, הבינוני והארוך?

2. אם טרם קודמו הנושאים הנ"ל, מה ייעשה על מנת לקדם?

3. מה תעשה הממשלה כלפי "כלל", כחברה ציבורית, בנוגע להבטחותיהם הנוגעות ל"אומן"?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני השר, חברי הכנסת, אני מתכבד לענות על שאלתא בעל-פה של חברת הכנסת ענת מאור לראש הממשלה.

1-2. עקב בעיית התעסוקה בעיר אופקים הקים ראש הממשלה ועדת מנכ"לים, בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה מר צבי אלדרוטי, ובהשתתפות מנכ"לי משרד התעשייה והמסחר, הפנים, שירות התעסוקה, מרכז ההשקעות והחינוך, לסייע לעיר אופקים בתחומי התעסוקה, החינוך ופיתוח התשתית. המלצותיה של ועדת המנכ"לים אומצו על-ידי הממשלה בישיבתה ביום 31 בדצמבר 1995. על-פי החלטת הממשלה ממשיכה ועדת המנכ"לים ללוות את יישום המלצותיה הלכה למעשה.

להלן הדברים שאנחנו עוסקים בהם כרגע מבחינת הביצוע:

תעסוקה – הושג הסדר לתוספת 330 מקומות עבודה מידיים בחקלאות, בקק"ל, ברשות העתיקות ובגנים הלאומיים. יבוצעו כ-460 הכשרות, הסבות מקצועיות והכשרות פנים-מפעליות.

-טלקום תעביר את מפעלה לאופקים, והוא ECI הקמת מפעלים חדשים – אני שמח לבשר, שחברת יעסיק בחודשים הקרובים, מייד, כ-150 עובדים עד סוף השנה, ובהמשך עד 350 ואולי 450 עובדים. כשלושה מפעלים נוספים אושרו להקמה במרכז ההשקעות ומצויים בשלבי התארגנות, עם סך הכול כ-200 מקומות עבודה. כעשרה מפעלים הגישו במרכז ההשקעות בקשות לעבור לאופקים, והבקשות מטופלות בנוהל מזרז.

משרד הפנים – תגבור תקציב משרד הפנים לרשות המקומית.

משרד התעשייה והמסחר עוסק בשיפור תשתית באזור התעשייה. יש שיפור בכביש באר-שבע-אופקים. יש טיפול נקודתי בהכללת העיר אופקים במסגרת תוכנית הטיפול הנקודתי. מפעל הפיס יבחן את הדרכים לסייע לעיר אופקים בתחומים שלה.

אשר לשאלה השלישית, קודם כול אני שמח שאתמול ההסתדרות, המעסיקים והעובדים הגיעו להסכם על הפיצויים לעובדי "אומן".

עם זאת, תבענו מחברת "אומן" להחזיר את ההשקעה של המדינה במפעל, מאחר שהם לא עמדו בתנאי האישור במשך שבע שנים. אנחנו גם מעודדים כרגע משא-ומתן של גורמים אחרים שייכנסו אולי ויפעילו את החברה.

-טלקום, שבאה להקים שם מפעל חדש, והיא ECI עם זאת, חברת "כלל" היא גם הבעלים של חברת גם מעסיקה למעלה מ-3,000 עובדים במסגרת "פולגת" באזור הנגב. לכן, עם כל הביקורת שיש לנו על הטיפול של חברת "פולגת" בעניין "אומן", אנחנו לא רוצים לזעזע את החברה ביתר התעסוקה שהיא נותנת לנגב וגם לעיר אופקים.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור, שהיא תושבת האזור ומאוד מתעניינת בנושא. תפרסי את העניין, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

תודה רבה, אדוני השר, על התשובה המקיפה.

אני רוצה לציין בפניך, אדוני השר, שיש פער בין תחושת פרנסי העיר ואנשיה לבין המדיניות של הממשלה. לפיכך שאלתי היא, מה יעשה בטווח הקצר והמיידי? שנית, מתי יוחלט על טיפול נקודתי מחייב, ולא רק של ועדת מנכ"לים לעיר אופקים?

לגבי חברת "כלל", כל מעשיה החיוביים – יישר כוח, אבל היחס המעליב כלפי העובדים וההתנשאות בעת ניהול משא-ומתן חייבים להדליק נורה אדומה לגבי כל חברה שנהנית מתמיכה ציבורית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, אני מסכים עם חברת הכנסת ענת מאור, שהפער בין התחושה לבין הדברים שהממשלה עושה שם הוא פער קיים, והוא נבע לא מעט מהמצוקה קודם כול של עובדי "אומן" בתקופה שהם לא ידעו, וזאת עד אתמול, מה יקרה אפילו לפיצוייהם.

אני מעריך, שכתוצאה מההסדר שם וההסטה כרגע של תשומת הלב באופקים לדברים שכבר -טלקום ECI התחלנו לעשות אותם – והדברים שמניתי חלקם כבר בעשייה – והעובדה שהכניסה של היא עניין של שבועות אחדים, משום שבשלב הראשון היא נכנסת למבנה קיים באופקים, בשכירות, ולכן היא יכולה להפעיל את השלב הראשון של ההשקעה שלה באופן מיידי, כאשר היא מתחילה לבנות בשביל השלב השני, שיתבצע תוך כשנה – אני חושב שהתחושה של הדברים האלה שיקרו בשבועות הקרובים תתחיל קצת לסגור את הפער בין המציאות שאנחנו מתחילים לעשות אותה לבין התחושה הקשה מאוד שנוצרה בעקבות הבעיה של "אומן".

חברת הכנסת ענת מאור יודעת, שבבעיה של אופקים התחלתי לטפל לפני למעלה משנה וחצי. -טלקום נמשך למעלה משנה, והוא היה גם מותנה בזכייה של מכרז שלהם ECI המשא-ומתן עם בפיליפינים. העניין נסגר עכשיו ללא כל קשר עם "אומן", אבל כל מה שהשקענו בשנתיים האחרונות כדי לעודד צמיחה ותעסוקה באופקים, לפי דעתי כרגע, אחרי ההסדר של העובדים עם המעסיקים, יוכל לבוא לידי ביטוי חיובי, לטובת התושבים ולטובת העיר. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר התעשייה והמסחר ולחברת הכנסת ענת מאור.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

סגן שר הביטחון ישיב על שאלות. כבודו יעלה בטובו לדון.

הקמת צוות מקצועי קבוע בתחומי הביטחון הלאומי

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

בחוק-יסוד: הממשלה הנוכחי נקבע, בסעיף ועדות שרים, תיקון מס' 5, סעיף קטן (ג), כי "לממשלה יהיה צוות, שיקים ויפעיל ראש הממשלה, לייעוץ מקצועי קבוע בתחומי הביטחון הלאומי".

יום תחולתו של תיקון זה הוא 15 בפברואר 1991, ואולם עד כה לא הוקם הצוות כמתחייב בחוק.

רצוני לשאול:

1. מדוע זה ארבע שנים לא הוקם הצוות?

2. מתי עתיד הצוות להתחיל פעולתו?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. להלן מינוי שהוצאתי בימים אלה לאלוף במילואים רפאל ורדי:

חוק-יסוד: הממשלה קובע, כי לממשלה יהיה צוות מייעץ בתחומי הביטחון הלאומי.

אבקשך לבדוק ולהמליץ בפני על הדרך ליישום האמור בחוק-יסוד: הממשלה – בנדון.

מתן העדפה לנכי צה"ל במכרזי משרד הביטחון

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הביטחון ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

נכי צה"ל זוכים להעדפה במכרזים של משרד הביטחון למכירת כלי רכב. במכרזים של מכירת דירות של משרד הביטחון אין העדפה לנכי צה"ל.

רצוני לשאול:

מדוע לא זוכים נכי צה"ל להעדפה במכרזים של מכירת הדירות?

סגן שר הביטחון א' אור:

משרד הביטחון פועל על-פי תקנות חובת המכרזים (התקשרויות מערכת הביטחון), התשנ"ג-1993. בתקנות אלה כמה פטורים ממכרז הנוגעים להתקשרויות עם זכאי אגף השיקום במשרד הביטחון, וביניהם פטור לגבי עסקה למכירת כלי רכב של מערכת הביטחון לזכאי אגף השיקום ופטור לגבי עסקה להעברת זכות בעלות או חכירה בדירה שברשות משרד הביטחון למי שהוא זכאי אגף השיקום וגר באותה דירה.

הנושא שהעלה חבר הכנסת לס, שנוגע להרחבת הפטורים ממכרז הנוגעים להתקשרויות עם זכאי אגף השיקום גם לגבי כלל דירות משרד הביטחון המוצעות למכירה, עלה רק לאחרונה, ואנחנו בוחנים אותו. לכן אינני יכול לתת כרגע תשובה אם ההצעה תתקבל או לא, אבל אינני מוציא מכלל אפשרות שהיא תתקבל.

כאמור, העניין נמצא בבדיקה שלנו, וכאשר תהיה לי תשובה סופית אוכל להעביר אותה לחבר הכנסת לס.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת יורם לס במסגרת עד דקה.

יורם לס (העבודה):

אני מודה לסגן השר על תשובתו החיובית, שתעזור לנכי צה"ל להשיג דירות בתנאים מועדפים, ומרשה לעצמי במקרה הזה לפנות לסגן השר – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

אני רק רוצה להזכיר, שאלה דירות של משרד הביטחון, לא כלל הדירות במדינה. אם יושב פה בקהל מישהו ומאזין לנו, הוא יכול לחשוב שמשרד הביטחון יכול לתת פטור ממכרז ומדברים אחרים לדירות של כלל עם ישראל, או דירות של קבלנים פרטיים. לא על כך מדובר.

יורם לס (העבודה):

השאלתא היתה בעקבות פניית הציבור, אדוני סגן השר, בקשר לדירות בצפת, וגם אם נעזור למשפחה אחת של נכי צה"ל, דיינו.

הייתי רוצה בהזדמנות החיובית הזאת לפנות לאדוני סגן השר בשאלה יותר רחבה, שנוגעת לנכי צה"ל, וזה עניין הוועדות הרפואיות. הוועדות הרפואיות חייבות לשקול אך ורק את ההיבט הרפואי של בעיית הנכה, והן חייבות להיות משוחררות מכל שיקול תקציבי. יש היום בעיה, שהוועדות האלה שייכות למשרד הביטחון, ממונות על-ידי משרד הביטחון. השאלה העקרונית שאני מעלה: מה עמדתך לגבי הוצאת הוועדות הרפואיות ממשרדי הממשלה והעברתן אך ורק למשרד הבריאות, שמשחרר משיקולים תקציביים של משרד הביטחון, באופן שההחלטות של הוועדות האלה תהיינה מבוססות אך ורק על שיקולים רפואיים ולא ייכנסו, כמו שנכנסים, אדוני השר, שיקולים זרים, תקציביים, לעבודתן של הוועדות?

היו"ר ש' וייס:

כבוד סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אם שמת לב, אדוני היושב-ראש, זו שאלתא אחרת.

היו"ר ש' וייס:

זו שאלתא אחרת, ארוכה.

סגן שר הביטחון א' אור:

בנושא אחר.

אני יכול לומר לך, חבר הכנסת לס: הוועדות הרפואיות משוללות לחלוטין כל שיקול תקציבי. הן לא עוסקות בתקציב, הן לא מושפעות מתקציב. זו ועדה מקצועית רפואית טהורה, ואתה יודע טוב מאוד, כפרופסור וכמנכ"ל לשעבר של משרד הבריאות, את הרכבן של הוועדות הרפואיות.

אני אומר לך: לחלוטין אין שום קשר בין ההחלטה של הוועדות הרפואיות לבין נושא התקציב של משרד הביטחון. הן עצמאיות. לא לשר הביטחון, לא לסגן שר הביטחון, לא לרמטכ"ל ולא לאיש מאתנו יש השפעה על ההחלטות של הוועדות הרפואיות.

יורם לס (העבודה):

אתם ממנים אותן. רצוי ששר הבריאות ימנה אותן.

הכיסוי הביטוחי של חיילות החברה להגנת הטבע

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

נמסר לי, כי חיילות המשרתות במסגרת החברה להגנת הטבע עובדות במשך כל ימי השבוע, גם בשבת. צה"ל קבע, כי הן רשאיות להדריך בשבת, אך זה ייחשב להתנדבות – ללא תמורה. בעקבות כך עולה הבעיה שמא החיילת תיפגע בשבת ואז לא תוכל כנפגעת על-ידי משרד השיקום.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה ייעשה כדי שכל חייל וחיילת בשירות סדיר יבטחו?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. נשאלתי אם חיילות העושות את שירותן במסגרת החברה להגנת הטבע ומדריכות בשבת, על-פי היתר שניתן להן מרשויות הצבא, תוכרנה במקרה של פגיעה על-ידי אגף השיקום.

חוק התגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד), התשמ"ח-1988, מחיל את דיני השיקום על חיילים בשירות חובה לגבי חבלה שאירעה בתקופת השירות אף אם זו לא אירעה

עקב השירות, ובלבד שמדובר בנכות של 20% לפחות והיא אירעה בתוך 14 הימים הראשונים לחופשתו של החייל. מכאן שהחיילות העושות שירותן בחברה להגנת הטבע מכוסות ביטוחית ככל יתר חיילי צה"ל בשירות חובה, היה ונתקיימו התנאים הקבועים בחוק.

עם זאת אציין, כי בוועדת הכספים נדונה כעת הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת רענן כהן לתיקון חוק התגמולים, שעברה בקריאה ראשונה, ולפיה חיילים העוסקים בעבודה פרטית, שלא מטעמי מצוקה כלכלית, לא ייהנו עוד מתחולת דיני השיקום במקרה של פגיעה. אם יתקבל החוק, לא יתיר צה"ל את הדרכתן של החיילות בחברה להגנת הטבע בשבתות, אלא אם כן יובטח להן הכיסוי הביטוחי על-ידי החברה.

אזרחים ישראלים ערבים שהצטרפו לאש"ף

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הביטחון ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

כמה צעירים ערבים תושבי מדינת ישראל שהצטרפו בשעתם לאש"ף, מנועים מלשוב למולדתם, ואף אינם רשאים להיכנס לשטחה של הרשות הפלשתינית, וזאת חרף התהליך המדיני.

רצוני לשאול:

1. מתי יורשו צעירים אלה לחזור?

2. מדוע אין מתירים להם לחזור?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1–2. אין המקרים שמדובר בהם דומים זה לזה. כל מקרה זוכה להתייחסות לגופו.

תחבורה ציבורית לקבר רחל

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הביטחון ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

מסתבר, כי בעקבות הסכמי אוסלו ב' נותר קבר רחל – מן המקומות הקדושים ביותר ליהודים – מנותק מכל תחבורה ציבורית, עקב העברת השליטה בבית-לחם לרשות הפלשתינית.

רצוני לשאול:

1. כלום ידוע הדבר למשרד הביטחון, ואם כן – מה נעשה כדי להבטיח שקווי "אגד" או קווים אחרים יסיעו את אלפי המבקרים הרוצים להגיע לקבר?

2. כלום אין הדבר סותר הבטחות שניתנו לקיום תקין של המקום?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. הדבר ידוע למשרד הביטחון. בעקבות העברת השליטה על הערים באזור לרש"פ, שונו מסלולי קווי התחבורה והועתקו לכביש עוקף-וולג'ה. בעקבות כך קיים המפקח על התעבורה מטעם המינהל האזרחי באיו"ש דיון עם הנהלת "אגד", וסוכם על הפעלת תחבורה ציבורית החל מיום א', 14 בינואר 1996, באמצעות קו חדש שמספרו 163, היוצא מתחנת "אגד" בחניון תלפיות ישירות לקבר רחל ובחזרה.

קבר אבנר בן נר

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר הביטחון ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

קבר אבנר בן נר הוא מקום תפילה ליהודים מדורי דורות. עם הסדרי התפילה החדשים במערת-המכפלה, אין אפשרות ליהודים להתפלל על קבר אבנר בן נר.

רצוני לשאול:

האם יסדיר משרד הביטחון הסדרים שיאפשרו תפילת יהודים ליד קבר אבנר בן נר?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

קבר אבנר בן נר, המצוי מחוץ למערת-המכפלה, לא היווה מקום תפילה קבוע אלא אתר ביקור רגיל טרם הטבח במערת-המכפלה, כשהמקום היה פתוח לתנועה חופשית של כלל האוכלוסייה. בכוונת צה"ל למנוע אפשרות שבה יקיימו המתפללים היהודים בקבר אבנר בן נר משמרת קבועה, תוך

הפיכת המקום לאתר קבע, ובכך למנוע סכנה ביטחונית. על כן הורה אלוף פיקוד המרכז על אי-פתיחת קבר אבנר בן נר לתפילה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לכבודו על המאמץ.

סגן שר הביטחון א' אור:

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את שר התחבורה שלנו, שיענה על שאילתות. בבקשה, כבודו מוזמן.

מעברי חצייה עם זמזמים למען העיוורים

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

יש כיום בארץ מעברי חצייה אחדים אשר הותקנו בהם זמזמים המכוונים את העיוורים. זו דרך כה פשוטה לעזור, ולו במעט, לנכים.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין זמזמים שכאלה לפחות בכל צומת גדול?

2. מדוע יש מעט כל כך מהזמזמים הנ"ל?

3. מה יעשה משרדך בעניין?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הזמזמים מותקנים בצמתים שבהם יש תנועה רבה של עיוורים, כגון ליד מוסדות חינוך לעיוורים. אין מתקינים אותם בכל צומת, כי בצומת גדול יש אנשים רבים היכולים לסייע לעיוור. המקומות המדויקים שבהם נדרשים הזמזמים עבור הולכי רגל עיוורים נקבעים על-ידי הרשויות המקומיות בשטח כנגזר מן הצורך בהם, ולעתים קרובות בעקבות פניית ארגוני העיוורים לרשות המקומית.

2. כפי שנאמר, אין צורך בהם בכל צומת. במאמר מוסגר ברצוני לומר, כי צפופים וזמזומים ברמזורים המושמעים באופן קבוע 24 שעות ביממה התקבלו בעבר בעוונות על-ידי אוכלוסיות המתגוררות בסמוך לרמזור, ואין להתעלם מבעיה זו.

3. המשרד ימשיך את המדיניות הקיימת, הנראית לנו מתאימה. מוסדות חינוך ותרבות לעיוורים המבקשים להתקין התקנים כאלה ברמזורים המותקנים בקרבת מקום יפנו לרשות המקומית, והיא תבדוק את בקשתם. המשרד ישמח לסייע בכל מקום או מקרה שיתעורר בו קושי.

מינהלת המטרופולין של עיריית תל-אביב

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

מכתבה שפורסמה בעיתון "שתי ערים" בעניין תכנון נתיבי הנסיעה של הרכבת התחתית במטרופולין תל-אביב עולה, כי ראשי הערים של בת-ים וחולון אינם מעודכנים בקביעת נתיבי נסיעת הרכבת המתוכננת. כמו כן, מעמדה המשפטי של המינהלת לא ברור.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. כיצד מתנהלת המינהלת, ומה הוא מעמדה החוקי?

3. כיצד יטופל העניין?

4. מה היא תשובת משרדך לראשי הערים בת-ים וחולון בנוגע להגעת הרכבת המתוכננת לעריהם?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המינהלת איננה גוף בעל אישיות משפטית, היא גוף מתאם המנוהל, למיטב ידיעתי, במסגרת עיריית תל-אביב.

2. הקשר של משרד התחבורה למינהלת מתמצה בכך שגורמים מקצועיים במשרד, על בסיס פרויקטאלי, משתתפים בליווי ובפיקוח על עבודת סקר היתכנות למערכת עורקית לתחבורה ציבורית במטרופולין תל-אביב – בהגדרתו הרחבה – שהוזמנה על-ידי העירייה באמצעות המינהלת. בשלב זה מדובר בסקר היתכנות של פרויקט הסעה המונית, שמתייחס לכל הרשויות במטרופולין ולא לעיריית תל-אביב בלבד.

3–4. במשרדי נעשה מאמץ מיוחד לקדם פרויקט זה גם בשיתוף המכון הישראלי לתכנון ומחקר תחבורה, "נתיבי איילון", הרכבת ומפעילי התחבורה הציבורית במטרופולין.

רק בגמר סקר ההיתכנות ניתן יהיה לקבוע את התנאים ואת אמצעי ההסעה – רכבת תחתית, עילית, קלה או אחרת – והתכנון המדויק של פרויקט ההסעה ההמונית, שיובא מכללא לידיעת כל הרשויות הנוגעות לו ובתיאום עמן.

חשד למעשי שוחד בקבלת רשיונות נהיגה

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר התחבורה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

בתחקיר שפורסם בעיתון "הד הקריות" נחשפת שיטה לקבלת רשיונות נהיגה תמורת בצע כסף.

רצוני לשאול:

1. האם הנתונים הקשים ידועים למשרד התחבורה?

2. מה יעשה המשרד?

3. האם פנה משרד התחבורה אל המשטרה בתלונה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בתשובה על השאלתא ברצוני לומר, כי אני רואה בחומרה רבה כל ניסיון לפגום בהליכים התקינים של מתן רשיון כלשהו, ובוודאי רשיון נהיגה, האמור להבטיח את רמת המקצועיות והזהירות של הנהג והבטיחות בדרכים. לאשמה בדבר מתן רשיון תמורת בצע כסף השלכות פליליות ומוסריות חמורות ביותר, אך גם השלכות על הבטיחות בדרכים, שהן לא פחות חמורות. לפיכך משרדי נוקט את מיצוי החמור ביותר של הדין לגבי כל חשד בדבר ליקוי כלשהו בנושא, וכשעולה חשד כזה, מחובתה של רשות הרישוי למסור בדיקה כזאת לחקירת הגורמים המוסמכים לחקור, דהיינו למשטרה.

חקירה של המשטרה חשוב שתיערך ללא הפרעה ובדיסקרטיות הנכונה, וזאת גם כדי שלא לשבש הליכי חקירה וגם כדי שלא לפגוע בחשודים כל עוד לא מוכחת אשמה כלשהי נגדם.

לעצם הכתבה נשוא השאלתא, אוכל רק לציין, שלמיטב ידיעתי לא נמסר לנו על הגשת כתב אישום, ולאור ההסבר לעיל אינני רואה עצמי רשאי להרחיב את הדיון בנושא.

רכבת ישראל

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר התחבורה ביום ד' בטבת התשנ"ו (27 בדצמבר 1995):

על-פי המכתב הרצ"ב, הנוסעים ברכבת בקווים העמוסים מופלים לרעה הן במחיר הנסיעה והן באיכות הקרונות ביחס לנוסעים בקו לרחובות וממנה.

רצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים לקביעת איכות הקרונות בקווים השונים?

2. האם ומתי יועברו הקרונות החדשים לקווים עמוסים דוגמת קו תל-אביב-חיפה?

שר התחבורה י' קיסר:

1. הקריטריונים להקצאת הציוד לקווים השונים הם קריטריונים תפעוליים-מקצועיים, המביאים בחשבון את מאפייני התנועה בקו, את מספר הנוסעים, את מספר התחנות, את אורך המסלול ואת התכונות הטכנו-תפעוליות של הציוד והתאמתו לתנועה פרברית ובין-עירונית כאחת.

2. הקרונות החדשים כבר עובדים בהצלחה בקווים העמוסים דוגמת חיפה-תל-אביב זה שלוש שנים. קרונות אלה מופעלים גם בשירות הפרברים נתניה-תל-אביב-רחובות, ורכבת ישראל היתה שמחה להוסיף קרונות וקרונות חדשים לקווים העמוסים, לו עמדו לרשותה.

לצערי, לא היתה שום תוכנית הצטיידות, ובתקופה שאני מכהן כשר התחבורה הזמנו הרבה ציוד, שמתחיל להגיע. אנסה לסמן מה הוזמן ומה יבוא: אנחנו הזמנו שבעה מערכי קרונעים בעלות של 140 מיליון שקלים, אשר בנייתם מסתיימת והם מתחילים להיכנס כל חודש. חלק מורכב בבאר-שבע עם החברה מדנמרק. רכישת תשעה מערכי קרונעים נוספים בעלות של 180 מיליון שקל, אשר ייכנסו לשירות במשך שנתיים. רכישת 20 קרונות נוספים גרורי קטר בעלות של 75 מיליון שקלים, אשר ייכנסו לשירות שוב בהדרגה עד סוף שנה זו. 17 קרונות נוספים בעלות של 65 מיליון שקלים יירכשו במהלך השנה, וכניסתם לשירות תחל בפברואר 1997. נקנו שישה קטרים חדשים, בעלות של 55 מיליון שקל. כמו כן, יצא מכרז – זכתה בו חברת "הארגז" – לשיפוץ כל הקרונות הישנים במערכות מיזוג האוויר והחלפת הריהוט. כל חודש כמה קרונות כאלה נכנסים לשירות, כך שאנחנו רוצים שירות ברמה גבוהה כדי למשוך את הנוסעים.

כפי שאמרתי, לצערי, כשבאתי למשרד לא היו תוכניות לקידום רציני של הרכבת. היום אנחנו נותנים לה עדיפות ראשונה. אמרתי, הזמנת הציוד איננה מהמדף, צריך להזמין אותו, זה לוקח 18 חודשים מינימום עד שהקרונות האלה יהיו אצלנו.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (עמיד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, קודם כול אני מוחה על כך, שאחרי שהפנית אליך את השאלתא פנה אלי ישירות מנכ"ל הרכבת והשיב לי עוד בטרם קבלת התשובה מאדוני. אני רואה את אדוני כאחראי מיניסטריאלית לרכבת, ולא מקובל עלי שמנכ"ל משיב על שאלתא לפני שהשר הממונה בכלל מתייחס לעניין.

יותר מזה, פנה אלי עורך-דין בשמו של מנכ"ל הרכבת. אני רוצה לברר, אדוני: האם העורך-דין הזה מממן על-ידי משרד התחבורה, על-ידי הרכבת, או שהוא פנה בשם מנכ"ל הרכבת על חשבון אותו איש באופן פרטי?

יותר מזה, אני לא מבינה מה עניין עורך-דין לדבר הזה. יש פה נימה מאימת. אני לא חייבת לחשוף את פרטיו של האיש שפנה אלי, ולא הייתי חייבת בכלל לצרף שום אסמכתה.

עכשיו לגופו של עניין: אדוני התייחס פה לעלויות. לפי התשובה של מנכ"ל הרכבת, אני רואה פה חד-משמעית, שהעלייה בקו שבין תל-אביב לרחובות היתה בשיעור של 50%, והוא עצמו כותב לי במכתב שהוא מפנה אלי, שאין לו הסבר. "מחירי הנסיעה לרחובות הועלו בשיעור גבוה באופן מקרי יותר מאשר בכל שאר קווי הרכבת, ראה נספח"; אני רואה פה שהעלייה הכי גבוהה בהשוואה לעלייה הזאת של ה-50% היתה 38%. אני מבקשת לקבל מאדוני תשובה עניינית על העניין הזה. מה זה "באופן מקרי"? זה לא מקובל עלי.

שר התחבורה י' קיסר:

אל הרישא של דברייך אני לא יכול להתייחס, כי אני לא יודע. קיבלתי שאילתא ואני עונה על שאילתא שקיבלתי בתוקף התקנון והחוק, שהשר צריך לענות על שאילתא של חבר הכנסת.

כל נושא ההצטיידות בא במטרה לשפר את השירות. נכון שלגבי רחובות גם הנהלת הרכבת וגם משרד התחבורה הופתעו מהעובדה שגילו קו, כיוון שהכניסה לתל-אביב, בעיקר מכיוון ראשון-לציון היא קטסטרופלית. גילו קו, אבל גם כשגילו את הקו אי-אפשר להזמין ציוד מהמדף. היום, לשמחתי, מתחיל כל חודש להיכנס ציוד. עשינו דבר שני: התחלנו בהכפלת המסילה מתל-אביב ללוד, בהמשכה – יהיה גם לרחובות, כדי לאפשר תדירות גבוהה יותר, כפי שעשינו מנתניה, שלפני שהיתה מסילה כפולה היו 12 רכבות או 16 רכבות ביום. היום יש 69 רכבות או סביב המספר הזה, ואנחנו בהחלט רוצים לשפר את שירות הרכבת.

אסתר סלמוביץ (עמיד):

אדוני ישיב על השאלה הנוספת שלי בהמשך? תוכל להתייחס לשאלה?

שר התחבורה י' קיסר:

אני שומע את זה ממך לראשונה, שפנו אלייך. אני בוודאי לא ביקשתי שייתנו לך תשובה. גם אם הייתי נותן לך את התשובה – אני מקבל את החומר מהם, אם אני רואה שהתשובה מספקת, אני נותן את חתימתי; אם לא, אינני נותן את חתימתי.

אסתר סלמוביץ (עמיד):

גם לגבי ה-50%, אדוני.

קרן שיפורים לנהגי מוניות

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התחבורה ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

לפני שנים מספר הוקמה קרן השיפורים לנהגי מוניות.

רצוני לשאול:

1. מי הם מנהלי הקרן?

2. האם בהנהלת הקרן חברים נציגי ציבור אשר אינם נמנים עם ענף המוניות?

3. כמה כסף נצבר בקרן?

4. על-פי אילו קריטריונים מחולקים או מוצאים כספי הקרן?

5. כיצד והיכן ניתן לעיין בדוחות השנתיים של הקרן?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1–5. הקמת קרן שיפורים לנהגי המוניות היא רעיון שהמשרד מנסה לקדם, בשיתוף עם ארגוני המוניות, זה כמה שנים, ללא הצלחה. הקרן לא הוקמה, שכן לא נמצאו המקורות התקציביים למימונה.

לאחרונה חודשה עבודת המטה של המשרד מול האוצר בנושא זה, והוגשה הצעת טיוטה לתקנון לקרן שיפורים כאמור.

העמסת יתר של משאיות בנמלים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התחבורה ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

רשות הנמלים והרכבות ומשרד התחבורה פועלים בניגוד לצו על תנאי שהוציא בג"ץ באוקטובר 1995, ובנמלי הארץ ממשיכים להטעין משאיות בעומס יתר, בניגוד לחוק. פרסום בירחון "רכב ותחבורה" מראה, כי משאיות תובלה הועמסו בחודשיים האחרונים יותר מפי שניים מהמשקל המותר.

רצוני לשאול:

1. מדוע ממשיכים למרות החלטת בג"ץ להעמיס על המשאיות עומס יתר?

2. מדוע נרשם בתעודת הליווי, כי "המשקל שהועמס באחריות הנהג בלבד", והאם משרדך מתכוון למצות את הדין עם המשלחים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. זה כעשרה חודשים משרד התחבורה אוכף את נושא עומס היתר בנמלים. פקחי המשרד מוצבים בנמלי חיפה ואשדוד ואינם מאפשרים למשאיות עם עומס יתר לצאת את שערי הנמל אלא עד שהם פורקים את המשקל העודף. על מנת לשכלל את האכיפה, נשכרו גם שוטרים בשכר לביצוע משימה זו, והם בדקו משאיות מחוץ לשערי הנמל. נגד העבריינים הוגשו דוחות.

בנושא עומס יתר הוגשה עתירה לבג"ץ על-ידי מועצת המובילים נגד רשות הנמלים והרכבות. בדיון ביום 10 באוקטובר 1994 נקבע, כי המשיבים יגישו דוחות מפורטים בדבר הפעולות שנעשו, נעשות וניתן לעשותן. הדוחות כאמור הוכנו – רצ"ב דוח רשמי" והוצגו בדיון בבג"ץ, שנקבע ליום 22 בינואר 1996. בדיון זה בוטל הצו על תנאי, ונעשה הסכם בין העותרים למשיבים, שקיבל תוקף של בית-משפט, שבתוך 15 יום מועצת המובילים תעביר את הצעתה לעניין אכיפת עומס יתר בנמלים ובתוך 90 יום התחייבה הרשות להגיב על הצעה.

לסיכום: תשובתי על שאלה מס' 1 היא, שנעשות פעולות נרחבות למניעת העמסת עומס יתר בנמלים, והרשות מקיימת את כל החלטות הבג"ץ.

2. תעודת הליווי המוזכרת בשאלתא מתייחסת לתעודה המצורפת למטענים הנמסרים במסירה ישירה ומונפקת על-ידי סוכן המכס/יבואן ונמסרת לנהג. אין למשרד התחבורה או לרשות הנמלים כל נגיעה לתעודת הליווי שמזכיר חבר הכנסת פני בדש.

תקנות התעבורה קובעות איסור להוביל במשאית בעומס יתר. חובה זו חלה על הנהג, על בעל הרכב ועל כל מי שיש לו שליטה ברכב. משרד התחבורה ממצה את הדין על-פי הנתון לסמכותו ועל-פי הדין. כיום אין המשלחים נמצאים בתחום האחריות והסמכות של משרד התחבורה.

תאונות הדרכים במגזר הערבי

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר התחבורה ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

שיעורם של הנהגים הערבים נע בין 10% ל-12% מכלל הנהגים בישראל, בעוד הם מעורבים ב-25% מהתאונות בכלל וב-32% מהתאונות הקטלניות – כך עולה מדוח עיתונאי המצטט את דוח "מינהלת הביטחון על הכבישים".

רצוני לשאול:

1. כיצד מסביר משרדך את התוצאה הנ"ל?

2. מה נעשה בשנת 1995 כדי לטפל בבעיה זאת?

3. מה הן התוכניות לגבי הסקטור הערבי בעתיד?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1–3. ככלל, לא ניתן להפריד בין מחזיקי רישיונות הנהיגה על-פי מוצאם ושייכותם האתנית. עם זאת, על-פי הערכות שונות אנו משערים, כי שיעור הנהגים הלא-יהודים המעורבים בתאונות קטלניות עולה על שיעורם בקרב אוכלוסיית הנהגים ומגיע לכ-32%. מעורבות הסקטור הלא-יהודי בתאונות באה לידי ביטוי בעיקר בתאונות קטלניות/חמורות בכבישים הבין-עירוניים, כשסוג הרכב השכיח הינו משאיות, אוטובוסים ואוטובוסים זעירים – טרנזיטים וכו'.

הסיבות לכך הן כנראה השיעור הגבוה של הנהגים המקצועיים מתוכם, וקילומטרז' הנסיעה הגבוה. משתנים נוספים שמשפיעים הם: מצב תחזוקת הרכב המשמש לפרנסתם, מצבה של תשתית הכבישים בתוך ובין יישוביהם, דפוסי ואופי עבודתם, עבודה בשעות ארוכות להבטחת פרנסתם, עבודתם כעצמאים שלא במסגרת חברה מסודרת. כל אלה מגדילים את חשיפתם לסכנות הנהיגה ותורמים כנראה למעורבותם בתאונות.

בשל התוצאות הידועות יזמתי פעילות נרחבת בסקטור הערבי בתחומים השונים כלהלן: א. הקמתי את "נתיבי גליל" ו"נתיבי חיפה", אשר הכניסו תנופה גדולה בכל האמור לפיתוח תשתית הדרכים באזורים בעלי אוכלוסייה דוברת הערבית; ב. הכנסתי הכשרות של מורות לנהיגה מהסקטור, כך שכל אחת יכולה ללמוד נהיגה בהתאם למסורת הערבית ולצניעות המאפיינת אותה; ג. פתחנו קורסים בערבית למכלול נושאים, כגון קורס רענון וקורס להכשרת קציני בטיחות בתעבורה; ד. המינהל לבטיחות בדרכים החל בפעילות נמרצת בכל הקשור להפעלת הקהילה דוברת הערבית.

להלן פירוט עיקרי הפעילות שנעשתה בשנת 1995 ותימשך בשנת 1996: היערכות ארגונית כוללת וממוקדת לצורכי ומאפייני האוכלוסייה – הוקם צוות פעיל המתמחה ומתמקד בפעילות בנושא הבטיחות, בראשותו של מג"ל ווהבה, כממונה על המגזר במינהל לבטיחות בדרכים, ועם צוות המורכב כך: מרכז לאזור הצפון, רכז לאזור המשולש, מפקד מסעי הסברה ונציגים של הגופים הנוגעים לבטיחות בדרכים במסגרת המינהל לבטיחות בדרכים. הפעלת הקהילה למודעות על-ידי הגברת הפעילות הקהילתית המקומית, ועל כן הוקמו מטות בטיחות ברשויות המקומיות. בשנת 1995 הוקמו 20 מטות בטיחות, והתוכנית להכפילם בשנת 1996. מטות הבטיחות שקדו על הכנת תוכניות לפעילות, שאושרו ותוקצבו על-ידי המינהל לבטיחות בדרכים. הפעילות כוללת ימי קהילה שיעסקו בבטיחות, כנסים, עצרות ותהלוכות, עם דגש במתן הרצאות והשתלמויות לנהגים המקצועיים והחדשים, ובנוסף מטופלות בעיות התשתית והבטיחות ברשויות שלהם.

השתלבות במבצעים ארציים לנושאי הבטיחות, כגון: התארגנות חזרה לבתי-הספר, "הכן רכבך לחורף", הדלקת אורות, מבצעים לחגים, פעילות לקשישים, קייטנות קיץ ועוד. הוכשרו 400 מד"צים – מדריכים צעירים – מכל רחבי הארץ, שהיו הגרעין המסייע בימי הפעילות ובהפצת החומר בקהילה, ומתוכננת פעילות להגדלת מספר המד"צים בשנת 1996. פעילות חינוך והסברה מוגדרת בבתי-הספר במגזר הערבי, תרגום והתאמת תוכניות לימוד והכשרת סגלי הוראה והנחיה, לרבות לגיל הרך. בתיאום עם משרד החינוך והתרבות הופקו הצגות תיאטרון ותוכניות טלוויזיה בנושא בטיחות לדוברי השפה הערבית. נרכשה ניידת הדרכה המופעלת על-ידי המועצה הלאומית למניעת תאונות בבתי-הספר, ויש כוונה לרכוש עוד ניידת בעתיד.

הגברת האכיפה: פעילות האכיפה בריכוזי אוכלוסייה לפי מוקדי סיכון בתחום העירוני, אכיפת תקינות הרכב ונהיגה בהשפעת האלכוהול על-ידי נוכחות מוגברת של משטרת ישראל לחיזוק האכיפה באזורים עתירי אוכלוסייה דוברת עברית.

ההשקעה לטיפול בגורם האנושי בלבד, לשנת 1995, היתה 2.5 מיליוני שקל, והתקציב המתוכנן לפעילות דומה לשנת 1996 – 3 מיליוני שקל. אני מקווה שסך כל הפעילות יביא להצלחה במיתון מעורבותה של האוכלוסייה דוברת הערבית בנגע תאונות הדרכים.

שלילת זכות פנסיה מחבר "אגד"

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שר התחבורה ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

נודע לי, כי "אגד" שללה זכות פנסיה מחבר "אגד", י"ג – שמו המלא מופיע במקור – שהושעה מהעבודה.

רצוני לשאול:

1. איך ייתכן ש"אגד" שולטת בקרן פנסיה של עובד ועושה אותה כלי לענישתו?

2. מדוע משפחת העובד צריכה להיענש אף היא על עבירה שהוא לכאורה ביצע?

3. כיצד יישמרו זכויות העובד?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתשובה על השאלתא של חברת הכנסת לימור לבנת ברצוני לציין, כי זה שנים רבות אין למשרד התחבורה או לממשלה כל נגיעה לעניין קרנות הפנסיה של חברי "אגד". ההסכם של הממשלה עם הקואופרטיב, עניינו מצטמצם רק לנושאים הקשורים למתן שירותי תחבורה ציבורית.

משמעות השאלתא בנדון מתייחסת למקרה פרטני של שלילה לכאורה של זכות פנסיה מעובד "אגד" על-ידי הנהלת הקואופרטיב. נושא זה הינו בתחום יחסי העבודה שבין עובד למעביד, ואינו בתחום אחריותי כשר התחבורה.

על-פי הבנתי, נושא כזה הינו מעניינו של בית-הדין לעבודה, שאליו אמור לפנות הנפגע.

מנחת המטוסים בכברי

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר התחבורה ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

רצוני לשאול:

1. מה מצב הדברים כיום, מבחינת משרד התחבורה, בנוגע לבניית מנחת המטוסים הקלים בכברי שבגליל?

2. מתי יופעל המנחת בפועל?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. א. הקמת המנחת בכברי החלה כיוזמה פרטית, ומשרד התחבורה קיבל בברכה ומעודד כל יוזמה פרטית שתביא לפיתוח המנחת והפעלתו; ב. משרד התחבורה הגיע למסקנה, שיש צורך במנחת באזור הגליל המערבי מתוך ראייה ממלכתית של צרכי האוכלוסייה, פיתוח האזור, תעשייה ותיירות, ולכן מנחת כברי נכלל בפרויקט היזמי לפיתוח והקמת מנחתים בשיתוף עם מינהל מקרקעי ישראל ומשרד התיירות; ג. המנחת נבחן על-ידי צוות שהוקם לצורך בחינת פיתוח והקמת המנחת מהיבטים תעופתיים, כלכליים, צרכים ושימויות פיזית בשטח, ונמצא כמתאים לשמש למטוסים קלים עד בינוניים.

2. א. בשלב הנוכחי אין אפשרות להגדיר לוח זמנים להקמה ולהפעלה של המנחת, מאחר שעדיין לא התקבלה החלטה ב-מ.מ.י. על אפשרויות שיווק והקמת המנחת על-ידי יזמים; ב. משרד התחבורה ממשיך לפעול יחד עם מ.מ.י. כדי לקדם את הקמת המנחת במסגרת הפרויקט היזמי.

סגירת משרד הרישוי בלוד

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

בתחילת השנה נסגר לקהל הרחב ולציבור לומדי ומורי הנהיגה משרד הרישוי בלוד. משרד הרישוי בלוד מעניק את שירותיו גם ליישובים יהוד, סביון, אור-יהודה, רמלה ועוד.

רצוני לשאול:

1. מדוע הוחלט על סגירת משרד הרישוי בלוד?

2. האם מודע משרד התחבורה לכך שסגירת משרד הרישוי פוגעת מאוד בפרנסתם של מורי הנהיגה בלוד?

3. מה יעשה המשרד בנדון?

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי משרד הרישוי, חברי הכנסת יעקב שפי, המדיניות של המשרד, שאני אימצתי אותה, היא לפזר את השירות של משרדי הרישוי, לתת מה שיותר, משתי סיבות: א. כדי להקל על האזרח – במקום שיתרוצץ; ב. כדי שיהיו פחות כלי רכב על הכבישים. במסגרת המדיניות הזאת פתחנו משרדים נוספים במהלך השנתיים האחרונות ויש עוד כאלה שעומדים להיפתח.

אבל יש לי תנאי אחד: שהשירות שאנחנו נותנים לאזרח יהיה ברמה גבוהה, ולא סתם בחדר או במשרד. המשרד בלוד היה מתחת לכל ביקורת, וכמה פעמים ביקשתי מראש העיר מקסים לוי לתת לי מקום מכובד, ואם לא – אסגור. אני לא מסכים שיבוא אזרח למקום שלא מכבד את האיש, בעיקר כאשר האיש בא לשלם והמשרד הוא משרד שמקבל כסף ולא נותן כסף לאזרחים.

לכן אמרנו לו: אם אתה לא משנה ולא נותן לנו מקום מתאים, לא נוכל להחזיק כאן משרד. משרדים אחרים שנפתחו, אם מישהו רוצה לראות אותם, הם ממש "חמישה כוכבים". זה מה שאני רוצה במשרדים הנותנים שירות לאזרחים. מי שמכיר את משרד הרישוי בחולון לפני השיפוץ ואחרי השיפוץ יראה את השינוי הרב, ממש אין להכיר את המשרד. כך פתחנו משרדים בצפת, בכרמיאל, בקריית-מלאכי, באשדוד, משרד נוסף ב"בית כלל" ברחובות, בראשון-לציון, משפצים בחדרה, פותחים בטיירה, בנצרת, ועושים שיפוצים בכפר-סבא, בהרצלייה ובתל-אביב צפון.

בינתיים, כנראה תחת איום הסגירה, אומרת לי מנהלת אגף הרישוי, שאתמול סוף סוף הסכימו אנשי העירייה ואנשי משרדי לאתר מקום חדש. אני מקווה שיהיה מקום מתאים ואנו נפתח שם משרד. יש לנו עניין שיהיה שם משרד. לא סגרנו כדי להכביד על האזרחים; להיפך, אמרנו לו: אם לא תיתן לנו

משרד שאזרח יוכל להיכנס ולהרגיש עצמו מכובד, אנחנו נסגור אותו, או נפתח משרד ברמלה, שהיא העיר השכנה. לשמחתי, כפי שאמרו לי הבוקר, מסתמן פתרון למקום חדש וראוי, ואנחנו בוודאי נשמח שיהיה משרד כזה בלוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יעקב שפי.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, תודה על התשובה.

עם זאת, צריך לחשוב על העניין ואי-אפשר להשאירו בין משרד התחבורה לעירייה, בעוד האזרחים יהיו חשופים לפגיעה. אילו לא היית מוצא פתרון כפי שאמרת עכשיו בתשובתך, ייתכן שאותם תושבי לוד, רמלה, יהוד, אור-יהודה והסביבה היו צריכים לכתת רגליהם למקומות אחרים וגם פרנסתם של מורי הנהיגה היתה נפגעת. אולי צריך למצוא מנגנון מתאים כדי שלא להיות תלויים בחסדי ראש העיר או פקיד משרד התחבורה, ולא לחכות עד לרגע האחרון, כאשר הבעיה תיפתר רק תחת לחץ.

על כל פנים, אני מודה לך על שפתרת את הבעיה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. כבוד השר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

קודם כול, יש לנו סדר מסוים שלפיו אנו עובדים עם כל ראש עיר. אם אני אבקש משר האוצר להקציב לי כסף לשכר דירה או למשרדים – יגיד לי ללכת למשרד הרישוי בחולון. זה משרד גדול, בעבר קלט חצי מיליון אנשים והוא יכול לקלוט גם עכשיו. אבל אנחנו לא רוצים שאנשים יתרוצצו בכבישים, אלא שיקבלו שירות ראוי, שירות עירוני. לכן הסדר הוא, שהעירייה נותנת לנו מקום ופקידים ואנחנו נותנים את השירות במקום כחלק משירותי העירייה.

אני חושב שזה האינטרס של כל ראש עיר. היום כולם נהגים, ואם ראש העיר רוצה להיות פופולרי ולהיבחר שוב, הוא צריך לתת שירות לאזרחים. זה חלק מהעניין, וזה עובד. לכן יכולנו גם לפתוח כל כך הרבה משרדים בלי לחכות לתקציב מהאוצר. אילו הייתי מחכה לתקציב מהאוצר, הייתי עושה מעט מאוד.

כאמור, הסדר הזה צריך להיות מעניינו של ראש העיר כמו שהוא מענייני. גם מקסים לוי מסכים אתי לקו הזה. אולי הוא חשב בתחילה שהוא יקבל מאתנו שכר דירה, אבל הוא הבין שלא כך הדבר. גם בלוד יש קניון חדש, ובדרך כלל אנחנו פותחים את המשרדים האלה בקניונים, כי זה מקום מתאים. מדוע לא לתת לאזרח שירות מכובד, כאשר הסדר הוא, כאמור, שהעירייה נותנת מקום ופקידה, אנחנו מכשירים אותה, מחברים את המשרד למערכת ממוחשבת, עושים מבחנים ואת כל השירותים מקבלים במקום.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התחבורה. סגן שר הבינוי והשיכון חבר הכנסת גולדפרב יואיל בטובו להשיב על שאילתות, בבקשה.

כדי שלא להלאות אותך, אדוני סגן השר, את התשובות על שאילתות מס' 5358, 5541 ו-5726 נעביר לפרוטוקול. אתה יכול באמצעות שליח או באופן אישי למסור את התשובות לפרוטוקול.

לפני שנים הרבה, באחת משיבות הכנסת כאן נכחו רק יושב-ראש הכנסת דאז וחבר הכנסת יוחנן בדר, זכרו לברכה. היה באותו יום כינוס גדול של "הפועל" וכולם נסעו, גם האופוזיציה הוזמנה, ונשארו רק שניהם. חבר הכנסת בדר, כפי שכתוב בספרו של אשר צידון "בין הפטיש והדוכן", עלה לדוכן ואמר: "אדוני היושב-ראש, רבותי הפרוטוקול", מסר את הנאום לפרוטוקול, הלך הביתה והישיבה ננעלה. נדמה לי שאני מתקרב גם כן למצב הזה.

בניית הוסטלים לעולים חדשים

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

זה כשנתיים-שלוש שנים הממשלה מבטיחה באמצעות משרדי השיכון והקליטה, כי ייבנו כ-10,000 יחידות הוסטלים לשיכון של העולים הזכאים לדירור ציבורי-סוציאלי. למיטב ידיעתי, אף שחלפו שלוש שנות כהונה של ממשלה זו, מסתיימת השנה בנייתן של רק כמה מאות יחידות הוסטלים, שתוכננו על-פי הפרוגרמה משנת 1992.

רצוני לשאול:

1. כמה יחידות הוסטלים הוקמו בשנות כהונתה של ממשלה זו?

2. כמה יחידות תיבנה בשנת 1996?

3. מה הם הפתרונות החלופיים לעולים הזכאים לפתרונות דיור קבע?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעקבות העלייה הגדולה החליטה הממשלה על בניית כ-1,000 יחידות דיור מוגן לקשיש, הוסטלים, מדי שנה, בכל אזורי הארץ, תוך מתן עדיפות לאזורים שבהם קיים מחסור בדיור לקשישים.

ממועד ההחלטה, בסוף 1992, שווקו כ-3,600 יחידות דיור, הנמצאות בשלבי ביצוע שונים, מהן כ-800 יחידות דיור בהליכי סיום ואכלוס. זאת נוסף על 530 יחידות דיור בבתים שהוסבו לדיור מוגן ביישובים עפולה, נצרת-עילית, אופקים, נתיבות ועוד.

2. לשנת 1996 מתקצבות עוד כ-800 יחידות דיור מוגן לקשישים שיופעלו במהלך השנה.

3. במהלך 1996 יסתיימו בנייתן ואכלוסן של כ-2,000 יחידות דיור מכלל התוכנית. זאת ועוד, אלפי עולים קשישים מקבלים השתתפות בשכר דירה מדי חודש בחודשו.

דירות לנזקקים

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בכסליו התשנ"ו (6 בדצמבר 1995):

משרד הבינוי והשיכון אמור לספק פתרונות דיור לזכאים נזקקים, ובכללם למשפחות חד-הוריות, לעולים חדשים שמצבם הכלכלי קשה ולאחרים.

רצוני לשאול:

מה נעשה בשנה האחרונה בתחום זה, ומה הצפי לשנה הבאה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

למשרד מסלולים אחדים למתן פתרונות דיור לזכאים נזקקים: פתרונות דיור באמצעות אכלוס זכאים בדירות נכסי רכישה. דירות נ"ר הן דירות הנרכשות מתקציב משרד הבינוי והשיכון במחיר מלא בשוק החופשי באותם מקומות שבהם אין מלאי זמין ומתאים לפתרון בעיות הדיור הקשות.

בשנת 1995 נרכשו בסך הכול כ-200 דירות, בתקציב של כ-125 מיליון שקל, מהן 100 דירות לעולי אתיופיה, כ-20 דירות לעולים נכים הסובלים מבעיות רפואיות קשות וכ-80 דירות לזכאים ותיקים.

התקציב המתוכנן לשנת 1996 עומד על כ-130 מיליון שקל לרכישת כ-250 דירות.

זכאי משרד הבינוי והשיכון

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

עקב העדר פרסום הנתונים על מספר זכאי משרד הבינוי והשיכון, רצוני לשאול:

1. מה הוא מספרם של זכאי משרד הבינוי והשיכון לשנת 1995?

2. מתוך סך כל הזכאים, כמה זכאים נמצאים בשנתם הראשונה לנישואין?

3. כמה נמצאים בשנה השנייה עד הרביעית לנישואין?

4. כמה נמצאים בשנה החמישית עד השביעית לנישואין?

5. כמה נמצאים בשנה השמינית עד העשירית לנישואין?

6. כמה נמצאים בשנה ה-11 ומעלה לנישואין?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בסוף 1995 היו כ-170,700 זכאים שטרם מימשו זכאותם לדיר, מהם כ-32,500 זוגות צעירים. מספר זה כולל זכאים שתוקף זכאותם עד סוף אפריל 1997.

יש לזכור, שמעל 140,000 זכאים מקבלים מדי חודש מענקי השתתפות בשכר דירה, ובהם 12,200 זוגות צעירים.

2-5. התפלגות קבוצות הזוגות הצעירים: 2.29% – בשנה הראשונה לנישואין; 6.30% – בשנה השנייה עד הרביעית לנישואין; 4.17% – בשנה החמישית עד השביעית לנישואין; 1.9% – בשנה השמינית עד העשירית לנישואין; 7.13% – בשנה ה-11 לנישואין ויותר.

חשוב לציין, כי מחקר שהזמין המשרד על זוגות צעירים יהודים עם ותק של עד 11 שנות נישואין מעלה את הממצאים הראשוניים שלהלן: 26% מהזוגות הצעירים הם בעלי דירה בלי שקיבלו סיוע ממשלתי לדיור. ל-96% מהזוגות הצעירים יש פתרון דיור של קבע בתום עשר שנות נישואין; 91% הם בעלי דירה; 4% גרים בשיכון הציבורי; 1% גרים לבדם בדירה שבבעלות ההורים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון – שמירת זכויות לנכה צה"ל),

התשנ"ו-1995

(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון – שמירת זכויות לנכה צה"ל), התשנ"ו-1995, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – הצעה ג'שפא. לאחר מכן, סגן שר הביטחון יתייחס לנושא. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להעלות בקריאה טרומית את הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון – שמירת זכויות לנכה צה"ל), התשנ"ו-1995.

לפני כן אני רוצה להודות ליוזם, עורך-הדין אהרן לוי מרמת-גן, שמייצג הרבה מאוד נכים. הוא הפנה את תשומת לבי לכך שגם בית-המשפט העליון נדרש לסוגיה הזאת ומצא שהמחוקק אכן צריך לתקן את החוק.

רבותי, המצב הנוכחי הוא כזה, שאם נכה קשה לא יכול להתפרנס, לא הוכר עדיין על-ידי משרד הביטחון – ההליכים אורכים זמן – ככל אזרח במדינת ישראל שאין לו מקורות מחיה, הוא פונה למוסד לביטוח לאומי, ואם כעבור שישה חודשים הוא עדיין לא הוכר על-ידי משרד הביטחון, אלא רק לאחר שישה חודשים, הוא לא יוכל לבחור בין קבלת קצבה מהמוסד לביטוח לאומי לבין קבלת הגמלה

ממשרד הביטחון, שכמובן עולה בכמה וכמה מונים, עשרת מונים, על הזכויות שהוא מקבל מהמוסד לביטוח לאומי.

כפי שאמרתי, בית-המשפט העליון קבע שיש לתקן את החוק. נגרם פה עוול לנכים רבים, שלא יכולים להתפרנס ומכורח הנסיבות פונים למוסד לביטוח לאומי.

אני רוצה לקרוא את דברי ההסבר לחוק: התיקון מוצע עקב פניית בית-המשפט העליון אל המחוקק, כאמור להלן: סעיף 36א לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב], פורש על-ידי בית-המשפט באופן שהוא מונע כל אפשרות דיון והחלטה בתביעה להיות מוכר כנכה צה"ל, אם אותו אדם פנה לביטוח הלאומי בתביעה לקבלת נכות כללית, והוא קיבל תגמולים מן הביטוח הלאומי במשך שישה חודשים לפחות לאחר שנקבעה לו דרגת נכות יציבה.

כך, חייל הטוען כי הוא נכה צה"ל וקיבל תשובה שלילית מאת קצין התגמולים, ומחליט לערער על ההחלטה, יכול שהערעור ימשך שנים. בינתיים, אם נכותו קשה, הוא יכול לתבוע נכות כללית מאת הביטוח הלאומי. אלא שאז, אם איתרע מזלו ונקבעה לו דרגת נכות יציבה על-ידי ועדה רפואית של המוסד לביטוח לאומי, הרי שבחלוף שישה חודשים לקבלת התגמולים מן המוסד, הוא נחשב למי שבחר בזכויות שלפי חוק הביטוח הלאומי וויתר על זכויותיו לפי חוק הנכים. יודגש, כי הזכויות לפי חוק הנכים עדיפות כמה מונים מן הזכויות שלפי חוק הביטוח הלאומי בכל הקשור לנכות כללית.

יש נכים שמפאת מצבם הכללי והכלכלי הם אינם יכולים להמתין תקופה של שנים בלי לקבל סיוע. על כן הם מסתייעים במוסד לביטוח לאומי כאשר הם קיבלו את תשובתו השלילית של קצין התגמולים, וזאת אף שהם ממשיכים במאבק שיפוטי לערער על החלטת קצין התגמולים. אין זה נכון ואין זה צודק לראות בנכים כאמור כמי שוויתרו על זכויותיהם לפי חוק הנכים, משום זכות הבחירה, כביכול, שלמעשה לא ניתנה להם. עניין זה נדון לאחרונה בבית-המשפט העליון, בערעור אזרחי, 3449/90, קצין התגמולים נגד מוחמד, פסקי-דין מ"ז 84-2. שופט המיעוט, השופט ברק, ניסה בדרך פרשנית להתגבר על הדין המצוי. אולם שופטי הרוב קבעו אחרת, תוך הפניית תשומת לבו של המחוקק "לצורך לחזור ולעיין בהסדרים הקיימים ולעשות את הדרוש לתיקונם, משום שההסדר המצוי אינו משיב רצון".

לכן, חברי הכנסת, אני מבקשת את תמיכתכם בהצעת החוק הצודקת הזאת. יש אלפי נכי צה"ל שמחכים לתיקון הזה. אין פה עניין פוליטי. אני פונה לסגן שר הביטחון להתעלות מעל כל שיקול פוליטי ולתת יד ולתמוך בהצעת החוק הצודקת הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

כנסת נכבדה, סעיף 36 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום) [נוסח משולב], התשי"ט-1959, קובע, שכל מי שבחר בזכויות לפי חוק הביטוח הלאומי לא יחולו עליו הוראות חוק הנכים, חוץ מההוראות בדבר זכותו לקבל על סמך היותו נכה.

קבלת החוק של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ עלולה לגרום – אף ששמעתי את דבריה, שנאמרו בפאתוס – לכך שכל מי שהגיש אי-פעם בעבר תביעת נכות לקצין התגמולים ותביעתו נדחתה, ולאחר מכן נהיה זכאי לפי חוק הביטוח הלאומי והוא מקבל קצבת נכות במשך שנים רבות, יחדש את תביעת הנכות לפי חוק הנכים. יש לכך משמעויות תקציביות נכבדות ביותר. זה לא רק עניין של מיסוי תקציבי, רבותי. לא מדברים על מי שהגיש בקשה לקבל נכות והנושא בטיפול. אנחנו מדברים על מי שהגיש בקשה, בקשתו לא אושרה והוא מערער על כך. יש ערעורים – וצודקת חברת הכנסת סלמוביץ – שנמשכים הרבה זמן. אבל בקשתו לא הוכרה, הוא לא הוכר כנכה צה"ל ולאחר מכן הוא מערער.

אם נלך היום ונפתח, כמו שאת אומרת, הצעת חוק כזאת, הרי בעצם כל מי שאי-פעם הגיש בקשת נכות ובקשתו לא הוכרה, יערער ויפתח את העניין מחדש. יש לזה משמעות תקציבית נכבדה ביותר, וגם אינני חושב שזה צודק. את בעצמך אמרת שאלפי נכים מחכים. מה זאת אומרת? – לאלפי נכים מגיע אישור נוסף, או שאלפי נכים הולכים עכשיו להתמודד מחדש ויש סיכוי שמישו עשה להם עוול? הרי אנחנו באמת מטפלים פה בוודאי במקרים בודדים ביותר של אנשים שנכותם לא אושרה והם מחכים לערעור. משום כך, לבד מכיסוי תקציבי אדיר שנדרש, אינני חושב שיש בכך מן הצדק.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע להוריד את ההצעה הזאת מסדר-היום של הכנסת. אם תבוא חברת הכנסת אסתר סלמוביץ ותצביע על מקרה אחד או שניים שהיא טוענת שנעשה להם עוול – אפשר לבחון זאת. אבל לבוא היום ולחוקק חוק כזה – אין זה כדאי.

דבר נוסף – חברת הכנסת סלמוביץ באה וטענה, שיש נכים שבקשתם צודקת, וכשאתה בוחן את הדבר, על פניו הוא נראה צודק. אבל ראוי להיכנס פה לפני ולפנים. מה טענה חברת הכנסת סלמוביץ? היא באה וטענה, שבא אדם, הגיש בקשה להכרה בו כנכה צה"ל ובקשתו לא אושרה. מערכת הביטחון והוועדות הרפואיות, אחת לאחת, החליטו שהוא אינו זכאי להיות נכה צה"ל. אז באמת הבן-אדם מגיש ערעור. ערעור כזה יכול להיות בערכאה אחת, בערכאה שנייה, ולהימשך הרבה זמן. בינתיים הבן-אדם פונה לביטוח לאומי, וביטוח לאומי מכיר בו. מה הטענה?

אברהם פורז (מרצ):

הוא מכיר בו לפי נכות כללית?

סגן שר הביטחון א' אור:

כן, בוודאי. לו כנכה מגיע, והוא מקבל מהביטוח הלאומי את כל מה שמגיע לו כנכה, כאזרח מן השורה, אבל הוא איננו נכה צה"ל. ודאי שהאנשים מעדיפים להיקרא נכי צה"ל – מסיבות ברורות.

אברהם פורז (מרצ):

זה הרבה יותר כסף.

סגן שר הביטחון א' אור:

זה כסף, זה תנאים. זה גם מעמד. חברת הכנסת סלמוביץ מציעה לומר, שגם אדם שתביעתו נדחתה והוא זכאי לפי חוק הביטוח הלאומי, יוכל לשנות ולהפוך להיות נכה צה"ל.

אברהם פורז (מרצ):

אבל איך הוא יכול, אם תביעתו נדחתה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

היא לא נדחתה. היא בבירור.

סגן שר הביטחון א' אור:

לא, היא נדחתה. חבר הכנסת רביץ, היא נדחתה בפעם הראשונה. יש ערעור. יש הבדל גדול.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני סגן השר, נניח שתביעתו נדחתה, הוא ערער והערעור לא נשמע. בינתיים הוא מקבל את קצבת הנכות מהביטוח הלאומי. נניח שערעורו נתקבל. במקרה כזה הוא הופך להיות אוטומטית נכה צה"ל.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

לא, לא, זה לא נכון.

סגן שר הביטחון א' אור:

אם האדם מקבל ביטוח לאומי במשך שלוש-ארבע-חמש-שש שנים, הוא נשאר בביטוח לאומי.

אברהם פורז (מרצ):

ומה קורה אם הערעור שלו נתקבל?

סגן שר הביטחון א' אור:

היה מקרה אחד או שניים שבהם הערעור נתקבל, ואז הוא הלך בערכאה של בתי-המשפט.

אברהם פורז (מרצ):

האם ייתכן שהערעור התקבל, שהוועדות קובעות שהוא נקי צה"ל, והוא לא יוכל לקבל קצבה כנכה צה"ל כיוון שבינתיים הוא מקבל נכות כללית?

סגן שר הביטחון א' אור:

הבעיה העיקרית עם הנושא הזה היא שרוצים להעלות את החוק רטרואקטיבית.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, כדי למנוע אי-הבנות אחר כך אני רוצה לציין, שלך יש עוד שתי דקות וחצי, ואחר כך יש לחברת הכנסת סלמוביץ זכות להשיב.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני חוזר ואומר, שקבלת הצעת החוק הזאת כמות שהיא עלולה לגרום לכך, שכל מי שהגיש אי-פעם תביעת נכות לקצין תגמולים והתביעה שלו נדחתה, ולאחר מכן הוא הפך להיות זכאי לפי חוק הביטוח הלאומי, הוא יכול לקבל קצבת נכות במשך שנים. לפי החוק הזה, הוא יכול לחדש את תביעת הנכות שלו. יש לכך משמעות תקציבית אדירית.

לכן, אני מציע לדחות את הצעת החוק הזאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה. גברתי, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, זכות התגובה והשכנוע החוזר. בעניין זה יש לך עד חמש דקות.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

אני רוצה רק להבהיר כמה דברים – – –

היו"ר ש' וייס:

צלצלנו, דרך אגב.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

לא מדובר פה בחוק רטרואקטיבי, אין פה תחולה רטרואקטיבית, החוק נכנס לתוקפו החל מיום חיקוקו. אין פה שום דבר כזה, ואני אומרת שוב, שעורך-הדין אהרן לוי, שהיה היועץ המשפטי למערכת הביטחון, היה אלוף-משנה בצבא, יודע מה הוא אומר.

אני רוצה לומר, שאכן נכים נפגעים מכך כי אין להם שום ברירה. הם מתחילים לקבל את הקצבה שלהם מהביטוח הלאומי ונקלעים למצוקה כזאת שהם נדרשים, אחרי שישה חודשים – דרך אגב חבר הכנסת פורז, הם לא יכולים יותר לקבל מקצין התגמולים; הם חייבים להישאר במוסד לביטוח לאומי, אם הם התחילו לקבל שם. תקרא את הצעת החוק.

לכן, אם בית-המשפט העליון קבע שצריך לתקן את החוק הזה, מומחים בדבר קבעו שאכן צריך לתקן את זה, ונכים מחכים לכך, אני מציעה לך, אדוני סגן שר הביטחון, שתשקול שוב את הצעת החוק, ולא תביעו התנגדות מסיבות פוליטיות להצעת חוק צודקת כזאת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גבירותי ורבותי, עוברים להצבעה. נא לשבת איש איש במקומו. אני אמתין עד שתשבו. לא חוטפים.

הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון – שמירת זכויות לנכה צה"ל), התשנ"ו–1995, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 17

נמנעים – 2 ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון – שמירת זכויות לנכה צה"ל), התשנ"ו–1995, נתקבלה.

שאל עמור (הליכוד):

אני מבקש להוסיף – – –

היו"ר ש' וייס:

אני אוסיף אותך. מייד נחליט לאן. אני מבין שאתה למחייבים; נכון, חבר הכנסת שאל עמור? אתה למחייבי החוק – – –

שאל עמור (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

כן. אם כן, 14 תומכים, לרבות חבר הכנסת שאל עמור, 17 מתנגדים, שני נמנעים – ההצעה נדחתה. תודה רבה.

הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – ביטול ההגבלות), התשנ"ו–1995

(הצעת חבר הכנסת ש' עמור)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת שאל עמור – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שאחרי ההצבעות לא תהיינה תגובות כאלה.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זו מלה שכבר נשחקה. מספיק. איזו שיטה זו שאחרי כל הצבעה אחד יצעק: בושה? מה זה פה? שתוציא הודעה לעיתונות.

הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – ביטול ההגבלות), התשנ"ו–1995, חברי חבר הכנסת שאול עמור, הצעה מס' ג'תמה. חבר הכנסת שאול עמור, הצעת החוק שלך – מייד נגיע אליך. ביקשתי מהסדרנים לספק מיקרופון לחבר הכנסת שאול עמור. סליחה, האם אפשר לספק מיקרופון לחבר הכנסת שאול עמור? אני מבקש לעקוב אחרינו, חברי הסדרנים. לכם אין פריימריס. כבודו, נא להתחיל.

שאול עמור (הליכוד):

— — — אדוני היושב-ראש

היו"ר ש' וייס:

— — — אני חוזר: הצעת חוק הרשויות המקומיות

שאול עמור (הליכוד):

זו לא הצעת חוק הרשויות המקומיות אלא הצעת חוק חיילים משוחררים.

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – ביטול ההגבלות), התשנ"ו-1995 – חבר הכנסת שאול עמור, בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מכם, רבותי הסדרנים, לעזור לי לפזר את ההתקהלות. תסייעו לי לפנות את החברים.

שאול עמור (הליכוד):

– – יידי סגן שר הביטחון חבר הכנסת אורי אור, חברי הכנסת – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה; נעשה זאת באווירה של הקשבה.

שאול עמור (הליכוד):

– – הצעת החוק הזאת, שנוגעת לחיילים משוחררים, לא נוגעת לתקציב המדינה ולא פוגעת בתקציב המדינה. אני אומנם לא הספקתי לשוחח לפני כן עם יידי סגן שר הביטחון, אבל – אין לה שום נגיעה לתקציב המדינה.

הכנסת החליטה לא מזמן להעניק מענקים לחיילים משוחררים כדי לסייע בידם להיקלט מחדש, אחרי השירות הצבאי הארוך שלהם, ואני מברך על יוזמת החקיקה הזאת.

השתתפתי בהצעת החוק של חבר הכנסת רענן כהן, אני שמח שעוזרים לחיילים משוחררים, אבל אם עוזרים אז עוזרים. לא קושרים את העזרה בבירוקרטיה מסובכת, שפוגעת בפיקדון עצמו, שפוגעת בחייל.

אני לא רוצה לצטט כרגע קטעי עיתונות שהתפרסמו לאחרונה, אדוני סגן שר הביטחון, אבל מונחים פה קטעי עיתונות על מעשי מרמה וזיוף שנעשו בין עורכי-דין לבין כמה חיילים משוחררים בודדים, חוזים פיקטיביים לגבי שכירת דירה וכו' וכו'.

אם אנחנו סומכים על החייל ששירת בצה"ל שלוש שנים בתפקידים הקשורים באחריות, במסירות ובשירות למדינה, למה לא נסמוך על החייל הזה וניתן לו את הפיקדון והוא יקבע את סדר העדיפויות של הפיקדון הזה? למה אנחנו נתנה זאת בכל מיני התניות, כמו לפנות לקרן הזאת? עברנו כבר את התקופה של מדינה בולשביקית, של צנטרליזם, בואו נסמוך על האזרח, בואו נסמוך על העם, ואותו חייל יחליט מה שהוא רוצה לעשות עם הכסף שלו.

אני לא רוצה להאריך בדברים. אם אנחנו לא רוצים לגרום לכך שחיילים ידדו לכל מיני משרדים ויעשו זיופים למיניהם כפי שנעשים לאחרונה, אני פונה לסגן שר הביטחון לאשר את הצעת החוק הזאת, לטובת מדינת ישראל ולטובת חיילי צבא-הגנה לישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת שאול עמור. אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון א' אור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת שאול עמור העלה פה – אתה לא הראשון, גם הקואליציה רצתה להעלות הצעת חוק כזאת, ואני מנעתי זאת ממנה. חבר הכנסת רענן כהן רצה להעלות, היתה הבטחה שלי לחברת הכנסת לימור לבנת שהעלתה הצעה דומה לשלך, ועמדתי בהבטחתי שלא יעלו בקואליציה שום הצעת חוק דומה – ולא משום שאין צדק בדברייך, דרך אגב. יש צדק בדברייך, וגם לחבר הכנסת רענן כהן אמרתי שהוא רוצה לשנות את החוק שבצדק, במידה מסוימת, גם קרוי על שמו; הוא הבין, כולנו מבינים, שקרו פה כמה דברים, ולכן העניין של ההצעה הוא שינוי תפיסת החוק מן הבסיס.

דומני כי לא יהיה זה ראוי להפוך, כרגע, חבר הכנסת עמור – חבר הכנסת רענן כהן גם הוא רצה להגיש הצעת חוק כזאת, וסיכמנו, אני אומר לך מה סיכמנו: אנחנו מבקשים שנה מהיום, זה יוצא שנתיים מיום הפעלת החוק, כדי לנתח את לקחיו. לדעתי, כל חוק ראוי לעבור תקופת מבחן של לפחות שנתיים מיום תחולתו, ולכן ביקשנו, חבר הכנסת שאול עמור, לשאלתך – אנחנו מודעים לכמה חסרונות שעלו פה – מההנהלה הציבורית, שמונתה על-פי החוק, לבחון, בתום שנתיים להפעלתו של החוק, ובעצם זו שנה מהיום, לבחון ולהמליץ בפנינו על שינויים אם אכן היא תחשוב שיש מקום לשינויים.

כלומר, גם אנחנו, שמפעילים היום את החוק, מכירים בכך שיש בעיות בהפעלתו. לכן סיכמנו, שבתוך שנה מהיום – מונתה מועצה, והיא תבוא ותבחן את כל הסוגיות של הפעלת חוק חיילים משוחררים, חבר הכנסת עמור, והיא תמליץ על השינויים. אני עונה לך כי זו הצעת חוק שלך. בתוך שנה מהיום היא תבחן את הנקודה שהעלית פה.

יש נקודות נוספות שראוי לבחון אותן. אמרתי לחברת הכנסת לימור לבנת, שאנחנו מקימים צוות שבוחן את כל חוק חייילים משוחררים, על כל היבטיו. מן הראוי שניתן לו לפחות תקופה מסוימת לעבוד, כדי שיבוא עם חוק טוב יותר.

אני בהחלט חושב שזה לא נושא פוליטי ואי-אפשר להפוך אותו לנושא פוליטי.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, סגן השר אורי אור, כיוון שחבר הכנסת רענן כהן רוצה להעיר הערה ואני לא רוצה שיהיו אחר כך ויכוחים על הזמן, ומכיוון שלך יש עוד ארבע דקות, האם אתה מוכן שבמסגרת הזמן שלך הוא יעיר את הערתו?

סגן שר הביטחון א' אור:

אני לא אתן ליושב-ראש הקואליציה?

היו"ר ש' וייס:

צריך להקפיד על הזמן.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני אתן לחבר הכנסת רענן כהן שתי דקות.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר פה, שגם הקואליציה וגם האופוזיציה מודעות לכמה חסרונות בחוק חייילים משוחררים. יש צוות, ועדה ציבורית שמונתה, היא תדון ותנתח את היתרונות ואת החסרונות.

לכן אני מבקש, שבעוד כשנה מהיום אנחנו נדון בנושא, לאור ההמלצות של הוועדה הציבורית, ונחליט איך, מה ובאיזו דרך נמשיך בחוק חייילים משוחררים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, יש לך שתי דקות.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

סלח לי. הבהרתי למה קיצרתי את זמנו של סגן שר הביטחון. לא רציתי לפגוע בלוח הזמנים.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד; אני מודה לסגן שר הביטחון.

אני רוצה לפנות לחברי וידידי חבר הכנסת שאול עמור ולומר: אין לי ויכוח לגבי הטיעונים שלך. אני רק אומר, היות שנושא חוק חיילים משוחררים נמצא ביישום – – –

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היה צלצול. איזה מין פרוצדורה זו? אדוני היושב-ראש, היה צלצול. מה הזכויות האלה שמדברים עכשיו עוד שתי דקות?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, יש לך עוד דקה אחת, ואחר כך אני אסביר בפעם הרביעית מה שהסברתי לפני רגע.

רענן כהן (העבודה):

אני מציע לחברי חבר הכנסת שאול עמור לא להעמיד את הצעתו להצבעה. יש ועדה שבודקת את הדברים. הנושאים נמצאים בדיון. יחד עם סגן שר הביטחון נעשה את כל התיקונים. חבל להעמיד את זה להצבעה. אני פונה אליך: אל תעמיד את זה להצבעה. נסתפק בדברים שנאמרו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת שאול עמור, האם אדוני רוצה להשיב?

שאול עמור (הליכוד):

אני לא מבין את זה שמטרידים רבים כל כך מחברי הבית. זו הצעת חוק שלא קשורה בתקציב המדינה. אדוני שר האוצר, חבל שהזעיקו אותך לכאן. זו הצעת חוק שמקובלת גם על הקואליציה וגם על האופוזיציה, לתת את המענק ישירות לחייל. מה הבעיה פה? אני לא מבין את זה. אני מבקש לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עוברים להצבעה. חברי הכנסת, עוברים להצבעה. איש איש ישב במקומו. הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – ביטול ההגבלות), התשנ"ו–1995, של חבר הכנסת שאול עמור – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 31

נמנעים – 1 ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – ביטול ההגבלות), התשנ"ו–1995, נתקבלה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני אוסיף אותך, כמובן, בוודאי. 18 תומכים, לרבות חבר הכנסת שאול עמור, 31 מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שההצעה נדחתה.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ישבתי כאן בטעות.

היו"ר ש' וייס:

נא למחוק את ההצבעה של חבר הכנסת שמואל אביטל, על-פי הודעתו. על כיסאו של מי ישבת?

שמואל אביטל (העבודה):

חבר הכנסת יוסי כץ.

היו"ר ש' וייס:

נא למחוק את ההצבעה של חבר הכנסת יוסי כץ וזהו. אלה טעויות שאסור לעשותן. ממילא יש רוב, כך שזה לא מכריע.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש ועדת הכנסת, למסור הודעה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ועדת הכנסת החליטה בתחילת השבוע, ביום שני, על הקמת ועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת הכספים, בראשות יושב-ראש ועדת הכספים, להכנת הצעת החוק שעברה בקריאה ראשונה, בנושא משק החשמל, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

במהלך הימים שחלפו מאז החליטה ועדת הכנסת את ההחלטה הזאת לא קיבלתי שמות של החברים שצריכים להיות חברים בוועדה. הבוקר כינסתי את ועדת הכנסת פעם נוספת, משום שעל-פי תקנון הכנסת סמכותה של ועדת הכנסת לקבוע את הרכב הפרסונלי של חברי הוועדות שמרכיבות את הוועדה המשותפת. מכיוון שהדברים לא נעשו בהסכמה, לא היה מנוס אלא לקבל החלטה בוועדת הכנסת, במסגרת של החלטת רוב בוועדה.

ועדת הכנסת החליטה כדלקמן: כאמור, מליאת הכנסת אישרה ביום ט"ו בשבט התשנ"ו, 5 בפברואר 1996, את המלצת ועדת הכנסת מאותו יום, כי הצעת חוק משק החשמל תידון בוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הכלכלה בהרכב של שמונה חברים, ארבעה מכל ועדה, בראשות יושב-ראש ועדת הכספים.

ועדת הכנסת החליטה בישיבתה היום, י"ז בשבט התשנ"ו, 7 בפברואר 1996, להמליץ בפני הכנסת לשנות את החלטתה ולקבוע כי הוועדה המשותפת תמנה 14 חברי כנסת.

אנחנו הגדלנו את מספר החברים בוועדה משמונה ל-14 על מנת לאפשר שיותר סיעות תהיינה מיוצגות בה.

גדעון פת (הליכוד):

זה לא משנה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

על-פי התקנון, מספר חברי הוועדה צריך להיות זוגי. ההרכב של הוועדה צריך לכלול שבעה חברים מוועדת הכלכלה ושבעה חברים מוועדת הכספים.

יושב-ראש הוועדה יהיה יושב-ראש ועדת הכספים. הרכב הוועדה יהיה כדלקמן: שישה חברים מסיעת העבודה – חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש הוועדה המשותפת, מטעם ועדת הכספים; חבר הכנסת רפי אלול מטעם ועדת הכספים; חבר הכנסת גדעון שגיא מטעם ועדת הכספים; חבר הכנסת שמואל אביטל מטעם ועדת הכלכלה; חבר הכנסת יוסף ונונו מטעם ועדת הכלכלה; חבר הכנסת שלמה בוחבוט מטעם ועדת הכלכלה. שני חברים מסיעת מרצ – חבר הכנסת אברהם פורז מטעם ועדת הכספים; חברת הכנסת נעמי חזן מטעם ועדת הכלכלה. עד כאן שמונה חברים מסיעות הקואליציה.

בעבר היה נוהג, שבמקרה שלא מעבירים שמות, אנחנו מסתפקים בקריאת שמות הסיעות, דהיינו כך וכך מסיעת הליכוד וכך וכך מסיעה אחרת. בדיון שהיה הבוקר בוועדה עלתה הצעה, שמכיוון שהתקנון אומר לנו שאנחנו צריכים להחליט על הרכב הוועדה, קרי ההרכב השמי, נודיע גם מהו ההרכב השמי שאנחנו מציעים מסיעות האופוזיציה, ונאמר שכל סיעה רשאית להחליף את נציגיה בוועדה בתנאי שתישמר הפרופורציה בין ועדת הכלכלה לוועדת הכספים.

ובכן, שישה חברים מסיעות האופוזיציה, בהרכב הבא: שלושה חברים מסיעת הליכוד – חבר הכנסת צחי הנגבי מוועדת הכלכלה; חבר הכנסת דן תיכון מוועדת הכספים; חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מוועדת הכספים. חבר הכנסת מודי זנברג, שהוא חבר ועדת הכלכלה, מסיעת צומת. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, שהוא חבר ועדת הכספים, מסיעת המפד"ל. חבר הכנסת אריה גמליאל, מסיעת ש"ס, שהוא חבר ועדת הכלכלה.

גדעון פת (הליכוד):

מי החליט שאלה החברים?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

לא קיבלתי שמות, החלטנו בוועדת הכנסת.

משה נסים (הליכוד):

יש הצעת חוק של חבר הכנסת גדעון פת.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

החלפת חברים בוועדה זו נתונה לשיקולה של כל סיעה המיוצגת בוועדה זו, ובתנאי שכל חבר שיוחלף יהיה מאותה ועדה, דהיינו – או כספים או כלכלה, באופן שבסופו של דבר הפרופורציה של שבעה-שבעה תישמר.

אבקש אישורה של הכנסת להחלטה זו בהצבעה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מכיוון שהתקנון איננו מאפשר כלום אני מבקש הערה קצרה מאוד רק לחבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, על-פי תקנון הכנסת, סעיף 13(א)(3), כל נושא שקשור בזיכיונות המדינה עובר ישירות לוועדת הכלכלה. מה שעושה כאן ועדת הכנסת – היא פשוט מפירה את התקנון, דורסת את התקנון.

לא צריך לפנות לבג"ץ כדי לעצור את העניין הזה. העניין ברור, הוא צריך להיות מנותב לוועדת הכלכלה. אבל בשל שיקולים פוליטיים – פריימריזם – מנתבים אותו בתחילת הדרך לוועדת הכספים, ורק לאחר שמעירים הערות מחליטים להקים ועדה משותפת.

גדעון שגיא (העבודה):

יש לקואליציה רוב בוועדת הכלכלה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, זה בכלל לא חשוב, אנחנו יוצאים מתוך הנחה שלקואליציה יש רוב בכנסת ובכל ועדות הכנסת ללא יוצא מן הכלל. אבל על תקנון צריך לשמור, אלא אם כן מחליטים לשנות את התקנון. כאשר העניין איננו מוטל בספק ונאמר במפורש, ואני חוזר ואומר, זיכיונות המדינה יהיו בתחום טיפולה של ועדת הכלכלה, לא יכולה ועדת הכנסת להפר את התקנון, לדרוס אותו ברגל גסה.

נושא שני, אדוני היושב-ראש. ועדת הכנסת קבעה, שמתוך 14 חברי הוועדה המשותפת, שישה יהיו חברי מפלגת העבודה ושלושה יהיו חברי הליכוד. אני לא מסכים, לא זו הפרופורציה, ואני מבקש ממך להעמיד את הרכב הוועדה על-פי תוצאות הבחירות ב-1992, כך שיהיו שישה למפלגת העבודה וארבעה לליכוד. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דן תיכון. תגובתך, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני מוכן להתמודד עם כל טיעון ענייני. אני חושב, שבתפקידי כיושב-ראש ועדת הכנסת השתדלתי לנהוג בהגינות ולהקשיב לכל דבר. אני מוכן להתמודד עם כל טיעון ענייני. אני לא מוכן, ואני אומר את זה פה ברמה הציבורית, שסיעת הליכוד לא תופיע לוועדת הכנסת, לאחר שכל חברי ועדת הכנסת הוזמנו בצורה מסודרת, בשעה 08:30 לשיבת הוועדה, לא תביע את העמדות שהביע פה חבר הכנסת דן תיכון בשיבת הוועדה שהיתה אמורה להתקיים היום, והיא התקיימה היום, והיינו בהרכב קואליציוני בלבד בוועדה. אני לא רוצה להגיד שהחרימו את ישיבת הוועדה, כי אני לא בוחן כליות ולב, אני רק יודע שלא הגיעו לישיבת הוועדה.

עכשיו לבוא פה ולדבר קבל עם ועולם? יש מושג שאומר, בואו תמצו את ההליכים קודם כול בוועדה הנוגעת בדבר. אם אתם מחליטים לא להופיע, אל תנצלו את במת הכנסת לאחר שלא הופעתם שם. זה דבר ראשון.

דבר שני – זאת התשובה לחבר הכנסת דן תיכון – אם היה מטעם האופוזיציה ניסיון אמיתי להידבר בנושא הרכב הוועדה והאופוזיציה היתה באה ואומרת: אנחנו רוצים שמול שישה חברי כנסת של העבודה יהיו ארבעה חברי כנסת של הליכוד – זאת זכותכם. אתם לא עשיתם את זה. אתם הפקרתם

את הוועדה, אתם השארתם לנו להחליט. זאת ההחלטה. בפעם הבאה תתכבדו, אף ש-08:30 ביום רביעי זו שעה מוקדמת, תבואו לוועדה, תגידו מה אתם רוצים, ואז יהיו ארבעה חברי כנסת לליכוד. אתה לא יכול לבוא כאן בטענות כאשר אתה לא הופעת בוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא חבר בוועדה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אתה דיברת פה בשם הליכוד. חבריך שהם חברי ועדת הכנסת היו צריכים להופיע ולהגיד את מה שאמרת פה הבוקר בשעה 08:30. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

מה בקשר לפרופורציות?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אלה הפרופורציות. כיוון שתקנון הכנסת קובע מספר זוגי, מטבע הדברים זה לא יכול לעולם לשקף בדיוק את יחסי הכוחות בכנסת של, נניח, 59–61 או 57–63. זה לא עובד בצורה כזאת, אלא אם נרכיב ועדה שמספר חבריה יהיה 120. זה מטבע הדברים. זה קרה גם בוועדה המשותפת שהכינה את חוק הסכם הביניים עם הפלשתינים. בשביל זה הגדלנו ל-14, על מנת שהעיוות הזה יהיה קטן ככל האפשר. שמרנו על העיקרון שיש רוב לקואליציה ומיעוט לאופוזיציה במידה המינימלית שמתבקשת מהמספר 14. תודה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא ענית על התגובה שלי ביחס לפנייה לבג"ץ.

היו"ר ש' וייס:

אני מענה עליה לאחר ההצבעה. אני במתכוון מענה לפרוטוקול, כי אני מודע לכך שיכול להיות שיהיה לזה טיפול משפטי.

רבותי, אני מחליט להצביע, ואת הנימוקים אני אמסור מייד, ולא מפאת העובדה שיש רוב. ממילא זה יהיה בעוד חמש דקות, כי ההבדלים פה בהשתתפות הם גדולים מאוד.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת בדבר הרכב הוועדה המשותפת להצעת חוק משק החשמל, התשנ"ו-1996. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד הצעת ועדת הכנסת – 34

נגד – 6

נמנעים – 1

הצעת ועדת הכנסת בדבר הרכב הוועדה המשותפת להצעת חוק משק החשמל, התשנ"ו-1996, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

34 בעד, שישה נגד, אחד נמנע. אני קובע שההצעה אושרה.

חבר הכנסת דן תיכון, לפרוטוקול ולך – אני אהיה קצר. אני מודע לשאלה שהצגת. הציגו אותה לפני גם חבר הכנסת צחי הנגבי וחברים אחרים. בדקתי את העניין. היו לנו הרבה מאוד החלטות בכנסת הזאת, ובקודמתה מעט יותר, אולי מפאת אורך הזמן, שבהן נושאים מסוימים שנקובים בתקנון כשייכים לוועדה מסוימת נדונו בוועדות אחרות. ברובן דרך הזרימה הגדולה של הממשלה עם חוקי הסדרים וכן הלאה במשק המדינה, ששם קרה שיבוש מוחלט של הוועדות במסגרת רעיון. יש לזה בסיס רעיוני. הרעיון הגדול שעמד מאחורי זה, ואני אפילו בכנסת הקודמת התבטאתי כחבר כנסת והצדקתי את זה, אף שהייתי באופוזיציה, הוא לרכז סדרת עניינים שיש להם קשר הדוק לרעיון המרכזי בתקציב, ולהעביר את זה לדיון כספי שם.

ועוד הרבה עניינים, לרבות מקרים אחדים בעבר, כך הובהר לי, את זה לא בדקתי אישית, גם ענייני זיכיון כבר היו בוועדת הכספים. להגיד לך שאני מאושר מן התהליך? לא כל כך. אבל זה הפך גם לחלק מהחיים הפרלמנטריים, שיש להם פן תקנוני, פן ציבורי ופוליטי, ובסופו של דבר יש כאן

התנגשות בין החלטת ועדת כנסת, נניח, במקרים רבים מאוד לבין התקנון, וגם החלטת ועדת הכנסת היא חלק מהתקנון.

דן תיכון (הליכוד):

אם רוצים לשנות את התקנון, יכולים לעשות זאת כל יום. כל עוד התקנון קיים, חובה על היושב-ראש לשמור על התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לשאול אותך שאלה, ובזה נסיים, כי הנושא באמת פתוח לדיון נוסף; הוא לא פשוט, אני מודע לכך. נניח שיושב-ראש הכנסת לא יושב כיושב-ראש ישיבה אלא סגן, והוא מחליט איזו החלטה. האם לדעתך יושב-ראש הכנסת יכול לפסול אותה ולומר: לא, אני מחזיר אותה לוועדה?

דן תיכון (הליכוד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זה חשוב גם כן שיירשם בפרוטוקול. תודה לכם. אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אתה אחר כך תבין למה.

דן תיכון (הליכוד):

טוב שלא שאלת אותי מה שלום אשתי.

היו"ר ש' וייס:

גם זה מעניין. מה שלומה, דרך אגב?

תראו, רבותי, אני ממש התעמקתי בנושא. חברת החשמל היא חברה ממשלתית. אשר על כן, זה משנה במידה מסוימת גם בהקשר זה, אבל תשובה ארוכה אתן לך בלשכתי.

דן תיכון (הליכוד):

אתה צריך להגיד שוועד העובדים שייך למפלגת העבודה, ולכן – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

– – –

דן תיכון (הליכוד):

זה לא כבוד גדול להפר את התקנון.

היו"ר ש' וייס:

גברתי השרה, א. אין פה שמץ של הפרת התקנון; ב. כבר היו החלטות פוליטיות בבית הזה.

דן תיכון (הליכוד):

בתור ספורט נלך לבג"ץ ונראה פעם אחת.

היו"ר ש' וייס:

דרך אגב, הוגשו עד כה 23 עתירות נגד הכנסת, נגדי, לבג"ץ. אני מכבד אותן בצורה מוחלטת. אני נמנה עם אלה שתומכים ברעיון, שעניינים נבדקים – – –

דן תיכון (הליכוד):

כי אתה הראשון שפנית לבג"ץ.

היו"ר ש' וייס:

תקשיב למה שאני אומר. אני אחד הדוחפים את חברי הכנסת לפנות לבג"ץ מאז אני יושב-ראש הכנסת, כי אני חושב שזה מאוד חשוב שעניינים מורכבים יבוררו בבג"ץ מן ההיבט החוקתי. כל פעם

שיש סיבוך, אני אומר להם: רבותי, קחו את הדוגמה של פורז-וייס מהכנסת הקודמת, לכו לבג"ץ, נתעשר בחוות-דעת עשירה. עד כה, זה לא אומר שום דבר לגבי העתיד, 22 עתירות נדחו, אחת התקבלה בשליש. כלומר, עד כה רוב ההחלטות שעשיתי או שעשינו היו כנראה סבירות. אשר לעתיד, ניבחן בבג"ץ. אין שום בעיה.

גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני נכנס לדיון בנושא הספציפי שאתה העלית, אבל אני מדבר אליך כיושב-ראש. בוועדה משותפת, נניח של 14 חברים, שבעה ושבעה, ועדת הכנסת קבעה, שמטעם ועדת הכלכלה יופיעו שישה חברי ועדת הכלכלה מטעם מפלגת העבודה, שחלק מהם אגב אני לא רואה אותם בוועדת הכלכלה, אבל זה עניינם, ואחד מן הליכוד.

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה. עכשיו נמשיך בסדר-היום. תיכנס ללשכתי, אני אזמין את יושב-ראש ועדת הכנסת ונשוחח על העניין. אתה צודק.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות)

(תיקון – מועד הבחירות), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת, הנושא הבא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – מועד הבחירות), התשנ"ה-1995, מס' ב'תרעה, של חבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אין כל ספק, שאחת מזכויות היסוד של אזרחים במדינה ריבונית היא לקבוע בדרך דמוקרטית את סדרי חייהם. הדברים אמורים לגבי המדינה, וגם לגבי הרשויות המקומיות. האזרחים הם שצריכים לשלוח את נציגיהם לרשות המקומית, והם יקבעו את אורח החיים כפי שהחוק קובע בדרך הדמוקרטית ביותר. באופן כזה, הנציגים המנהיגים את הרשות המקומית גם עומדים למשפטו של הבוחר, והם עומדים לביקורת ציבורית של האזרחים באותה רשות.

אבל, המחוקק קבע, שבערים חדשות, ביישובים חדשים, תמונה ועדה ממונה, שהיא בעצם תמלא את כל הפונקציות של ועדה נבחרת, והוועדה הממונה הזאת תנהל את החיים של האזרחים במקום. זאת אומרת, בעצם בגלל צורך מיוחד של יישובים חדשים, לפני הגיבוש החברתי, לפני הגיבוש האזרחי, לפני ההתיישבות המלאה במקום, תהיה ועדה ממונה אשר ממנה אותה שר הפנים.

החוק קובע כמה זמן תשב ועדה זאת. בעצם הוא איננו קובע באופן אבסולוטי. הוא אומר מינימום ארבע שנים, אבל הוא איננו קובע את המצב הזה באופן אבסולוטי, שמיד לאחר ארבע שנים יש לערוך בחירות. הוא משאיר את הדברים לשיקול דעתו של השר. לשר יש במפורש שיקול דעת להאריך את המועד לשנה חמישית, כך לשון החוק. אבל נכון שאז זה בהתייעצות עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. זאת אומרת, אין אפילו חובה לקבל את החלטת ועדת הפנים של הכנסת, אלא חובה על השר להתייעץ עם ועדת הפנים, ולפי שיקול דעתו הוא יכול להאריך את הזמן לשנה החמישית.

מה קורה אם השר סבור שביישוב מסוים עדיין אין בשלות, אין אנשים ראויים, האזרחים לא ראויים או שיש שם בעיות? הוא יכול להאריך את זה לפי שיקול דעתו יותר מחמש שנים, וללא גבול בעצם, אבל אז הוא צריך את אישורה של ועדת הפנים של הכנסת. זאת אומרת, ניתנת לשר אפשרות גם להשתמש בשיקול דעתו. המחוקק נותן לשר אפשרות להשתמש בשיקול דעתו.

מה אני מציע לכנסת? להרחיב את שיקול דעתו של השר, ואהיה מוכן להגביל את זה כאשר העניין יבוא לוועדה, לא רק כלפי מעלה אלא גם כלפי מטה. לאמור, אפשר יהיה, לפי שיקול דעתו של השר, לערוך את הבחירות לפני ארבע שנים. אני מסכים, כמובן, לפי הצעת החוק שלי, שהדבר ייעשה בהתייעצות עם הוועדה, או אפילו באישור הוועדה. תהיה התקופה הקבועה של ארבע שנים כמין מועד שאין צורך באישור לגביו, אבל לפני ארבע שנים או לאחר ארבע שנים, יהיה צורך באישור או בהתייעצות עם הוועדה.

אני רוצה לספר לך, אדוני השר, כמה אבסורדים. ניקח את היישוב אבו-גוש ליד ירושלים. היישוב אבו-גוש היה קיים לפני קום המדינה. החיים התנהלו שם כפי שהתנהלו בכפרים ערביים. עד עצם היום הזה אין מועצה נבחרת ליישוב אבו-גוש. היתה שם מועצה אזורית, ורק לפני כארבע שנים קבעו מועצה ממונה לאבו-גוש, וכן לגבעת-יערים, הסמוכה לה. גבעת-יערים קיימת כבר 25 שנים. גרים שם אנשים מתורבתים, אינטליגנטיים, שעושים הרבה דברים גדולים בחייהם. במשך 25 שנים הם לא יכלו לגשת להליך הדמוקרטי הפשוט הזה שנקרא בחירות. לפני ארבע שנים קבעו במשרד הפנים, שיישובים אלה לא יהיו סמוכים יותר על שולחן המועצה האזורית, אלא קבעו להם מועצה ממונה. ארבע שנים הם צריכים לסבול את עצם עובדת היותם אנשים שסמוכים על שולחן של מישהו, שהם לא יכולים לנהל את עניינם.

אינני רוצה בהזדמנות הזאת לחלק ציונים או לבוא חשבון עם ראשי המועצות הממונות האלה. יש לי הרבה לומר בעניין הזה, אבל אני מדבר פה עכשיו על העניין העקרוני, ולכן אינני רוצה להעלות כאן ביקורת, קשה מאוד, שיש לי לפחות על אחד מראשי המועצות האלה. אני לא רוצה לעשות זאת כאן, והוא גם לא יושב כאן לפנינו ולכן זה גם לא הגון לעשות זאת. אבל העניין הוא עקרוני.

מה בסך הכול אני מציע? יש לך, אדוני שר הפנים, שיקול דעת. החוק נותן לך רשות להאריך לחמש שנים, לפי רצונך. אתה רק צריך להתייעץ על כך עם ועדת הפנים. אתה יכול להאריך את זה ללא סוף, אם אתה תשכנע את ועדת הפנים. למה שלא תוכל גם לקצר? על-פי אותו היגיון שנותן לך שיקול דעת להאריך, תוכל גם לקצר.

אני יודע שאתה, אדוני השר, הינך סופר-דמוקרט, ואינך רוצה להשתמש בכוח שיש לך היום, בהיותך שר הפנים – ואנחנו יודעים שאתה לא מתעתד לשבת במשרד הזה לאורך כל הקריירה הפוליטית שלך, אבל אתה רוצה לומר: אני לא רוצה שיקול דעת, אני רוצה לפעול רק לפי החוק. החוק הכתוב הקיים כן נותן לך שיקול דעת. ואני סומך על שיקול הדעת שלך, ועלינו לסמוך על שיקול דעתו של כל שר פנים בישראל.

נכון שיש מאוויים פוליטיים, אבל מה קורה כאשר אתה לא משתמש בשיקול הדעת שלך? אתה חושש מפני אפשרות של ניצול פוליטי, והרי ראשי מועצות ממונות, מה הם עושים במשך ארבע שנים כאשר הם לא נמצאים תחת ביקורת ציבורית ותחת שום ביקורת אחרת, פרט לקצת ביקורת של משרד הפנים, לא תמיד מספיקה? מה הם עושים במשך ארבע שנים? הם בונים לעצמם עתיד פוליטי. מה הם עושים שם, לא בונים לעצמם עתיד פוליטי? לגיטימי לפי החוק, אבל זה שימוש לרעה בכוח שניתן להם על-ידי החוק השרירותי הזה, שלא מאפשר לך שיקול דעת ואפשרות לומר לו: אתה עושה שם דברים לא הוגנים, אתה עושה שימוש פוליטי במשרה שקיבלת, שהיא משרת הפקיד של משרד הפנים; ואם כבר כך הוא הדבר, אז תואיל בטובך לפנות את המקום, אנחנו נעשה בחירות דמוקרטיות, והציבור יאמר את שלו.

אדוני השר, אתה יודע מה היא קריאה טרומית, ואנחנו הרי נמצאים בסוף הקדנציה. יכול להיות שבועדה נוכל להגיע להסכמה, והרי לא נוכל לעשות זאת ללא הסכמה. יש דברים שאתה בוודאי תסכים שיש לתקנם. אני לכן מציע לך לאפשר להעביר את הצעת החוק הצודקת הזאת בקריאה טרומית, ולו לפחות כדי שנוכל לומר לאזרחים: הנה הכנסת מכירה בזכותכם הלגיטימית לבחור את נציגכם לרשויות המקומיות. תודה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רביץ, אני רוצה לומר לך שאני מאוד נהנה מתפקידי כשר הפנים. אני חושב שזה תפקיד מאוד חשוב, ואם יתאפשר לי אין לי שום בעיה להמשיך לכהן בו. אבל את זה לא אתה ולא אני נקבע, אלא הציבור יקבע בבחירות שיתקיימו כאשר שיתקיימו.

אני גם רוצה להודות לך על שאתה סומך על שיקול הדעת שלי, מכיוון שנדמה לי שרק לאחרונה, כאשר השתמשתי בשיקול הדעת הזה לקביעת מועד בחירות על-פי החוק, לא דבר כל כך מרחיק לכת, חברים שלך הלכו לבג"ץ וערערו על שיקול הדעת וטענו שהוא נגוע בשיקולים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא על שיקול הדעת שלך – – –

שר הפנים ח' רמון:

לא, לא. זה שיקול דעת שלי. אני הוא זה שלמעשה מנחה את אלוף הפיקוד, והוא בדרך כלל, ב-9.99% מקבל את ההנחיה המקצועית של משרד הפנים. לכן גם הבג"ץ הוא לא רק נגד אלוף הפיקוד, אלא הוא גם נגד שר הפנים, ובדין ובצדק כך.

תחילה חשבתי להתנגד להצעת החוק הזאת. למעשה אנחנו תיקנו את החוק הזה ב-1994, לאחר שיקול דעת רחב מאוד ומקיף מאוד באמת, שהיה בו משום לימוד לקחים ממה שקרה במועצות הממונות במשך הרבה מאוד שנים, והיתה היסטוריה לא סימפתית בעניין זה. ואני מקבל שיש מקרה אחד, ורק מקרה אחד שאותו ציינת, כמו אבו-גוש, שהוא אומנם לא היחיד, אבל הוא מאפיין, שבו יישוב שהיה במועצה אזורית ונותק ממנה, אנחנו יכולים למעשה למנוע ממנו זכות הצבעה במשך ארבע שנים או שמונה שנים.

אתן דוגמה. אם המועצה האזורית היא ממונה, ולאחר מכן אנחנו מנתקים מהמועצה האזורית הממונה את היישוב, ושוב מתחילים בארבע שנים, אנחנו מגיעים לשמונה שנים. הפרשנות שלי לחוק היא, שלמעשה אם היתה מועצה אזורית ממונה ונותק ממנה יישוב, יש לראות בזה רצף אחד. אבל זו הפרשנות שלי, ואינני בטוח שהיא עומדת במבחן המשפטי עד הסוף. זו הפרשנות המשפטית שלי, וכך אני נוהג לגבי יישובים מסוימים בדרום, היישובים הבדואיים, שלגביהם האופציה של הבחירות קיימת, לדעתי. אני לא אומר שהיא עומדת להתקיים בפועל, כי יש עוד עניין של שיקול דעת וצריך לעבור הליך של רישום ופרסום ברשומות, דבר שייקח שלושה-ארבעה חודשים. אבל מרגע שניתן יהיה, יש לדעתי אופציה לקיים שם בחירות, כי אחרת הטענה היא, שמאנשים שגרים ביישוב מסוים נשללת זכות ההצבעה במשך ארבע שנים, וזה יכול להגיע אפילו לשמונה שנים.

מן הטעם הזה, ולא כשיקול דעת, אינני רוצה שלשר הפנים יהיה שיקול דעת בארבע השנים הראשונות. ההיסטוריה הזאת בפירוש איננה מצדדת במתן שיקול דעת לשר הפנים בארבע השנים הראשונות.

אבל, אם יש יישוב מהסוג שתיארת, כמו אבו-גוש, שרק במקרים האלה או באופן מוחלט יתקיימו בחירות לא אחרי ארבע שנים אלא אחרי שנתיים, לדוגמה, או שיהיה שיקול דעת אחרי השנתיים, אני חושב שיש בהחלט מקום לדון בקטע הזה.

בניגוד לעמדותי המקורית, לאחר ששמעתי את דבריו, חבר הכנסת רביץ, ואתה רואה שלפעמים העמדות אינן קבועות מראש, לשמע הדברים שאמרת כאן אני מקבל את ההצעה להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת הפנים ולדון בה לקראת הכנת לקריאה ראשונה, כאשר אמרתי מה תהיה עמדת משרד הפנים נכון בזה שם.

שרת התקשורת ש' אלוני:

והכול למען הבחירות. כי זה לא הגיוני.

שר הפנים ח' רמון:

את לא יודעת על מה דיברתי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני יודעת. שמעתי – – –

שר הפנים ח' רמון:

איזה בחירות? אינני יודע על איזה בחירות את מדברת. תרשי לי, לא אתווכח אתך מעל הדוכן.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – מועד הבחירות), התשנ"ה-1995. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 11

נגד – 1

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – מועד הבחירות),

התשנ"ה-1995, לדין מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

11 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק שידורי חדשות בטלוויזיה בשפה הרוסית, התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז: הצעת חוק שידורי חדשות בטלוויזיה בשפה הרוסית, מס' ב'תתכו. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעה זו מוטב שלא היה צורך להגישה, שהרי אם רשות השידור והערוץ השני היו דואגים מכוח עצמם, מכוח המוסדות המנהלים אותם, לכך שיהיו מהדורות חדשות בשפה הרוסית – לא היה צורך בהתערבותה של הכנסת.

אנחנו יודעים, שבשנים האחרונות היתה עלייה מסיבית מחבר המדינות, של אנשים דוברי רוסית. כמי שהיה בעצמו עולה חדש וכמי שעקב אחר משפחתו שעלתה לארץ אני יודע, שקליטת השפה העברית עד למצב שבו אתה יכול לקרוא עיתון בעברית, עד למצב שבו אתה יכול להבין מה נאמר במהדורת חדשות ברדיו או בטלוויזיה בעברית, היא תהליך ארוך ומסובך. לדוברי שפות אירופיות כגון רוסית, קליטת השפה העברית, הבנת מהדורת החדשות היא עניין מסובך. יותר קל לנהל שיחה בחנות המכולת, יותר קל לנהל שיחה בכניסה לאוטובוס מאשר להבין מהדורת חדשות.

הרי אנחנו איננו רוצים שהעולים החדשים הללו, שחלק גדול מהם גם ישתתפו בבחירות לכנסת, יהיו מנותקים מההווה בישראל, שלא ידעו במה מדובר וכל מזונם יהיה עיתונים בשפה הרוסית.

חשבתי לתומי, שלאור הנתונים הללו צריכה רשות השידור הממלכתית, ובמידה רבה גם הערוץ השני, למצוא פתרון לעניין הזה. הפתרון איננו כה מסובך, שהרי אנחנו יודעים שרשות השידור מובן שהיא משדרת מהדורת חדשות בערבית וזה בסדר גמור, אפילו מהדורת חדשות באנגלית, והקהל הזקוק לה הוא בוודאי קהל הרבה יותר מצומצם. יש בארץ גם דוברי אנגלית, ואני מאוד מעריך אותם, וחשוב שישמעו חדשות באנגלית, אבל מדובר בעיקר בקהילה הדיפלומטית ובעולים מארצות אנגלו-סקסיות, שלצערי הרב אינם נמצאים אצלנו במספר כה גדול. לעומת זאת, כ-700,000 – אולי קצת פחות ואולי קצת יותר – דוברי רוסית אינם זוכים עד היום למהדורת חדשות בטלוויזיה. אני חושב שזהו פגם חמור מאוד, שמן הראוי לתקן אותו.

אני יודע שיש פתרונות ביניים. אני יודע, למשל, שמהדורת חדשות משודרת בטלוויזיה, ויש תרגום סימולטני ברדיו, אבל זה לא אותו דבר. מהדורת חדשות בשפה הרוסית צריכה לא רק לדבר רוסית אלא גם לעסוק בנושאים הקרובים ללבם של העולים. היא צריכה להתמקד גם בבעיות מיוחדות

לעולים, כשם שתחנה אזורית עוסקת בענייני האזור. נכון שהם צריכים לדעת על המשא-ומתן עם סוריה, נכון שהם צריכים לדעת מה קורה בינינו לבין הפלשתינים, נכון שהם צריכים לדעת מה קורה עם האינפלציה, עם הצמיחה ועם אלף נושאים ישראליים המעניינים את הציבור בישראל – אבל בהחלט יש מקום לכך שאותו ציבור יקבל גם אינפורמציה על העלייה ועל קליטתה, ואפילו מידע בנושאים חשובים.

לצערי הרב, הדברים האלה אינם קורים ואינם מתגשמים. לכן חשבתי, שמן הראוי לנקוט יוזמה ולעשות משהו. אני רק רוצה לומר, שמבחינה זו המצב היום גרוע מכפי שהיה בעבר, משום שהיתה תקופה מסוימת שבה הטלוויזיה החינוכית שידרה מהדורת חדשות ברוסית, אבל לפני כשנתיים, בהסכם שנעשה בין השרה שולמית אלוני, הממונה על חוק רשות השידור, לבין השר רובינשטיין, שר החינוך, הממונה על הטלוויזיה החינוכית, הועברו כמה שעות שידור בשעות אחר הצהריים, עד לתחילתה של התוכנית "ערב חדש", לטלוויזיה הכללית, כלומר לרשות השידור, אבל הטלוויזיה הכללית של רשות השידור אינה משתמשת בזמן הזה כדי לשדר מהדורת חדשות ברוסית. אני חושב שהמצב הזה טעון תיקון.

גברתי השרה אלוני, הממונה על רשות השידור, הייתי מאוד רוצה שלא להזדקק לחקיקה. אני חושב, שגוף ציבורי אחראי, בעיקר רשות השידור, אבל גם הרשות השנייה, צריכים למצוא את השיטה לתת מהדורת חדשות ברוסית. היא לא חייבת להיות ארוכה כאורך המהדורה בערבית, אולי אפילו לא כאורך המהדורה באנגלית, אבל כמה דקות ביממה אפשר למצוא. אני יודע שיאמרו, כי רשות השידור נמצאת בתחרות עם הערוץ המסחרי, ויש עניין של רייטינג. אם חלילה מתחילים ברוסית, אנשים יברחו ולא יחזרו. הדברים האלה נכונים, אבל לא נכונים עד הסוף. אינני מדבר על "פריים טיים". אינני מצפה מרשות השידור לשדר מהדורת חדשות ברוסית ב-20:00, גם לא ב-21:00 או ב-22:00, אבל רשות השידור יכולה בהחלט מייד אחרי "ערב חדש", או מייד לפני "ערב חדש", או בלילה, ב-23:00, לשדר מהדורת חדשות ברוסית. זה לא סיפור כל כך מסובך.

אותו דבר לגבי הרשות השנייה. הרשות השנייה מבוססת על בעלי זיכיון, ואנחנו צריכים לכבד את זה ולא לגרום להם נזק, אבל הרשות השנייה מבוססת גם על חברת חדשות המשדרת חדשות. לחברת החדשות יש מטלות, ולא קבענו את המודל האמריקני, האומר שיש רשת שעושה מה שהיא רוצה. גם הרשות השנייה היא גורם המשדר בפיקוח ציבורי, וגם שם ניתן למצוא את הנישה של כמה דקות ביממה, על מנת שתשודר מהדורת חדשות בשפה הרוסית.

אני מאוד מקווה שמדובר בהוראה זמנית, אלא אם כן יבואו, לשמחתנו, מאסות של עולים מברית-המועצות לשעבר. אבל אפשר, לפחות כהוראת שעה, עד שגל העלייה הנוכחית ייקלט קליטה טובה, לעשות זאת. אגב, הקליטה התרבותית היא קליטה מאוד-מאוד חשובה.

לכן, רבותי חברי הכנסת, אני מציע לאשר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת. מאחר שמדובר במהדורות חדשות גם ברשות השידור וגם בערוץ השני, אני מציע להעביר אותה לוועדה הפנימית יותר מבחינת עומס העבודה. אפשר, בהחלט, להעביר את ההצעה לוועדת החינוך של הכנסת, המופקדת על הערוץ הראשון, או לוועדה המיוחדת לעניין הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, המופקדת על הערוץ השני. מאחר שיש לי ידיעה אישית לגבי מה שקורה בוועדה לרשות השנייה – אנחנו קצת פחות עסוקים מוועדת החינוך – הייתי מציע להעביר את ההצעה לוועדה הזאת, כדי לטפל בהמשך הכנסת החוק. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שרת המדע, התקשורת והאמנויות, השרה שולמית אלוני, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הטיעונים שהעלה חבר הכנסת פורז על הצורך במתן חדשות ברוסית מקובלים עלי, ואומנם היום גם למהדורות "מבט" יש תרגום סימולטני ברדיו לרוסית, וכן יש תוכנית בסוף השבוע, ומכינים עכשיו עוד כמה תוכניות.

הואיל והדבר נוגע לכל רשתות הטלוויזיה שלנו, ואתה יושב-ראש ועדה, אני מציעה שתחליף את הצעת החוק בהצעה לסדר-היום, משום שאין אנחנו קובעים בחוק דברים זמניים. חוק קיים על מנת שיעמוד, ולא על מנת שישנו אותו מדי פעם. אם אתה מקבל את ההצעה שזו תהיה הצעה לסדר-היום, אני מבקשת להעביר אותה לוועדה שאתה יושב בראשה. האם הצעתי מקובלת עליך?

אברהם פורז (מרצ):

אני מקבל את הצעת השרה.

היו"ר ע' מאור:

תודה לגברתי השרה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני רוצה להוסיף דברים ברוח ההסכמה שלכם. אין לך התנגדות לכך?

שרת התקשורת ש' אלוני:

בסדר, בבקשה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשרת התקשורת והאמנויות, השרה שולמית אלוני. שר הקליטה יאיר צבן, בבקשה. לאחר מכן נעבור להצבעה על אותו נושא כהצעה לסדר-היום.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני רוצה לברך את חבר הכנסת פורז על היוזמה שלו, ואני מברך על ההסכמה שהעניין אכן יועבר לדין בוועדה. הצורך הוא צורך אדיר, ועל כך יש הסכמה.

יש כאן היבט נוסף, שהתפיסה שלנו היום היא לא בדיוק אותה תפיסה שהיתה מקובלת בשנות ה-50 וה-60, של כור היתוך לוחץ, שמבקש בדרך של קיצורי דרך להעביר עולים שלא כולם יכולים לעשות זאת, לדיבור בשפה העברית.

הזכירה כאן השרה אלוני את הנושא של תרגום רקע ברדיו למהדורת החדשות של "מבט". אוסיף גם, שבהידברות בין משרד הקליטה לרשות השידור ולמשרדה של השרה אלוני, אנחנו בפתח תוכנית שתתחיל אומנם בימים ספורים בשבוע, אבל יש תקווה שתתרחב לחצי שעה ביום בשפה הרוסית.

גם בשיתוף פעולה בינינו לבין משרד החינוך והטלוויזיה החינוכית כבר יצאה לדרך תוכנית שעדיין גם היא במספר מוגבל של ימים, אבל היא תתרחב כמעט על פני כל השבוע, תוכנית של חצי שעה, שמיועדת לעולים מברית-המועצות לשעבר.

ראוי גם לומר, שהטלוויזיה החינוכית משדרת כל יום בשעה 20:00 תוכנית של "ערב חדש" של אותו יום, ששודרה שלוש שעות קודם, עם כתוביות של תרגום ברוסית, כדי לקרב אותם – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

תאמר בבקשה באיזה ערוץ.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בערוץ-23, בערוץ של הטלוויזיה החינוכית.

אם אתה מוסיף על זה גם את התוכנית "קליידוסקופ", שנשארה ביום שישי, הצירוף נראה בוודאי יותר טוב מהמצב שהיינו בו רק לפני חצי שנה.

אני מסכים אתך שצריך לעשות יותר, וטוב שאנחנו נדון בעניין הזה ביחד בוועדה. אני מבין שמעבירים את הנושא לוועדת הקליטה – – –

אברהם פורז (מרצ):

הוועדה המיוחדת לעניין הרשות השנייה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בסדר. שם דווקא? טוב. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר לקליטת העלייה יאיר צבן.

חברי הכנסת והשרים, אנחנו כמעט יכולים לעשות פה ישיבת סיעת מרצ.

אנחנו בכל זאת נעבור להצבעה, להעביר את ההצעה לסדר-היום בנושא "שידורי חדשות בטלוויזיה בשפה הרוסית" לוועדה המיוחדת שעוסקת בנושא הרשות השנייה. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הנושא לוועדה המיוחדת לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה

ולרדיו נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שההצעה לסדר-היום אושרה, והיא מועברת לדיון לוועדה לעניין הרשות השנייה.

הצעת חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (תיקון) –

סירוס ועיקור חתולים), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת ד' שילנסקי)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת דב שילנסקי להצעת חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (תיקון – סירוס ועיקור חתולים), התשנ"ה–1995, מס' ג'שב. בבקשה, חבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר לאיכות הסביבה, אני רוצה לציין בסיפוק, שאני מכבד מאוד את גישתך בנושא בעלי החיים, כפי ששמעתי אותה באמצעי התקשורת וכפי שאני רואה זאת זה זמן רב. כפי שאמרתי, יכול להיות שבין אנשים שבנושאי מדינה ולאום יש מרחק גדול כל כך, יהיה קשר בנושא בעלי החיים.

צער בעלי חיים גם איננו שייך למפלגה זו או אחרת, אפילו איננו שייך לעם זה או אחר, הוא שייך לאנושות כולה. בדיון שהיה על צער בעלי חיים לפני שבוע אני כבר התבטאתי בהרחבה, והיום אקצר משתי סיבות: א. כי כבר התבטאתי; ב. אני צרוד. אינני יודע למה אני צרוד, או בגלל מזג האוויר או בגלל הפריימריס עכשיו, שמדברים כל כך הרבה, או משתי הסיבות יחד.

אדוני השר, לפני שאני מדבר על החוק בכללותו ובקצרה, אני רוצה להעלות איזו הצעה כחומר למחשבה. בתקופה המודרנית, ובפרט בערים הגדולות, אין ילדים באים במגע עם בעלי חיים. ילדים מפחדים מכלבים, אבל לא רק מכלבים, אלא גם מחתולים; עד כדי כך הגענו, היות שהם לא באים אתם במגע. ידוע שבבתים שיש בהם כלבים וחתולים, תינוק שעדיין לא יכול ללכת, שעדיין זוחל על הרצפה, לא מפחד, משחק עם כלבים. ילד כזה שרואה אחר כך כלב ברחוב, הוא ניגש אליו ומלטף אותו. אבל מי שרחוק מזה, מפחד ומתחיל לרוץ, לברוח ולצרוח, ואז הכלב רודף אחריו.

סיפרו לי על כמה מקומות בארצות-הברית שבהם בגנים ציבוריים מגדרים שטח מסוים בחוטי תיל, ומי שמוצא חתול עזוב או בעל חיים עזוב אחר יכול להביאו לשם. יש שם מאות חתולים. ילדים שבאים לשחק בגן עם הסבתא או עם המטפלת או עם ההורים, ניגשים למתקן הזה, מביטים ומשחקים עם החתולים. יש אשנב לאוכל, אבל אסור לתת כל אוכל שרוצים, היות שיכולים להביא אוכל שמזיק, אלא מסתובבים שם רוכלים ברשיון ומוכרים אוכל מיוחד לחיות. זה מאוד חינוכי, ובלי כסף מקימים גן-חיות קטן בתוך הגן הציבורי. אני ממליץ לכבוד השר לחשוב על נושא זה ולקדם אותו. בזמני דיברתי עם כמה ראשי ערים בנושא זה. הם קנו את הרעיון, אבל לא היה מי שידחוף אותו.

לעצם הצעת החוק, יש בחצרות חתולי חצר או חתולי רחוב, איך שקוראים להם. חתול רחוב גם הוא יצור חי. את חתול הבית מפנקים. אנשים שיש להם חתולי בית לפעמים לא מתייחסים יפה לחתול רחוב, היות שיש להם דימוי שחתול רחוב הוא הפקר. אבל גם הוא יצור חי, וגם הוא חש רגשות של

צער וכאב וכדומה. יש אנשים שרואים חתולים בחצרם ומטלפנים לעירייה, ואז באה העירייה ושמה רעל.

דרך אגב, את הרעל הזה לפעמים אוכלים גם כלבי בית שהורידו אותם לחצר על מנת לשאוף אוויר או להסתובב או לעשות צרכים. גם ילדים יכולים במקרה לקחת את הרעל הזה וזה יכול להזיק.

כבר ציינתי בפעם הקודמת את האכזריות שבמתן רעל. ילדים יורדים לחצר לשחק ורואים חתול מתפתל מכאבים בפרפורי גסיסה. זה מאוד אכזרי. אבל אומרים שאי-אפשר ליצור מצב שיהיו כל כך הרבה חתולים. לכן המוצא הוא – כפי שראינו, בתל-אביב כבר ניסו את זה ובהצלחה רבה – שהרשות העירונית, במקום להרעיל, לוקחת את החתולים האלה ומביאה אותה למרפאה, ובהתאם לעניין מסרסים או מעקרים, ובכל אופן גורמים לכך שהחתולים לא יתרבו במידה עצומה. הרי החתולים יתרבו, כי לא את כולם ילכדו, אבל הריבוי יהיה הרבה יותר מצומצם, וזה יהיה באיזון מסוים.

אם ירעילו את כל החתולים, מה תהיה התוצאה? התוצאה תהיה, שבמקום החתולים יהיו בחצרות עכברים ונחשים וכל מיני מרעין בישין אחרים. חתול החצר הוא דיס-אינפקציה, והוא מאזן את הסביבה כפי שהטבע גרם לזה וקבע שכך צריך להיות האיזון. אחרי הסירוס או העיקור, באותו יום או למחרת היום, מחזירים אותם לחצר. הם ימשיכו להיות גורם מאזן, כאמור, אבל לא יתרבו.

לכן אני מציע, שהצעת החוק הזאת תתקבל ותעבור לוועדה המתאימה להכנה בהתאם לפרוצדורה בתקנון. אני חושב, שרצוי – מאחר שהצעת החוק כבר מונחת הרבה זמן וכבר דנו בה והשר מסכים לרעיון הזה ויש תמיכה – שיזרזו את קבלת הצעת החוק הזאת, יקבלו אותה בתקופת הכנסת הזאת, גם אם הבחירות יוקדמו, והצעת החוק תעבור גם בקריאה שנייה וגם בקריאה שלישית.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי. אני מזמינה את השר לאיכות הסביבה, השר יוסי שריד, להשיב בשם הממשלה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני גם כן מעריך מאוד את גישתו של חבר הכנסת דב שילנסקי בנושא צער בעלי חיים ואת יחסו לבעלי חיים. מתוך היחס הזה הוא מניח לפנינו את הצעתו, שאני תומך בה בכל לב.

גיליתי פרט אישי על חבר הכנסת דב שילנסקי, ואני מקווה שהוא לא יכעס עלי אם אספר. שמעתי אתמול ממש במקרה שבנו הוא וטרינר, ואומרים שהוא וטרינר יוצא מהכלל. אני מקווה שאני לא עושה לו פרסומת. יכולות להיות שתי אפשרויות: האחת, שחבר הכנסת שילנסקי למד את אהבת בעלי החיים מעצם העובדה שבנו וטרינר, והשנייה, שבנו וטרינר משום שהוא ספג בבית את אהבת בעלי החיים. אני מניח שהאפשרות השנייה היא האפשרות הנכונה.

כאמור, אני תומך בהצעה זו. בוועדת השרים לענייני חקיקה, למרבה הצער, היה היסוס, או אפילו גרוע מהיסוס. אני יודע שדווקא שר המשפטים תמך בהצעה זו. אבל אנחנו נעביר את ההצעה הזאת כאן. אני מאוד מעודד – אני לא רוצה לומר ממריך, חלילה, את חבר הכנסת דב שילנסקי – לנסות ולהעביר את הצעת החוק בפעולת חקיקה מהירה ככל האפשר, כדי שנזכה לראות את החוק הזה עוד בקדנציה הזאת.

אומר ברמז דק, שאף אחד לא יבין. שמעתי הבוקר ברדיו, שחתולים אינם משתתפים בפריימריס, אבל בעלי חתולים בהחלט משתתפים בפריימריס. זה היה רמז מאוד דק, ואולי מי שלא עושה את מה שהוא עושה מתוך אהבת בעלי החיים יעשה את זה מתוך שיקולים אחרים, ולא אכפת לי מה יהיו השיקולים, ובלבד שהחוק הזה יעבור ויהפוך להיות עובדה קיימת, מוגמרת, ויורשה לי לומר במקרה הזה, עובדה חיה, עוד בקדנציה הזאת, ואני אעשה כמיטב יכולתי כדי לסייע לחבר הכנסת דב שילנסקי.

אני תומך בחוק הזה משתי סיבות, ששתיהן הועלו על-ידי חבר הכנסת המכובד. הסיבה הראשונה, איך להגדיר אותה, מובן מאליו, צער בעלי חיים, טעם אנושי פשוט. ההרעלות ההמוניות הן פשוט בלתי נסבלות, הן מקוממות ציבור רחב, השפעתן על ילדים היא איומה ונוראה. לראות את המחזה הזה של חתולים בעשרות פה ושם, מתפתלים בייסורים וגוססים ומפרפרים בגסיסתם, זה באמת חזיון מעורר פלצות. לכן אנחנו לא רוצים לראות את החזיון הקשה הזה במקומותינו, וצריך לשים לו קץ.

כבר הזכר כאן, יש הדוגמה התל-אביבית. בכל זאת תל-אביב היא לא העיר הקטנה ביותר בארץ, היא אפילו עיר גדולה, ובזכות הוותרניר העירוני, ד"ר צבי גלין, שראוי במעמד זה לשבח אותו – אומרים, אני לא ספרתי ואני לא יודע אם יש מישהו שספר ממש, אבל אומרים שבתל-אביב יש אולי 50,000 חתולים, שאני מציע לקרוא להם, כדי לא לפגוע בהם, לא חתולי רחוב אלא חתולי חוצות. זו עובדה שבשנתיים האחרונות אין הרעלות בתל-אביב, השבח לאל, ורק מעקרים ומסרסים ואין שוד ואין שבר בתל-אביב, והכול מתנהל למישרין. לתל-אביב יש פנים יותר אנושיות אולי מאשר למקומות אחרים, ואם רשות כה גדולה כמו תל-אביב יכולה להסתדר בלי ההמתות הנוראות האלה, אני מניח שזה ודאי נכון לגבי רשויות מקומיות קטנות יותר.

הסיבה השנייה גם היא נאמרה. צריך לזכור, שכאשר ממיתים חתולים ברעל, קודם כול יש באמת סכנה גם לאחרים, גם לבעלי חיים אחרים וגם לאנשים, ואולי בעיקר לילדים. אבל צריך לזכור דבר נוסף, שיש מאזן סביבתי שאנחנו איננו יכולים, איננו רשאים ואיננו צריכים להפר אותו, ואם אנחנו מפירים אותו, אנחנו גורמים לתוצאות קשות, משום שחתולים מתפקדים כמדביר טבעי של עכברים, מיותר לומר, עכברושים, חרקים, זוחלים ומכרסמים ושרצים שונים, ואם אנחנו מפירים את המאזן הסביבתי הזה, מיותר לומר שכל האחרים מתרבים מעבר לכל מידה ראויה, ואז נדמה לי שאפילו הנימוק הכספי, שאני דוחה אותו מכול וכול בהזדמנות זו, שהועלה אולי על-ידי משרד שצריך לדאוג לעניינים כספיים, גם הנימוק הזה בטל ומבוטל.

גברתי היושבת-ראש, מן הטעמים האלה, שנראים לי כה מובנים עד שאינני מסוגל בעצמי להבין מדוע אפשרית בכלל התנגדות במקרה זה, אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, אני מניח.

אברהם פורז (מרצ):

לא, לא. גברתי היושבת-ראש, ועדת החינוך והתרבות עסקה בחוק צער בעלי חיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

נכון. חוק צער בעלי חיים, הורתו ולידתו בוועדת החינוך, ומכיוון שמדובר כאן בתוספת לחוק צער בעלי חיים, מן הראוי שהוא יחזור לוועדה המקורית. אני מאוד מודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר לאיכות הסביבה, השר יוסי שריד.

חבר הכנסת שילנסקי, היום זכית בוועדת החינוך והתרבות לקידום חוק כל כך חשוב בנושא הלדינו והידיש. ברכות.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (תיקון – סירוס ועיקור חתולים), התשנ"ה-1995, בקריאה טרומית והעברתה לוועדת החינוך והתרבות. בבקשה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (תיקון – סירוס ועיקור חתולים), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

19 תומכים, יחד עם קולו של חבר הכנסת מגן – 20 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת החינוך והתרבות להכנה לקריאה ראשונה. ברכות לחבר הכנסת דב שילנסקי, המציע.

הצעת חוק תעסוקת נכים, התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי להעלות את הצעת חוק תעסוקת נכים, מס' ב'תתקנב, מאת קבוצת חברי הכנסת. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להעלות בפני הכנסת לקריאה טרומית הצעת חוק שעוסקת בתעסוקה של אנשים עם מוגבלויות, שהוגשה על-ידי חברי חברי הכנסת האשם מחאמיד, סאלח סלים ואנוכי, במטרה לקדם נושא שהוא אחד הנושאים הבעייתיים והחשובים ביותר מבחינת הצורך בקידום אוכלוסייה חשובה זו של אנשים עם מוגבלויות.

חברי הכנסת, בדצמבר אישרה הכנסת בקריאה טרומית הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, שהוגשה על-ידי חבר הכנסת דדי צוקר וקבוצה של חברי הכנסת. באותה הצעת חוק מדובר, בין היתר, בפרק נפרד, בסעיף נפרד, על הזכות לתעסוקה, ושם נאמר, ששר העבודה והרווחה יקבע כללים בדבר ייזום תוכניות, מסגרות, מערך אבחון, בחינות וכו'. מה שנאמר בחוק הזה הוא כשלעצמו דבר חשוב, אלה עקרונות שבהחלט מנחים כבר היום, אני חושבת, את משרד העבודה והרווחה בטיפולו באוכלוסיות האלה, וללא ספק, כאשר הכללים האלה ייקבעו בחוק, זו תהיה תרומה לקידום האוכלוסיות.

אבל, הצעת החוק הזאת, שכבר עברה, אינה נכנסת לנושא הבעייתי: כאשר כבר נותנים לאדם עם המוגבלות את הקורס, נותנים את ההכשרה המקצועית, יוצרים את התנאים מבחינתו האישית להשתלבות בשוק העבודה, עומדת כמחסום ההתנגדות של מעבידים רבים לקלוט בעבודה נכים ואנשים עם מוגבלויות – גם כאשר הם נושאים אתם תעודות רשמיות של הכשרה מקצועית, של השכלה גבוהה – אך ורק בשל המוגבלות.

כאשר הוכנס תיקון, זה לא כבר, בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, והרחבנו את התחומים שבהם אסורה אפליה, והכנסנו למשל גם גיל, והכנסנו למשל דת וקריטריונים אחרים, ביקשתי, רבותי חברי הכנסת, לצרף לרשימת הנושאים שאסור להפלות בגללם גם את עניין הנכות. לצערי הרב, הצעתי לא זכתה ברוב, ולכן בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה הקיים, שאוסר אפליה בשל לאום, דת, גיל, מין, נטייה מינית וכו', אין איסור אפליה בשל נכות. כשאני מביאה בחשבון את שני החוקים שהזכרתי, אני חושבת שיש צורך בחוק שיקבע באופן מפורש את חובת המעבידים לקלוט, בתנאים מסוימים, נכים.

הצעת החוק הזאת, שמונחת בפניכם, ממשיכה הצעת חוק ממשלתית, הצעת חוק תעסוקת נכים, 1987, לפני כעשר שנים, שמשום-מה החקיקה שלה נעצרה בינואר 1988. מי שיזם אז את הצעת

החוק הזאת עשה צעד נכון, וחבל מאוד שהוא לא המשיך זאת. לכן הצעת החוק הזאת באה להרים את הדגל הזה שנשטם.

הצעת החוק הזאת מציעה, שמי שיוגדר כמוגבל בכוח העבודה עקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי, עם שיעור נכות רפואי קבוע של 40%, יוכל לבוא ללשכת התעסוקה לבקש עבודה, ושירות התעסוקה יצטרך למצוא לו עבודה על-ידי כך שהחוק יחייב מעבידים גדולים, שמעסיקים לפחות 100 עובדים קבועים ועובדי קבלן, שלא לקבל למשרה פנויה עובד, אלא אם כן נבחנה קודם האפשרות לקלוט נכה. אני חושבת, שרק בדרך כזאת, שקיימת היום בשירות הציבורי – של קליטת נכי צה"ל, של קליטת עיוורים, של קליטת אנשים בעלי מוגבלות גופנית ונפשית אחרת – אפשר יהיה לפעול.

כמובן, צריך יהיה עוד לעבוד על החוק הזה, לראות לגבי מבחני התאמה, לגבי השאלה אם העסקת הנכה דורשת מתקן מיוחד, ומי יהיה צריך לתת את המתקן הזה. אני חושבת, שמשרד העבודה והרווחה, שמעוניין בהשתלבות של נכים, יכול וצריך לקדם את ההשתלבות שלהם על-ידי התקנת מתקנים או ציוד לקליטת העובדים.

אני יודעת שיש מי שחושש שהחוק הזה ידרוש הרבה מאוד הוצאות, ואני רוצה לומר לחברי הכנסת, שהחוק הזה, להערכתי, בסופו של דבר, יחסוך הרבה כסף למדינה. הרי נכים מקבלים מהמדינה קצבאות נכות, ואם נצליח בעזרת החוק הזה לשלב נכים בעבודה והם יוכלו לפרנס את עצמם, בסופו של דבר המדינה תחסוך כסף על הקצבאות המשולמות להם. לכן, בסופו של דבר נקבל אוכלוסייה המפרנסת את עצמה, ועל-ידי כך היא תקבל גם אפשרות להתקיים טוב יותר מבחינה כלכלית וגם מבחינת ההשתלבות שלה בחברה.

אני מבקשת, ברשותכם, להביא כמה סיפורים שנמסרו לי על-ידי ארגון "בזכות", של נכים שמנסים היום להשתלב בעבודה. למשל, גבר עם ראייה מוגבלת, שקיבל תעודה שמאשרת שהוא עמד בהצלחה בבחינות לתואר עובד מעבדה מוסמך, אינו מצליח לקבל עבודה רק בשל נכותו. דוגמה אחרת, חברי הכנסת, היא מקרה של אשה שיש לה בעיה של דיסלקציה. היא למדה במכללה להכשרה של מטפלות יום, יש לה הכשרה של מטפלת, והיא לא מקבלת עבודה בשל הנכות שלה. בחורה צעירה, שסובלת מבעיות התפתחות, למדה בקורס עיבוד תמלילים ולא מקבלת עבודה. עולה חדש שנפגע בתאונת דרכים וקיבל תואר בוגר בספרנות מהאוניברסיטה העברית, מרותק לכיסא גלגלים ואינו מקבל עבודה. הוא פנה לאוניברסיטה, הוא פנה למוסדות אחרים, והוא אינו מקבל עבודה. דוגמה נוספת כבר התפרסמה, כי אותו אדם הופיע גם בטלוויזיה: אדם נולד ללא כף יד שמאל. למד, היה בצבא, שירת שירות מלא של שלוש שנים בצבא, השתחרר מהצבא, עבד כמתנדב במגן-דוד-אדום, כנהג אמבולנס. כאשר הוא בא למגן-דוד-אדום וביקש להתקבל כעובד, אמרו לו: אנחנו לא יכולים לקבל אותך, כי אין לך יד שמאל.

הדוגמאות האלה רק מחזקות את הנחיצות בחוק שיעשיר את הטיפול, שייתן למשרד העבודה והרווחה ולשרת העבודה והרווחה, שהיא ערה ורגישה מאוד לנושא הזה, כלים יותר טובים; חוק שיחייב העסקת נכים, כמובן בתנאי שהנכה יכול לתרום, שהוא מתאים וההכשרה שלו מתאימה והוא יכול להיקלט במקום העבודה.

מאחר שהצעת החוק הכללית, שקודם הזכרתי, הצעת חוק שעניינה חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, כבר עברה לאחר הקריאה הטרוםית לוועדת העבודה והרווחה, אני מבקשת שהצעת החוק הזאת תעבור גם כן לוועדה ותידון ביחד עמה. שרת העבודה הקימה ועדה שעוסקת בנושא הזה, וועדת העבודה והרווחה תקבל את ההמלצות, ואנחנו, בשיתוף פעולה של הכנסת ושל משרד העבודה

והרווחה, נוכל לתרום תרומה חשובה מאוד לקליטת נכים ואנשים עם מוגבלויות בעבודה. זו חובתנו, זו אחריותנו, וזה חלק מתפיסת הנכה, מתפיסת האדם עם המוגבלות, כאדם מלא, כאדם שלם, למרות המוגבלות שלו. כשם שאנחנו מקדמים אנשים כאלה בחינוך, כשם שאנחנו דואגים להם להכשרה מקצועית, חובתנו לדאוג להם לתעסוקה, שיוכלו לפרנס בהצלחה ובכבוד את עצמם ואת משפחתם. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, האשם מחאמיד וסאלח סלים מציעים לעגן את תעסוקת הנכים בחקיקה בדרך של הטלת איסור על מעסיק במקום עבודה שבו יש 100 עובדים קבועים ומעלה – ואם שמעתי נכון, חברת הכנסת גוז'נסקי, כללת בזה גם עובדי קבלן אם ישנם – לקבל עובד למשרה פנויה אלא אם כן בדק שירות התעסוקה את האפשרות להעסיק נכה במשרה זו.

רבותי חברי הכנסת, נושא תעסוקת הנכים הוא נושא חשוב וחיוני ביותר, המעסיק אותי לאחרונה במידה רבה. הנושא כרוך בסוגיות מורכבות ביותר ודורש בדיקה מקיפה של מומחים מקצועיים.

אחת השאלות המרכזיות הכרוכות בו היא, האם יש מקום לחייב מעבידים להעסיק נכים, או שעדיף לפעול למניעת אפלייתם של הנכים בקבלה לעבודה, בדומה למניעת אפליה מחמת מין, גיל, מצב משפחתי והעדפה מינית, המעוגנות בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה.

יש מקום לבדוק האם לא עדיף לנקוט במקום חיוב המעסיקים דרך של מתן תמריצים או הקלות בחוקי המס או בדרכים אחרות, על מנת לגרום למעסיקים להעסיק את הנכים מרצונם וביוזמתם ולא בכפייה.

קיימת גם שאלה, האם ועד כמה יש להתחשב במספר הנכים שהמעביד כבר מעסיק, לעתים בלי להיות מודע לכך שחלק מעובדיו עונים על תבחינים של מוגבלות או נכות.

לשאלת תחושתו האישית של הנכה, שיועסק בחדר ועקב הטלת חובה, ולא בזכות עצמו, יכולה להיות השלכה על מהות יחסי העבודה בין העובד הנכה לבין מעבידו.

הבעייתיות והמורכבות של הנושא הביאו את שר המשפטים ואותי להחליטה להקים מייד ועדת מומחים, בראשותו של גורם מקצועי בעל שיעור קומה, אשר תגבש מגמות, תפיסות ומסקנות בנושא. מסקנות הוועדה, שתוקם בתקופה הקרובה ביותר, תהווה תשתית לחקיקה החיונית בנושא.

רבותי חברי הכנסת, הרעיון העיקרי העומד ביסודה של הצעת החוק של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, האשם מחאמיד וסאלח סלים חשוב ומרכזי, ויש לברך אותם על יוזמתם. עם זאת, לאור הבעייתיות של הנושא, שאותה ציינתי בדברי, החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה להתנגד להצעת החוק והמליצה שהנושא יידון בפני ועדת המומחים אשר תוקם כאמור בקרוב.

חברת הכנסת גוז'נסקי, קשה לי, אני אומרת בכל הכנות, להציע להסיר את ההצעה. אבל אם את היית מוכנה לקבל שלא נקיים היום הצבעה על ההצעה שאת הבאת לכאן, זה יהיה מקובל עלי, ונתאים זאת למועד שבו כבר נוכל להביא את ההצעה יחד עם מסקנות הוועדה. אם לא, על-פי החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה, אני אצטרך, לצערי, להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת גוז'נסקי, האם את מקבלת את פניית השרה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי השרה, אני חושבת שלא היתה שום בעיה, אני הודעתי זאת גם מעל הבימה, שממילא בוועדת העבודה והרווחה אנחנו נחכה עם החקיקה עד לקבלת מסקנות הוועדה שגברתי הציעה.

לכן אני לא רואה שום סתירה, אני מאוד מתפלאה על הממשלה, שהיא מציעה להוריד את ההצעה מסדר-היום, כאשר היא עלתה בקנה אחד – – –

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, הפנייה אלייך היא להסכים לדחות את ההצבעה היום, ואני מבקשת לקבל את תשובתך על פנייה זו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

להערכתי, בכנסת הזאת אנחנו יכולים בוועדת העבודה והרווחה לנהל את הדיון ולחכות למסקנות הוועדה, ולכן אני לא מסכימה לדחיית ההצבעה.

היו"ר ע' מאור:

אם כך, חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק תעסוקת נכים, של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, האשם מחאמיד וסאלח סלים. ההצבעה החלה, בבקשה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 10

נמנעים – 1 ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק תעסוקת נכים, התשנ"ה-1995, נתקבלה.

שאל עמור (הליכוד):

אני מבקש לצרף את הצבעתי בעד.

היו"ר ע' מאור:

בסדר. אם כך, עשרה מתנגדים, שבעה תומכים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק לא אושרה. עם זאת, הנושא החשוב הזה יידון בוועדת המומחים.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חובת הודעה בדבר קנסות תעבורה), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מזמינה את חבר הכנסת שאול עמור להעלות הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חובת הודעה בדבר קנסות תעבורה), התשנ"ה-1995, מס' ב'תרפד, מאת קבוצת חברי הכנסת. חבר הכנסת שאול עמור, הזמן הוא שלך, בבקשה.

שאל עמור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כולנו בוודאי מצטערים על כך שמדי יום נהרגים צעירים ומבוגרים רבים ועשרות אלפים הופכים להיות נכים ויושבים בכיסאות גלגלים כתוצאה מתאונות הדרכים. הקטלניות במדינתנו.

אני מודע למאמצים הרבים שעושה משרד התחבורה בעניין הזה, בראשותו של שר התחבורה ידידי ישראל קיסר. חובה עלינו להמשיך ולעשות מאמץ לאומי גדול כדי למנוע את הקטל בדרכים. לכן אני חושב, ששר התחבורה ומשרד התחבורה צריכים לעסוק בעיקר, בנושאים המרכזיים, ואני יודע שהם עושים זאת, של מניעת תאונות הדרכים. לצערי, נהרגים גם הרבה מאוד צעירים על אופנועים, וגם לזאת צריך לתת תשומת לב רבה.

בהצעת החוק שלי אני בא לבקש מהממשלה לתת שירות לאזרח ולא להקשות עליו, ושלא תיטול ממנו את רשיון הנהיגה, שניתן לו כדת וכדין, אם הוא לא שילם את הקנס בזמן, או ייתכן שאפילו לא קיבל התראה שעליו לשלם את הקנס.

אני לא חושב שהוגן לקשור את הקנס שהאדם חייב לשלם על-פי החוק לשלילת רשיונו. כי מה קורה לעתים? האיש לא מקבל התראה על תשלום הקנס, נתפס על-ידי שוטר, נעצר מכיוון שאין לו רשיון, והדבר גורם לאזרח נזק כבד, הוא מקבל עונשים כבדים, הוא נענש.

אני חושב, שחובת הכנסת ומשרדי הממשלה להעניק שירות טוב ויעיל לאזרח, ולא שירות שיסבך ויקשה עליו את החיים.

לכן אני פונה אל שר התחבורה לאשר את הצעת החוק של ידידי, חברי הכנסת דוד מגן, יעקב שפי וגדעון פת ועבדכם הנאמן, שאין בה בעיה של תקציב המדינה נוסף, אלא היא פשוט מציעה לחייב את הרשויות להודיע לאזרח החייב בקנס בזמן וכחוק. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול עמור. אני מזמינה את שר התחבורה, השר ישראל קיסר, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, מציעי החוק, בהצעת החוק נאמר, כי רשות הרישוי לא תתנה את חידוש הרישיון בתשלום קנס שמבקש הרישיון מחויב בו, אלא אם כן רשות הרישוי התרתה בו בתוך פרק זמן סביר לפני מועד החידוש.

אני רוצה להודיע לחברי הכנסת, שיש תקנה של שר התחבורה ואין צורך בחוק. התקנה מופעלת, עיכוב הרישיון נעשה על-פי סמכות שר התחבורה הקבועה בסעיף 70(23) לפקודת התעבורה, הנותן בידי שר התחבורה סמכות שלא לחדש רשיון נהיגה למי שלא שילם קנסות.

בנוסף, משרד הרישוי עושה מעל ומעבר למוטל על הרשות ושולח כמה תזכורות לנהג חייב הקנסות, לא רק תזכורת אחת, וזאת בהודעה הנשלחת אליו מדי שנה, וכן ארבעה חודשים לפני מועד חידוש הרשיון, ורק לאחר כמה הודעות שנשלחו על-ידי בית-המשפט או המשטרה.

שאל עמור (הליכוד):

אדוני השר, איך זה יכול לקרות?

שר התחבורה י' קיסר:

כשמדובר בציבור כל כך גדול, יכול להיות שמישהו הולך לאיבוד. אבל החוק ישנו, התקנה ישנה.

יתר על כן, יש מי שזוכר, שראשי הערים הגדולות התאחדו ביניהם ורצו שנעכב את הרשיונות של אלה שלא שילמו קנסות חנייה לעירייה. אנחנו התנגדנו לכך ואמרנו שזה לא בא בחשבון. הנושא הובא בפני היועץ המשפטי של הממשלה, והיועץ המשפטי של הממשלה קבע, שסוג מסוים של עבירות כן נעכב וסוג מסוים לא נעכב; ושוב, זה כפוף להודעה לאיש, ובצדק. אני יכול לומר לשבחם של ראשי העיריות, שבעבר לא היה להם סדר. נושא הרשיונות והקנסות בגין חניות לא היה מסודר במשך שנים. היום הנושא עובר דרך מחשב. פרטי האיש עוברים ישירות למחשב. לכן, אין בעיה למיין ואין בעיה לסייע, לפי כל דין, גם לעיריות, שהרי כולנו אותו שלטון, ואנחנו רוצים שהאנשים ישמרו על החוק וישלמו את הקנסות המוטלים עליהם.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הצעת החוק הזאת באה מאחר שאנחנו יודעים שיש סדר בדברים.

שר התחבורה י' קיסר:

הסברתי זאת באופן פרטני לכל אחד מהמציעים. אתה לא היית, ואילו היית – הייתי מסביר זאת גם לך. הצעתי לדובר הראשי של המציעים, חברי הטוב חבר הכנסת שאול עמור, שבשלב זה יסכים להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, נביא זאת לוועדת הכלכלה, ואם יתברר שמהו לא בסדר – אין בעיה. הרי זה לא עניין של אופוזיציה וקואליציה. הרי הצעת החוק היא גם של חבר הכנסת שפי וגם של חברי מהליכוד. צריך לבדוק אם העניין מוסדר. אם לא – לפי דעתי – –

דוד מגן (הליכוד):

וגם חברך מהתנועה החברתית הלאומית.

שר התחבורה י' קיסר:

סליחה, עוד לא התרגלתי. אני מודה לך על התיקון.

גברתי היושבת-ראש, כיוון שמדובר בעניין תחבורתי, בהסכמה עם המציע אני מציע להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום ולהעבירה לוועדת הכלכלה לבירור נוסף ולראות אם צריך לתקן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שאול עמור, בשם המציעים מן הליכוד, מן התנועה החברתית הלאומית ומן העבודה, מה תשובתך לשר?

שאול עמור (הליכוד):

קשה לי לצאת נגד ידידי, שר התחבורה, ובמיוחד נגד חברי הטוב חבר סיעת הליכוד מהתנועה החברתית לאומית, חבר הכנסת דוד מגן. קשה לי מאוד לצאת נגדו. לכן אני מציע לשר, שהצעת החוק תהפוך להצעה לסדר-היום, והיא תידון בוועדה לענייני ביקורת המדינה, אשר יזמה את העניין הזה. ביקשת מחבר הכנסת מגן, והוא הסכים.

שר התחבורה י' קיסר:

אבל זה נושא ששייך לוועדת הכלכלה. גם שם יש איש שלכם.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, הרשה לי להציע לך הצעה. בלאו הכי היושב-ראש יכול להעלות כל נושא בוועדה לענייני ביקורת המדינה. אם כך, למה שתתעקש?

שר התחבורה י' קיסר:

לא, חברי, חבר הכנסת תיכון, אי-אפשר ללכת לפי נוחות. כל הנושאים האלה נדונים בצורה מסודרת, ואני מופיע בעצמי באופן קבוע בוועדת הכלכלה, כי אני מחשיב את הנושאים שאני עוסק בהם.

לכן אני לא מציע לקבל את הצעתך בשביל להפיס דעתו של מישוהו. יש ועדת הכלכלה, שבראשה לא עומד איש מפלגת העבודה. שם דנים בכל הנושאים. רק בשבועיים האחרונים היינו עסוקים בכמה מן החוקים. אני מציע לנהוג לפי התקנון.

אין לי שום דבר נגד חבר הכנסת מגן.

שאל עמור (הליכוד):

אדוני השר, אני יודע שאין לך שום דבר נגד דוד מגן. אולי יש לך רגישות מיוחדת לנושא הזה של הוועדה. אנחנו מכבדים את ההבטחה שניתנה לשר מראש. לכן, אף שיש לנו כאן רוב, נכבד את בקשתך ונעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על הדבר המוסכם על דעת כולם, ובאווירה טובה, שנושא תיקון פקודת התעבורה, בדבר קנסות תעבורה, יועבר לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד העברת הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שמונה תומכים, לרבות חבר הכנסת עמור, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהנושא עובר לדיון כהצעה לסדר-היום בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעת חוק זכויות יוצרים ומבצעים – קלטות (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1995

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד צוקר להציג, בהנמקה מן המקום, את הצעת חוק ג'תכ, הצעת חוק זכויות יוצרים ומבצעים – קלטות (תיקוני חקיקה), התשנ"ו–1995. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת, מוגשת בזה הצעת תיקון לחוק זכויות יוצרים ומבצעים – קלטות, שעיקרה מונהג היום במרבית מדינות אירופה ובמרבית מדינות העולם המערבי. וזה עניינה: מה עושה אמן או מבצע כאשר הוא מוצא שיצירה שלו, שהיא קניינו הרוחני, היא מקור פרנסתו, מוקלטת על קלטות וידיאו, או קלטות אודיו, או באופן ויזואלי או בשמיעה, והוא בעצם נמצא מקופח בזכויות המבצעים והיוצרים שלו? הוא איננו זכאי לתמורה על הכשרון שלו, על היכולות שלו, על מיומנותיו, ובעצם נוצר מצב, שבו כל מי שמקליט יצירה, ביצוע, פוגע בזכות הקניין של אותו אמן. כל מי שמקליט מן הרדיו או מחברו, הוא בעצם עבריין. מוצע להסדיר את העניין הזה באופן שיאפשר לקהיליית היוצרים בארץ חיים בכבוד, ושהם לא ימצאו עצמם משרכים את רגליהם ומבקשים מן האחרים שישלמו להם תמורת הקלטות של הקלטות שלהם.

ההסדר המוצע הוא, שעל כל קלטת מיובאת ייגבה בשער הכניסה לארץ היטל מסוים בשיעור של כ-4%, כנהוג בכל אירופה ובכל מדינות העולם המערבי, והכנסה זו תעבור לידיהם של האמנים ולידיהם של הארגונים העוסקים בתמלוגים של האמנים. כך נמצא עצמנו גם עושים צדק, גם נותנים מענה על זכות הקניין שלהם וגם מאפשרים להם פרנסה בכבוד.

כאמור, מדובר בהצעת חוק שהממשלה תומכת בה.

היו"ר ע' מאור:

אני רוצה למסור, שההנמקה היא מן המקום. ועדת שרים לענייני חקיקה תומכת בהצעת החוק.

לפיכך, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק זכויות יוצרים ומבצעים – קלטות (תיקוני חקיקה).

דן תיכון (הליכוד):

מה זה לפיכך? הסגנון שנקטת איננו סגנון פרלמנטרי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, הפעם אני מקבלת את הערתך. ועדת שרים לענייני חקיקה תומכת בהצעת החוק, אבל אני מצטערת שאין כאן מי שישב בשם הוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

שוב את לא מדייקת.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק זכויות יוצרים ומבצעים – קלטות (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1995, של חבר הכנסת דדי צוקר, קריאה טרומית. בבקשה, ההצבעה החלה.

דן תיכון (הליכוד):

אילו ועדת שרים לא היתה תומכת בהצעת החוק – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, פעם אחת אומרים לך שאתה צודק. קח את הדברים בהנאה.

דן תיכון (הליכוד):

זו כבר הפעם השנייה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק זכויות יוצרים ומבצעים – קלטות (תיקוני חקיקה),

התשנ"ו-1995, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שישה תומכים, ללא מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית. לאיזו ועדה אתה מציע, חבר הכנסת צוקר?

דוד צוקר (מרצ):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' מאור:

הצעת חוק זכויות יוצרים ומבצעים – קלטות (תיקוני חקיקה) מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון – ביטול התניה), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת מגן להציג את הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון – ביטול התניה), התשנ"ד-1994, מס' א'שעה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אנחנו דנים בתיקון השני לחוק ערי ואזורי פיתוח, אשר חוקק לפני שנים רבות, בימי תקופת כהונת הכנסת האחת-עשרה, ולא יושם עד עצם היום זה. אבל בחרנו את המועד המיוחד הזה, שהוא כידוע מועד שלהי כהונתה של הכנסת השלוש-עשרה, כדי לנסות לשכנע את הממשלה לתמוך בסייג שהיה בין הגורמים העיקריים לאי-הפעלתו ולא-יישומו של החוק. יש כאן סייג הקובע זיקה בין ההקלות במס ההכנסה, שחלק מערי הפיתוח הפוטנציאליות, המועמדות להיכלל ברשימת ערי הפיתוח, נהנות מהן, לבין הפעלת החוק בתחומן.

בזמנו, ב-1988, כאשר ערכו חשבון מהי עלות הפעלת החוק אם הוא היה מיושם, דיברו נציגי האוצר, כזכור לא בתקופתו של השר דהיום בייגה שוחט, על היקף של 300 מיליון שקל במושגים של שנת 1988. חששו כי הזרמת 300 מיליון שקל בשנה במושגים של 1988 תגרום לבעיות מיוחדות לאוצר המדינה, ולכן הרשימה צריכה להיות מצומצמת. אבל, מי שמכיר את הנושא מקרוב – יושבים כאן חשבים שמכירים את התחום הזה היטב, גם שר האוצר, אשר היה בעבר ראש עיריית ערד, וגם חבר הכנסת דן תיכון, שהיה אחראי במסגרת תפקידו פעם במשרד התעשייה והמסחר לערי ולאזורי פיתוח

– אני בטוח שתוכלו לאשר, כי יש כאן למעשה מין קביעת מצב שלא תורם ולא כלום לקידומן של ערי הפיתוח.

אם ההקלות במס מיועדות להקל על התושבים באותו מקום, צריכים היינו לעזור לתושבים להגיע למדרגת מס כזאת, למדרגת הכנסה כזאת, שישלמו מס, אבל שר האוצר בוודאי ראה לאחרונה את הנתונים המעידים על כך, שחלקים ניכרים מתושבי ערי הפיתוח לא מקבלים הקלות במס מסיבה אחת פשוטה; ההכנסות הן כה נמוכות עד שהחוק משחרר אותן מתשלום מס הכנסה. בעברית אחרת – אין הכנסה, וממילא אין על מה לשלם מס.

הקביעה הזאת בחוק, שהיא בבחינת מס שפתיים, צריכה להימחק לפחות בקטע הזה של החוק המונח היום על שולחנו, ובבואנו לדון בחוק ערי ואזורי פיתוח אנחנו צריכים לבטל את הזיקה שבין ההקלות במס הכנסה לבין הזכות להיכלל ברשימת ערי ואזורי פיתוח. הזיקה הזאת פשוט לא רלוונטית. התמורות שחלו בתקנות מס הכנסה וההחלטה המבטלת את ההקלות הנ"ל, ואנחנו נתקלים בעניינים הללו כמעט מדי שנה בוועדת הכספים של הכנסת, הדברים הללו מחייבים תיקון החוק ומחיקת ההתניה שיישוב פיתוח יהיה רק יישוב שבו אין נהוגות הקלות במס הכנסה.

מובן שלא נוכל, בהזדמנות הזאת, שלא לחזור ולקרוא לממשלה להוציא את החוק הזה מקיפאנו. אתם, בתביעה ובקריאה לכנסת לאשר את חוק הסדרים במשק המדינה לצורך השגת יעדי התקציב, קבעתם כי החוק הזה לא יוחל ולא ייושם עד 1997, ואני קורא לך, אדוני שר האוצר, בשלהי תקופת כהונתה של הכנסת השלוש-עשרה, כאשר איננו יודעים מי יקבע את רשימת הערים בקדנציה הבאה – זה יכול להיות ביוני, זה יכול להיות בנובמבר – לבטל – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני מקווה שזה יהיה ביוני.

דוד מגן (הליכוד):

ביוני. אפשר לרשום זאת כהודעה רשמית?

שר האוצר א' שוחט:

לא; אמרתי שאני מקווה.

דוד מגן (הליכוד):

על כל פנים בקרוב. במושג כללי נאמר: בקרוב. אני מציע שהנושא הזה יבחן בצורה יסודית. אני יודע מה עמדתם של חברים בכירים, גם ממפלגתך, בוועדת הכספים בנושא הזה, וראוי שתסייע לנו לעבור את המשוכה היום כך שנוכל לבחון את העניין בצורה יסודית.

אני גם אומר מה שלא רגילים לומר מעל הדוכן, כדי למנוע גיוסי שר, שאני מעוניין ללבן את הנקודה יותר מאשר לכופף את זרועו של שר האוצר, כך שאדוני שר האוצר, אם תציע בהמשך להעביר את הנושא כהצעה לסדר-היום לוועדת הכספים, לא תהיה התנגדות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. אני מזמינה את שר האוצר, השר אברהם שוחט, להשיב בשם הממשלה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת מגן הזכיר, במידה מסוימת, את הניסיון גם של חבר הכנסת תיכון וגם שלי בטיפול בערי פיתוח, ואני יכול להגיד לך, חבר הכנסת מגן, שנדמה לי שהחוק הראשון שהצבעתי עליו בשלהי הכנסת, בשנת 1988, היה החוק הזה שנדמה לי שהוגש על-ידך ועל-ידי חבר הכנסת ז'אק אמיר, או יצחק פרץ, אינני זוכר – – –

דוד מגן (הליכוד):

יצחק פרץ.

שר האוצר א' שוחט:

יצחק פרץ. לא בכדי הממשלה, במסגרת חוק ההסדרים, הציעה לדחות את יישום החוק הזה, שכן, לפי דעתי יש בו כמה פגמים מאוד מאוד יסודיים, שמחטיאים את המטרה של עזרה לערי פיתוח. לא בכדי אישרה הכנסת את הדברים האלה, ולא במקרה נדחה הנושא על-ידי הכנסת בזמן דיוני התקציב ואישור התקציב והדיונים בחוק ההסדרים.

חבר הכנסת מגן, לפי דעתי, החוק הזה הוא חוק שיש בו הרבה מאוד דברים שמחטיאים את המטרה האמיתית. יש בו כללי משחק לא טובים לערי הפיתוח, ואני מסכים אתך שממשלה צריכה לקיים מדיניות שתעזור לערי הפיתוח. אני מקווה שאכן כך אנחנו עושים, אלה הם הדברים ואלה ההישגים שאנחנו יודעים אותם, עם כל זה שיש בעיות, ואני לא מתעלם מהן.

שמעתי את הצעתך להעביר את העניין כהצעה לסדר-היום לוועדה, אני מניח שאתה מתכוון לוועדת הכספים, אין לי שום התנגדות בעניין. אם הצעתך בעינה עומדת, נהפוך את זה – – –

דוד מגן (הליכוד):

הפרוצדורה צריכה להיות כזאת שאתה תציע ואני אסכים.

שר האוצר א' שוחט:

אם כך, אני מציע להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, שתועבר לדיון בוועדת הכספים, ואם אנחנו מסכימים על העניין אני אשמח לשמוע את תשובתך.

דוד מגן (הליכוד):

מסכים.

שר האוצר א' שוחט:

מוסכם.

היו"ר ע' מאור:

מוסכם. אם כן, חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להסיר את ההצעה לסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

אני רוצה להתייעץ עם סגנית מזכיר הכנסת. ההנמקה היתה כאילו הנושא לא מוסכם. אם זו הצעה לסדר-היום – אין צורך להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

ברגע שזה הופך – – –

היו"ר ע' מאור:

נכון, דקה מן המקום.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, אני לא מדבר כרגע על המהות, אלא על הפרוצדורה, והיא חשובה במקרה הזה. חוק ערי ואזורי פיתוח אושר ב-1988. לפני כמה שבועות, במסגרת חוק הסדרים במשק המדינה, הארכנו את הקפאת החוק עד 1997. המשמעות היא, שחלקים גדולים מן החוק מוקפאים במשך תשע שנים, וזה לא בריא ולא טוב.

הממשלה צריכה, אחת ולתמיד, להחליט, האם בכוונתה להפעיל את החוק הזה אי-פעם, או שהיא רוצה להוריד אותו מעל סדר-היום של הכנסת?

המצב הנוכחי, שבו החוק הזה בעצם מוכנס לקיפאון עמוק, לתא ההקפאה, מדי שנה, והשנה לשנתיים ימים, איננו בריא לכנסת, ולכן אני הייתי מקווה שתגבשו עמדה בנושא הזה ותחליטו באשר לגורלו של החוק.

תשע שנים הן יותר מדי לחוק שמצוי בהקפאה ולא מומש. תודה.

שר האוצר א' שוחט:

– – –

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעה לסדר-היום בנושא הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון – ביטול התניה), התשנ"ד–1994. בבקשה, ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של שבעה, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהנושא מועבר כהצעה לסדר-היום לדיון – בוועדת הכספים, חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח

(תיקון – תובענה ייצוגית), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן להצעתה, הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון – תובענה ייצוגית), התשנ"ד–1994, מס' ב'עח. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להגיש הצעת חוק בענין תובענה ייצוגית בנושא ביטוח.

כידוע, הכנסת העבירה את הנושא של תובענה ייצוגית בחוק להגנת הצרכן, ואנחנו נמצאים עכשיו בשלבים מתקדמים מאוד של חקיקה של תובענה ייצוגית נגד הבנקים. לא נכון ולא יאה שאותו הליך משפטי, שנותן סעד למספר רב של צרכנים, לא יחול גם על נושא הביטוח. אני מבינה שהיתה ועדה בראשותו של הפרופסור סטיבן גולדשטיין, שעסקה בנושאים הללו, ואומנם יש הסכמה של הממשלה להעברת ההצעה הזאת לטיפול של ועדת הכלכלה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אין לממשלה התנגדות להעברת הצעת החוק הזאת בקריאה טרומית. אני מבין, חברת הכנסת חזן, שיש הסכמה שהדיון יהיה יחד עם הנוסח של הממשלה, שאושר בוועדת השרים לכלכלה, שם התקיים הדיון המהותי. עקרונית אנחנו לא מתנגדים, אנחנו מסכימים שהצעת החוק הזו תועבר לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון – תובענה ייצוגית). ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון – תובענה

יייצוגית), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

חמישה תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה, והיא מועברת לדין בוועדת הכלכלה. היא תידון שם יחד עם הצעת החוק הממשלתית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירות מגורים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 4), התשנ"ו–1996, שהחזירה ועדת הכספים.

עוד הונחה החלטת ועדת האתיקה מהיום בעניין קובלנה של חבר הכנסת רחבעם זאבי נגד יושב-ראש הכנסת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – הבטחת זכויות עובדים), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת שאקי להעלות את הצעתו, הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – הבטחת זכויות עובדים), התשנ"ה–1995, מס' ב'תתקצ. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, מטרת הצעת החוק שלי היא למנוע מצב שבו עובדים בחברות מופרטות יופקרו לגורלם. ראינו כיצד כאשר הופרט בנק המזרחי, כאשר הופרט השק"ם, כי"ל, ולאחרונה "מספנות ישראל", התברר שמעמדם, זכויותיהם ועתידם של עובדי הבנק והחברות הנ"ל לא זכו לתשומת הלב הראויה ולהגנה שהם בצדק ציפו לה.

אין חולק על כך שמדובר בהעברת נכסי החברות, לרבות העברת הנכסים הפיזיים הריאליים, הפיננסיים. אבל, מה עם הנכס החשוב ביותר, עם משאבי האדם, עם כוח האדם שעבד והקדיש ממרצו, מזמנו, מן הידע שלו, מניסיונו, כדי לקדם את ענייניה של אותה חברה? הרי בלעדי העובדים הללו, והבכירים שבהם והחשובים שבהם, אין קיום לחברה.

ומשמעות עניינם אינה זוכה לתשומת לב מספקת. לא מתקיים די הצורך דו-שיח בינם לבין הממשלה, בין הקונה הפוטנציאלי לבין העובדים, והדבר גורם למרירות, לאיומי השבתה, להשבתה ולתוצאות קשות למדי.

מטרת הצעת החוק הזאת היא פשוטה בתכלית: להבטיח ולמנוע מצב של התעלמות מציבור העובדים ומזכויותיו, ציבור שבדרך כלל בנה את החברה והביאה למצבה העכשווי.

מדינת ישראל, כמדינה נאורה, שזכויות העובדים בה מעוגנות בחוקים רבים, מן הדין ומן הצדק שתעגן בחוק אף את זכויותיהם של עובדים בחברה מופרטת, כדי למנוע עוול ותוצאות בלתי רצויות.

אודה לך, אדוני השר, אם תתמוך בהצעת החוק הזאת, כדי שאפשר יהיה להעבירה לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר האוצר, השר אברהם שוחט, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק הזאת, שכן משמעות ההצעה הזאת בניסוחה ובמהותה היא חוסר יכולת להפריט חברות ממשלתיות.

הרי אנחנו, כממשלה, עוסקים בהפרטה, הדבר לא נעשה בלי התדיינות עם העובדים, בלי הליכה לוועדת הכספים, בלי טיפול אינטנסיבי מאוד בזכויות העובדים.

אני לא אומר שאפשר לשמר ב-100% את תמונת המצב. כאשר חברה מופעלת כחברה ממשלתית, תחת סינורה של ממשלת ישראל, כולנו יודעים שבניהול חברה כזאת יש הרבה מאוד שיקולים שאינם מן העניין, ואני אומר את זה כשר האוצר, שאחראי לחברות הממשלתיות.

אנחנו חושבים שההפרטה חשובה למשק הישראלי. לשמחתי הרבה, בשנה האחרונה הפרטנו את "כימיקלים לישראל", הפרטנו את "מספנות ישראל". בחודש האחרון הפרטנו את "לפידות", ואנחנו לפני גמר תהליך ההפרטה של תה"ל. בכל תהליך הפרטה כזה מתקיים משא-ומתן עם העובדים, ולפעמים מסכימים; לפעמים מסכימים לחלק מן הדברים, ולא תמיד לכל הדברים.

אני הייתי מציע שלא לתקוע מקלות נוספים בגלגלי תהליך ההפרטה, שגם כך הוא קשה.

אין הממשלה מעוניינת למכור את החברות ולגרום לכך שהעובדים יושלכו לרחוב.

כפי שאמרת, חבר הכנסת שאקי, ואתה צודק, הנכס העיקרי, בהרבה מאוד מהמקרים, הוא ציבור העובדים בחברה. בכל אופן, אנו רוצים להוציא את המערך העסקי הזה מאחריות הממשלה. ואנחנו צריכים לבוא לוועדת הכספים, שלפעמים היא ועדה פוליטית מאוד בעניין הזה; ואנחנו לא הולכים לתהליך של הפרטה בלי שמתדיינים עם העובדים.

ואני אומר אפילו מלה מסוימת על ההסתדרות. ההסתדרות מכרה את "כור", ולא נתנה לעובדים מניות. ממשלת ישראל, כשהיא מוכרת חברה, היא נותנת לעובדים מניות בחברה, בדרך מסוימת. לא כן עשתה ההסתדרות, היא מכרה 25% של "כור", והעובדים לא ראו אגורה מהעניין.

לכן אני אומר לך, חבר הכנסת שאקי, אל תשימו מקלות נוספים בגלגלי תהליך ההפרטה המורכב והמסובך. אל תשימו מקלות נוספים. כל חקיקה, כל דבר שיהיו לו אלף פרשנויות, יגרום רק להסרת העניין.

הניסיון מלמד, שאנחנו לא הולכים לתהליך ההפרטה בדרך שהיא דרך קטלנית לעובדים. לא כך הדברים. נכון, לפעמים העובדים אומרים: רוצה אני להיות תחת סינורה של הממשלה. ממשלה זה דבר טוב. אפשר להשפיע עליה פוליטית, אפשר להשפיע בדרכים כאלה ואחרות, והדברים מאוד מאוד מורכבים ומסובכים.

לאור זאת אני מודיע לך, שהממשלה מתנגדת להצעה החוק.

עם זאת, אני חוזר ומודיע מעל הדוכן הזה, אני אומר דברים ברורים: אנחנו לא משליכים את העובדים לרחוב. בתהליך ההפרטה אנחנו מנהלים אתם משא-ומתן. לא מתבצעת הפרטה בלי אישור של ועדת הכספים של הכנסת.

נדמה לי שמן הראוי לדחות את ההצעה ולהשאיר על כנו את המצב הקיים.

היו"ר ע' מאור:

תודה לשר האוצר. חבר הכנסת, אתה מבקש להשיב? בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מבקש שההצעה תועמד להצבעה.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו מצביעים על הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – הבטחת זכויות עובדים), התשנ"ה – 1995. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 11

נמנעים – 1

היו"ר ע' מאור:

11 בעד, 11 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת, שהצעת החוק לא אושרה בקריאה טרומית.

הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – חובת דיווח על שכר בכירים), התשנ"ה–1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – חובת דיווח על שכר בכירים), התשנ"ה–1995, של קבוצת חברי כנסת; מס' ג'קנה. ינמק חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת הנכבדים, ב-6 ביוני אשתקד, 1995, הצענו, חברי הכנסת שפי, יהלום והירשזון ועבדכם, לתקן את חוק יסודות התקציב כך שתהיה חובת דיווח על שכר הבכירים. הממונה על השכר ידווח בדוח השנתי שלו למבקרת המדינה ולוועדה את פרטי הדוחות. שהוא מקבל. עשינו זאת לאחר לקחים שלמדנו בשנים האחרונות.

אני חייב להודות, כי בדוח האחרון, בדצמבר 1995, היה שיפור ניכר בהיקף הדוח ובעומקו, אבל המטרה העיקרית לא הושגה.

אדוני שר האוצר, אני יודע מה היתה התלבטות הממשלה בנושאים הללו, ואני מבקש לעדכן אותך באשר למידע שנמסר לוועדה במהלך הדיונים. ב-27 בספטמבר ביקשה ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק חוות דעת מאת האוצר ומאת מבקרת המדינה. ב-13 בנובמבר החלטתם בוועדת השרים, כזרוע של הממשלה, להתנגד להצעה. לאחר מכן, לאחר שהדוח הוגש, והממונה על השכר הופיע בפני הוועדה לענייני ביקורת המדינה וסיפר את צרותיו ואת הקשיים במילוי תפקידו בנושא הזה, גם הוא אמר – ואני מניח ששר האוצר בוודאי יודע – שדעתו של הממונה על השכר היא, כי יש לתמוך בהצעה הזאת, המדברת על דיווח מפורט למבקרת המדינה ולוועדה.

על-פי סעיף 33א(ג) לחוק יסודות התקציב, אמור הממונה על השכר והסכמי העבודה במשרד האוצר להגיש לכנסת מדי שנה דוח, ובו פירוט לגבי גופים שבהם רמת השכר המשולמת, ואני מוסיף כאן לרבות גמלאות, חורגת באופן מהותי מהמותר על-פי דין.

לאור החריגות בשכר הבכירים בשירות הציבורי ובשירות המדינה, תוך רמיסת החוק ברגל גסה על-ידי מוסדות שונים, תוך שדירת הקופה הציבורית, אמרנו זאת בוועדה כאשר דנו כמה פעמים בעניינים הללו. גברתי היושבת-ראש, היום במדינת ישראל אפשר לומר במידה רבה של ודאות, כאשר אדם בשירות הציבורי גונב, בדרך כלל, כך אנחנו נוטים להאמין, יד החוק משיגה אותו והוא משלם את עונשו. אבל, כאשר הוא שודד לעיני כול, כאשר השוד הוא בבחינת תופעה ציבורית שמערכת אכיפת החוק עומדת חסרת אונים מולה, המערכת המפקחת מתריעה, פונה שוב ושוב, והרשויות הללו והמוסדות הללו פשוט מתעלמים מהדרישות, פשוט מתעלמים מהוראות החוק. לנושא הזה צריך לשים קץ, וזאת על-ידי הרתעה באופן שמי שאשם אישית בתשלומי היתר הבלתי-חוקיים ומי שמקבל תשלומי יתר באופן בלתי חוקי – ובעיני, אני חוזר ואומר, זהו שוד – השמות של אותם אחראים יועברו לוועדה. וכאשר השמות של אותם אחראים יועברו למוסד ממוסדות הכנסת, הכנסת תדע כיצד להוקיע אותם וכיצד לקרוא להם לסדר בכל מה שקשור בסדר ציבורי.

אדוני השר, אני חושב, שאם המעשה הנדרש הזה לא ייעשה, אנחנו נמשיך לשמוע את אנשיך, את הממונה על השכר, כי אנשים עומדים חסרי אונים מול התופעות החריגות הללו. אמרתי שהיתה התקדמות גדולה לרוחבו של הדוח ולעומקו. לצערנו הרב, גם אם הדוח מפורט יותר, הוא איננו משיג את המטרה.

אני אומר את הדברים ביתר ביטחון לאחר שבישיבה פתוחה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה הודיע לנו הממונה על השכר והסכמי העבודה, מר יוסי קוצ'יק, שהוא תומך באופן נלהב בתיקון הזה,

ולאחר הניסיון שהוא צבר במשך השנה וחצי האחרונה, הוא רואה בתיקון הזה כלי חשוב להשגת היעדים ולמילוי תפקידו בנושא הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שר האוצר אברהם שוחט, אתה מוזמן להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

סעיף 33א לחוק יסודות התקציב קובע כללים ברורים לגבי אופן הדיווח של הממונה על השכר לכנסת, לעניין העסקה של בעלי תפקידים ועובדים אחרים בגופים המתקצבים והנתמכים.

אני שמחתי לשמוע את דבריו של חבר הכנסת מגן, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שאכן הוא ציין לשבח את הממונה על השכר ואת היחידה על ההתקדמות הרבה בדיווח ממאגר הנתונים, כאשר לצער כולנו, הספר של החריגות הוא גדול ורחב.

לדעתנו, אין לשנות מכללים אלו ולפטור הגשת דוח על-פי סעיף 33א הנ"ל מהוראות "כל דין", שכן אין זה ראוי כי ייחשפו נתונים אישיים על אודות משכורתו של אדם, דבר הנוגד את חוק הגנת הפרטיות.

הצעת החוק של חבר הכנסת מגן מציעה להעניק מעמד מיוחד לחברי הוועדה לביקורת המדינה לעומת שאר חברי הכנסת, שיתבטא בכך שהוועדה תקבל את כל הנתונים, על פרטיהם, המועברים לממונה על השכר, בעוד שהדוח המונח מדי שנה בפני הכנסת, על-פי סעיף 33א(ג) לחוק יסודות התקציב, מכיל רק סקירה כללית וכן ממצאים לגבי עיקרי הדוחות שנמסרו. לדעתי, אין כל הצדקה להענקת מעמד ייחודי לוועדה לענייני ביקורת המדינה בעניין זה.

אשר למבקרת המדינה, אשר אף אליה מתייחסת הצעת החוק, הרי שבסמכותה לדרוש מגוף המבוקר על-ידה את כל המידע הדרוש לה לשם ביצוע תפקידה. אני מניח, שהגוף המבוקר, כאשר יפנו אליו לקבל את הנתונים, אכן ימסור אותם ולא יתחמק מן העניין הזה. סמכות זו מוסדרת בחוק מבקר המדינה, ואין כל צורך בהסדר נוסף של קבלת מידע על-ידי המבקרת.

לאור האמור לעיל, אבקש מן הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה.

אני רוצה להעיר הערה נוספת. התקדמנו הרבה מאוד, רבותי חברי הכנסת, כאשר קיבלנו את הדוח הזה, אשר הונח על שולחנכם ולמעשה בא והראה כמה חריגות יש, ויש בידינו כלי מסויים, לפחות אינפורמטיביים, שדרכו אנחנו יכולים לקבל את התמונה ולנסות לטפל בדברים. אני יכול להגיד לכם,

שהטיפול הוא קשה, מורכב, ואני לא רוצה להגיד את המלים בלתי אפשרי. הוא אפשרי אם נעשה כמה דברים נכונים.

היה זעם גדול מאוד על הממונה על השכר כאשר הוא התבטא התבטאות קשה, או נאמר שהוא התבטא התבטאות קשה בעניין הרשויות המקומיות. ביררתי את הדברים אתו, והוא הכחיש מכול וכול את הנוסח שהופיע בעיתון. עם זאת, וכי אנחנו לא יודעים שבחלק מהרשויות המקומיות, לא בכולן, יש תנאי שכר החורגים מהסכמי העבודה? וכי אנחנו לא יודעים שבכמה תאגידים וחברות ממשלתיות הדברים גם כן כך?

לכן, הבעיה איננה האינפורמציה, חבר הכנסת מגן, לא הבעיה הפרסונלית, האם בין חמשת הבכירים ישנו זה או אחר. אני רוצה לומר, שהבעיה העיקרית שלנו היא כפולה. אחת, קבלת האינפורמציה, ובשטח הזה התקדמנו צעד גדול מאוד, שכן כל טיפול מחייב ידיעה של מאגר נתונים ושל מה שקורה בגופים המבוקרים ובגופים הנתמכים. אני יכול לומר, שאנחנו בונים כעת, בתוספת של אמצעים, מערך של כוחות שיוכל לבקר ולבדוק חלק גדול מהדברים האלה.

אני מבקש ממך, חבר הכנסת מגן, בואו נטפל ביחד במה שאפשר לטפל לאור הממצאים הקיימים. מה שאתה מבקש איננו תורם תרומה חיובית לעניין. מעניין, יש בו סממן של ידע אישי על מה מרוויח זה או אחר, אבל הוא איננו נותן את הפתרון הנכון שצריך לתת, אם אכן היינו רוצים לטפל בעניין כהלכה. תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

אם זה יעבור – –

שר האוצר א' שוחט:

ועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן מבקש להשיב?

דוד מגן (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – חובת דיווח על שכר בכירים), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת דוד מגן. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 11

נמנעים – אין

היו"ר ע' מאור:

11 תומכים, 11 מתנגדים. אני קובעת שהצעת החוק לא עברה.

שאול עמור (הליכוד):

לא, לא. ביקשתי להוסיף אותי.

שר האוצר א' שוחט:

ההצבעה התקיימה. העניין נגמר.

משה קצב (הליכוד):

הוא השתתף בהצבעה. זה לא נלחץ.

שר האוצר א' שוחט:

הוא לא השתתף. לא הופיע כלום. יש כללים, חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

אלה הכללים.

שר האוצר א' שוחט:

לא נכון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עמור, אני אבקש לבדוק מבחינה טכנית מה קרה. אני קובעת שהצעת החוק לא עברה.

משה קצב (הליכוד):

הוא נכח פה. הוא לחץ וזה לא נלחץ.

שר האוצר א' שוחט:

יש נוהל, גברתי היושבת-ראש.

רון נחמן (הליכוד):

מה זה הדבר הזה – – – הוא לא יכול ללכת במצב שלו – – –

שר האוצר א' שוחט:

אבל הוא ישב במקום.

שאול עמור (הליכוד):

הרמתי את היד. כך עשיתי כל היום.

אברהם הירשזון (הליכוד):

קצת הגינות. כל הבוקר הוא ישב פה והצביע עם היד.

שאול עמור (הליכוד):

מהבוקר אני מצביע כך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עמור, אני מבינה שמבחינה טכנית אתה יכול להצביע והיית נוכח באולם. גם אדוני השר היה נוכח באולם והוא לא הצביע.

שאול עמור (הליכוד):

אבל אני הצבעתי. הרמתי את היד. מהבוקר אני מצביע כך.

רענן כהן (העבודה):

שאול עמור (הליכוד):

אבל אני לא יכול להגיע לשם. תתבייש אם אתה מדבר כך. מהבוקר אני מצביע כך.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להעיר הערה. אם חבר הכנסת שאול עמור, במהלך כל היום, ישב במקום הזה והצביע ביד, צריך לצרף את קולו להצבעה.

היו"ר ע' מאור:

אני רוצה לבדוק. חבר הכנסת עמור, האם זה לא מקומך, מקומך שם ואתה יושב פה?

שאול עמור (הליכוד):

כן, אני לא יכול ללכת לשם.

היו"ר ע' מאור:

את העובדה הזאת לא ידעתי. אם כך, אני קובעת שקולו של חבר הכנסת שאול עמור נמנה בספירת הקולות, שכן זה לא מקומו אבל הוא הצביע ואני ראיתי שהוא הצביע. לפיכך, יש 12 תומכים, 11 מתנגדים. אם כך, הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – חובת דיווח על שכר בכירים), התשנ"ה–1995, עברה בקריאה טרומית – אני מתקנת זאת בפרוטוקול – ומועברת לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

לוועדה לביקורת המדינה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן מבקש לוועדה לביקורת המדינה. אם כן, ועדת הכנסת תחליט באיזו ועדה יידון הנושא.

הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – שיעור אפס על ספרים), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי להצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – שיעור אפס על ספרים), מס' ג'ריט.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני בא להציע תיקון לחוק מס ערך מוסף, ולפי התיקון הזה יהיו פטורים ספרים שהודפסו בישראל מחובת מס ערך מוסף.

מטרת החוק היא להביא להוזלה במחירו של הספר העברי כדי לעודד את הפצתו. אנחנו עדים לכך שבשנים האחרונות מצבו של הספר העברי בישראל הולך ומידרדר. הוצאות ספרים הולכות ונסגרות מדי שנה או שהן מוקפאות. אנחנו עדים לכך, שקניית ספרים על-ידי משפחות, או על-ידי פרטים, הולכת ויורדת, וכל זה מפני שמחירו של הספר גבוה.

אין חידוש בהצעה שלי. עשיתי סקר וגיליתי, שבארצות שונות בעולם יש פטור ממס ערך מוסף על ספרים, לפעמים פטור מלא, לפעמים פטור חלקי. אביא לכם את הדוגמאות לכך: בבריטניה שיעורו של מס ערך מוסף הוא 5.17%, ואילו על ספרים אפס, פטור מלא. בגרמניה שיעורו של מס ערך מוסף הוא 15%, ואילו על ספרים 7% בלבד. בצרפת 6.18% מס ערך מוסף, ואילו על ספרים 5.5%. באיטליה 19% מס ערך מוסף, ואילו על ספרים 4% בלבד. בפורטוגל 16% מס ערך מוסף, ואילו על ספרים 5% בלבד. בספרד 15% מס ערך מוסף, ואילו על ספרים רק 3%. בסלובניה – 20%, 5% בלבד על ספרים. בבלגיה מס ערך מוסף עומד על 5.20%, ורק המחצית, 10%, נתבעת על ספרים. בפינלנד 22% מע"מ כללי, 12% על ספרים. ביוון 18% מע"מ, 4% בלבד על ספרים. באירלנד, כמו בבריטניה, יש פטור מלא ממס ערך מוסף על ספרים, וזאת לזכור, שבאירלנד המע"מ הכללי הוא 21%, גבוה משלנו, אבל הם מבינים שצריך לתת פטור כללי לספרים. בשווייץ 5.6% מע"מ, רק 2% על ספרים. באיסלנד – 5.24%, 14% בלבד על ספרים.

הדוגמאות האלה מלמדות אותנו, שעמים נאורים במערב, באירופה, רוצים לעודד את רכישת הספרים על-ידי האוכלוסים. הם ערים לכך שאנחנו בעידן של תקשורת אלקטרונית, שבה יש תרבות צריכה טלוויזיונית מופרזת, דבר שמביא לניוון מוחלט על רכישת ספרים.

טרם עלייתי לדון הזכיר לי חבר הכנסת דוד לוי, שהבעיה היא לא רק בספרי קריאה, אלא גם בספרי לימוד. ומי עוד כמו חבר הכנסת דוד לוי אמון על הנושא הזה של דאגה לצד החברתי, הסוציאלי, של אלה הנזקקים לספרים. ספרים צריכים גם הילדים בערד, גם הילדים בדימונה וגם הילדים בבית-שאן, והם משלמים על זה מס ערך מוסף.

בעידן האלקטרוני הזה של טלוויזיה, ולא דווקא תמיד טלוויזיה טובה, אנחנו צריכים להתחרות עם ספר טוב. אנחנו עם הספר, ואצלנו ייצור הספרים ומכירתם נמצאים בתהליך של ירידה. כמה זה – –

דוד לוי (הליכוד):

מעם הספר הפכנו למע"מ הספר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מקבל את הנוסחה.

אברהם פורז (מרצ):

מעם הספר לעם הארץ.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מקבל את שתי הנוסחאות, גם את הנוסחה של חבר הכנסת פורז.

כמה זה מגוחך שאנחנו אומרים שהולכים לקנות ספר תנ"ך ומשלמים עליו מע"מ. מובן שאני תובע את הפטור הזה לא רק לספר התנ"ך, אני תובע את זה לכל הספרים שמיוצרים בישראל, גם לספרי תרגום, בתנאי שהודפסו בישראל. וזאת כדי שבאמת נהיה ראויים לתואר עם הספר, או כמו שקוראים . הם מתייחסים לתנ"ך, אבל במשמעות היותר-רחבה THE PEOPLE OF THE BOOK שלנו בלועזית: אנחנו עם הספר. ואם אנחנו לא רוצים למצוא את עצמנו בתוך שנים ספורות במצב שבאמת אחרונות הוצאות הספרים יתמוטטו או יסובסדו, אז במקום שהן יסובסדו בדרך ישירה, בואו נסבסד אותן בדרך עקיפה. אנחנו נתרום לכך בזה שנבטל את המע"מ על ספרים, ונגדיל את הצריכה של ספרים בארצנו, אצל עם הספר.

אני קורא לחברי הכנסת לתמוך בהצעה הזאת. אין בה שום כוונה פוליטית ואין בה שום ניגוח של אופוזיציה בקואליציה. יש בה רק ראייה של בן העם הזה, שרוצה לראות את העם הזה נשאר עם הספר, כפי שראוי שנהיה. תודה, גברתי היושבת בראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר האוצר, אברהם שוחט, להשיב בשם הממשלה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

עד שיגיע שר האוצר, הודעות לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 15), התשנ"ו-1996; הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 7), התשנ"ו-1996; וכן הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 6), התשנ"ו-1996. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – שיעור אפס על ספרים), התשנ"ה-1995 **(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)**

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, אדוני השר.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאתן את התשובה אשאל כמה שאלות, רטרוריות אומנם, את חבר הכנסת רחבעם זאבי, אבל אני בטוח שהשאלות הרטרוריות יבהירו עד כמה הסוגיה הזאת מסובכת.

האם תרופה לזקנים, אנשים שקשה להם – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

תרופה מוכרחים, ספר לא מוכרחים, או חושבים שלא מוכרחים. לכן השאלה איננה רטרורית, אלא שאלה מצוינת, והתשובה גם היא מצוינת.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת זאבי, חכה. יש לי צורך שאלות. אני יכול להציג לך כמעט 17 שאלות, כמספר אחוזי המע"מ. שאלה לכל אחוז. אבל אני אקצר, כי אינני רוצה להעסיק את הכנסת יתר על המידה.

האם תרופה היא חיונית, חשובה? ודאי שכן, ומוטל עליה מע"מ. האם כוס חלב לילד היא דבר חשוב? חשוב לדעת כולנו, וכל מי שיושב באולם הזה בטוח בכך. האם נשק שאנחנו קונים בארצות-הברית ומייבאים ארצה, והוא מחויב במע"מ, בהוצאה של תקציב הביטחון, האם הוא חשוב או שאינו חשוב?

רבעם זאבי (מולדת):

כל הדוגמאות שלך מתייחסות לדברים שאנחנו חושבים שאנחנו מוכרחים שיהיו לנו. האמא תמיד תחשוב שהחלב חיוני לבן שלה, והיא תקנה את כוס החלב עבורו ותשלם על כך מע"מ. אבל היא לא תקנה ספר כאשר מחירו יקר.

שר האוצר א' שוחט:

ממה נפשך, שים לב למה שאתה אומר. אתה אומר, שעל דברים שאתה חייב, שהם חיוניים פי כמה מכל דבר אחר, לא תטיל מע"מ כי יקנו אותם בכל מקרה, מאחר שהם חיוניים כל כך. ואילו על דבר שקונים מרצון תיתן הנחה. גישה זו אינה מקובלת עלי, ואסביר לך גם מדוע. מפני שברגע שאתה עושה פריצה בעניין הזה, משמעות הדבר היא שאתה ממוטט את המערכת כולה.

אם מדינת ישראל רוצה לתת לתלמידים ספרי לימוד בהנחה, שתתקצב את זה באופן ברור בתקציב שלה ותיתן לילדים אפשרות לקנות ספרי לימוד מסובסדים ומתוקצבים. לעשות את הדבר הזה דרך מערכת המיסוי, משמעותו לערער את המערכת.

ונתתי לך רק שלוש דוגמאות, חבר הכנסת זאבי – מתחום הבריאות, שעוסק לעתים בחיי אדם; מתחום הביטחון, שכל כך מקורב אליך, כאשר המע"מ מקטין את יכולת הרכישה של הצויד הביטחוני, כי צריך לשלם את מחיר המוצר פלוס מע"מ; ונתתי כדוגמה גם את כוס החלב, מוצר פשוט שאנחנו רוצים שכל ילד בישראל יקבל.

דרך אגב, חזרתי רק לאחרונה מסיור במזרח הרחוק, ארצות שבהן תרבות שתיית החלב מאוד לא מקובלת. בתאילנד עושים כעת תוכנית מיוחדת שכוונתה להגיע למצב שבו כל ילד ישתה לפחות כוס חלב אחת ביום. מובן שהם פנו אלי כמי שבא ממדינה שבה טכנולוגיית ייצור החלב היא מהמפותחות בעולם, כפי הנראה, ואנחנו אכן נשלח לשם מומחים, והדבר כבר אושר, שיעשו שם סקר וינחו אותם איך להגיע למצב שבו המשק שלהם ייצר את החלב. אבל את זה אני אומר במאמר ביניים.

חבר הכנסת זאבי, אני חוזר ואומר, שאין צורך לערער את שיטת המס. נושא הספרים בוודאי חשוב, וכולנו רוצים שיקראו ספרים, ולפי מיטב ידיעתי מספר הספרים הנמכרים בארץ לנפש הוא כזה.

לכן, אולי לא תתנגד ותסכים להצעתי שזה יועבר לוועדת הכספים ויהיה שם דיון רחב על המע"מ, לרבות על דברים חיוניים, ושם תשמע דעות לא רק פוליטיות אלא גם מקצועיות. אם אתה אומר לי שאתה לא מתנגד, כך יהיה הדבר. אני מציע לך זאת, חבר הכנסת זאבי. אבל אם אתה רוצה, אפשר יהיה לגשת להצבעה. בידך לענות לי.

קריאות:

יש לו הרשות לענות לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

על-פי התקנון, יש לו זכות לענות.

תודה לכבוד שר האוצר. אתה מסכים, או לא מסכים, חבר הכנסת זאבי? אם אתה מסכים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא מסכים, לכן אני עולה לדוכן. בוועדת הכספים לא יתייחסו לזה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אם אינך מסכים, רשות הדיבור היא שלך.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת, לשר האוצר היו שני נימוקים להתנגדות להצעה שלי. נימוק אחד, הוא הביא דוגמאות של פריטי צריכה אחרים: חלב, נשק, תרופות, ויש עוד הרבה דוגמאות של דברים שהם באמת חיוניים. מקובל אצל האנשים הסבירים, הרגילים, בחברה שלנו שהדברים האלה חיוניים. אני לא מכיר אמא שלא תחסוך מכספה כדי לתת חלב לילד שלה. היא תשלם עליו את ה-17% הנתבעים כמע"מ. אני לא מכיר הורים בישראל שלא ישלמו עבור תרופה, אם הם חושבים שהיא הכרחית, אבל אני מכיר הרבה מאוד אזרחים בישראל שיחשבו שספר אינו חיוני. אני מקווה שגם לדעתך הספר חיוני כמו התרופה, ואני מקווה כי גם לדעתך, אדוני שר האוצר, הוא חשוב כמו החלב וכמו הנשק. ודאי שלעם הספר צריכה להיות השקפה כזאת. בכך השיבותי על הטענה הראשונה.

טענה שנייה של שר האוצר היא, שבכך תהיה פריצת המערכת. אם הוא יוותר על מע"מ על ספרים, מחר יבואו אחרים ממגזר אחר ויגידו לו: פרצת את העיקרון, גם לנו יש תביעה. גם לבריטניה הגדולה יש מערכת, והיא פרצה אותה. בבריטניה משלמים מס ערך מוסף גם על חלב וגם על תרופות ועל כל פריט אחר שאמרת ולא אמרת, אבל הבריטים מבינים את מה שאתה מסרב להבין, שיש לעודד את ייצור הספרים ואת הפקת הספרים. הבריטים מבינים את זה, ותתפלא, גם באירלנד מבינים את זה.

שר האוצר א' שוחט:

הם מתגעגעים למערכת המס שלנו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא יודע אם הם מתגעגעים. יש להם פרלמנט מכובד, הם יכלו לשנות את החוקים, אם היו חושבים שיש לשנות אותם. הבאתי לך דוגמאות עוד מ-15 מדינות בעולם אשר קובעות מס ערך מוסף על ספרים שהוא בין 10% ל-50% ממס הערך המוסף אצלן. הזכרתי למשל את גרמניה, מדינה נאורה היום. צרפת קובעת רק רבע ממס ערך מוסף אצלה, רק 5.5% מתוך 6.18%. צרפת לא פורצת את המערכת? בריטניה לא פורצת את המערכת? בלגיה לוקחת על ספרים רק 10% מתוך 5.20%. מה שטוב לאומות נאורות, לא יכול להיות טוב אצלנו, כי אתה חושש מפריצת המערכת? לבלגיה אין שר אוצר? אין לה פרלמנט שעומד על המשמר?

לפיכך אני סבור, ששתי הטענות שהשמיע שר האוצר, הראשונה – שיש פריטי צריכה חשובים וחיוניים אחרים שעליהם משלמים – איננה דומה לנושא הספרים. אנחנו העם היהודי, שכל כך הקפיד והחשיב הפקת ספרים, קריאת ספרים, הבאת הספרים לבית וחינוך הילדים על ספרים. הטענה שהבאת שיהיו גם פריטי צריכה אחרים, איננה עומדת בביקורת. גם טענתך השנייה, שאם חלילה תיענה להצעת החוק הזאת, אתה יוצר תקדים ופותח צוהר, או פרצה שבעקבותיה יבואו פריטים אחרים – איננה עומדת בביקורת.

לפיכך אני מבקש ממך, אדוני שר האוצר, לשקול שנית את ההצעה. זה לא סתם עוד סעיף שאתה או אני העברנו. זה מאוד סמלי ומהותי, אם אצלנו, בעם ישראל במדינת ישראל, לא יהיה יחס להפקת ספרים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת זאבי מציע את ועדת החינוך והתרבות. אני מבינה שיש כאן גם הצעה להעביר לוועדת הכספים.

אם כך, נעבור להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – שיעור אפס על ספרים), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת רחבעם זאבי והעברתה לוועדת הכנסת, אשר תחליט באיזו מן הוועדות היא תידון.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 20

נמנעים – אין ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – שיעור אפס על ספרים),

התשנ"ה–1995, נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

עשרה תומכים, 20 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא התקבלה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: שאלות ותשובות לשר האוצר. אני מזמינה את שר האוצר לדון, להשיב על השאלות.

הסדר הקיבוצים

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר האוצר ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

בתאריכים 11–12 ביוני 1990 הגישו התנועה הקיבוצית המאוחדת ו"הקיבוץ הארצי – השומר הצעיר" רשימה של נכסים המיועדים להסדר הקיבוצים, ובהם גם שטח מקרקעין גדול בערך של עשרות מיליוני דולרים, הידוע כשטח סמינר הקיבוצים.

רצוני לשאול:

1. אילו נכסים מכלל הרשימה אכן נמכרו כמובטח?

2. אילו צעדים נוקט האוצר על מנת שהתנועות תממשנה את ההתחייבות למכירת נכסים אלו ונכסים אחרים במגמה להקטין את השתתפות הציבור בחובותיהן?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. במסגרת הסכם הקיבוצים מ-1989 התחייבו התנועות הקיבוציות למכירת נכסים שתמורותיהם תשמשנה את מטרות ההסדר. התק"ם מכרה חמישה מהנכסים שבבעלותה – כולם בניינים או מחסנים בתל-אביב – בסך כולל של כ-17 מיליון ש"ח (בערכים שוטפים בשנת 1990). במסגרת הסדר "תק"ם הנפקות", שבוצע לאחרונה, מוצעים למכירה בנייני התק"ם בתל-אביב, שערכם נאמד ב-25 מיליון דולר. כמה נכסים נוספים של התק"ם נמצאים בהליכי מימוש.

תנועת הקיבוץ הארצי מימשה שלושה נכסים, מתוכם האחד – בניין בתל-אביב – שימש את מטרות הסדר "תכן", בסך כולל של כ-120 מיליון ש"ח, ואילו הנכס השני – מגרש בתל-אביב – נמכר בסך 50 מיליון ש"ח בערכי 1995. בנוסף שימש מגרש אחר בתל-אביב את שימושי הסדר "תכן הנפקות", בסך 10 מיליוני ש"ח בערכי 1994.

בימים אלו עוסק צוות מיוחד בהליכים הקשורים במימוש זכויות הבנייה בנכס הידוע כשטח סמינר הקיבוצים, השייך במשותף לתק"ם ולקיבוץ הארצי. ערך הנכס נאמד בסך 25–30 מיליון דולר.

מטה הסדר הקיבוצים ממשיך בין יתר פעולותיו לקדם את תהליך מכירת נכסי התנועות, בין היתר על-ידי טיפול פעיל במכירה.

הגבלת זמן להחזרי מס בגין אירועים רפואיים

חבר הכנסת י' אחימאיר שאל את שר האוצר ביום ט"ו בחשוון התשנ"ו (8 בנובמבר 1995):

הובא לידיעתי, כי לפני כמה חודשים הופץ חוזר מס הכנסה המגביל, לשש שנים בלבד, את פרק הזמן להחזרי מס לעובדים שעברו אירוע רפואי וקיבלו נכות זמנית.

רצוני לשאול:

1. האם נעשה הדבר על דעת משרדך?

2. האם יוחזר המצב לקדמותו ותבוטל הגבלת הזמן?

3. האם יקוצר פרק הזמן הארוך שנדרש לטיפול בהחזר המס?

שר האוצר א' שוחט:

1-2. מדובר בחוזר מס הכנסה המבהיר את המצב המשפטי, כאמור בסעיף 160 לפקודת מס הכנסה. אין מדובר כלל ועיקר בשינוי מצב.

3. הוראת המחוקק כי החזר לשנת מס פלונית מותנה בהגשת דוח לשנה זו, ולא יאוחר משש שנים לאחריה, נועדה לקבוע סופיות לשומה ולקבוע את התיישנותה של תביעת הנישום, וזאת תוך איזון בין זכות הנישום להחזר המס העודף ששילם על המס שחייב הוא בתשלומו לבין שמירה על היציבות והוודאות של תקציב המדינה, המבוסס על הכנסותיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אחימאיר.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

רציתי לשאול, מדוע בכל זאת נותנים לאנשים שעברו אירוע רפואי לפני יותר משש שנים, להגיש בקשות לפטור? הם צריכים לשלם 385 ש"ח אגרה לוועדה הרפואית, אחר כך מזמנים אותם ואומרים להם שאין להם סיכוי. מדוע לא יידעו אותם מראש, שאין סיכוי שבקשתם תיענה, ואז לא יפסידו לפחות את סכום הכסף שהם נדרשים לשלם לוועדה הרפואית, שמודיעה זאת להם אחר כך?

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, תשובתי על השאלה הזאת היא, שאם אכן כך הדבר, שאנשים מגישים ויש מערכת של עררים שלעולם אינה נענית, אבדוק את העניין על-פי בקשתך וכפי שהצעת.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

תודה רבה.

הנחה בתחבורה ציבורית למקבלי הבטחת הכנסה

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר האוצר ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

מתשובה שנתן לי שר התחבורה בהמשך לתשובה לחבר הכנסת דרעי בנושא זכאות להנחה בתחבורה ציבורית עולה, כי יש אפליה כלפי אברכי הישיבות שאינם זכאים להנחה בתחבורה הציבורית כמו כל מקבלי מלגת השלמת הכנסה, וזאת כי החוק קובע שזכאים רק אלו המקבלים מהביטוח הלאומי, והם מקבלים ממשרד הדתות.

רצוני לשאול:

היפעל האוצר לשינוי מצב זה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי צו יציבות במצרכים ושירותים (הוראת שעה) (מחירי נסיעה בקווי שירות באוטובוסים), זכאים להנחות בתחבורה ציבורית רק מקבלי מלגת השלמת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי, המוגדרים "זכאים".

אברכי ישיבות אשר אינם עונים על קריטריוני הזכאות האלה אינם זכאים להנחות אלו, ולא בכדי. מענק הבטחת הכנסה וההטבות הנלוות אליו נועדו לשפר את מצבם של אנשים שאינם מסוגלים לעבוד, מכל הסקטורים בציבור. האברכים מקבלים את קצבאותיהם ממקורות ממלכתיים אחרים, וזאת על-פי החלטה שהתקבלה בשנת 1981, שעל-פיה תוענק לאברכי ישיבות העונים על תנאי הזכאות הדומים לאלו של המוסד לביטוח לאומי, תמיכה בשיעור 90% מגובה מענק הבטחת הכנסה.

החלטה זו היוותה חריג בודד לכלל של תמיכה באנשים אשר אינם מסוגלים לעבוד. תמיכה זו, אשר לה זוכה אוכלוסיית האברכים היא החריגה, ואין לדוגמה זו תקדים בשום סקטור אחר. כך, לדוגמה, סטודנט שהחליט להקדיש את זמנו ללימודים בלבד, אינו זכאי למענקים דומים מתקציב המדינה. לפיכך אין מקום לשינוי המצב הקיים.

הטבות אזור עדיפות לאומית א' לכפר פסוטה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר האוצר ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

תושבי הכפר פסוטה, שהוכר כאזור עדיפות לאומית א', התלוננו בפני, שההטבה היחידה שהם מקבלים היא הנחה של 10% במס הכנסה, ולגבי יתר התנאים הם מופלים לרעה בהשוואה ליישובים אחרים הנכללים באותה קטגוריה.

רצוני לשאול:

1. מה הן ההטבות הניתנות היום לתושבי כפר פסוטה כאזור עדיפות א'?

2. כיצד יבטיח משרדכם לפסוטה את כל הזכויות המוענקות לאזור עדיפות א'?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההטבות הבאות חלות על כלל היישובים המוגדרים כאזור עדיפות לאומית א', לרבות הכפר פסוטה: בתחום הפנים – רשויות מקומיות באזור פיתוח א' מקבלות תוספת הנעה בין 5.2% ל-5% מההוצאות המוניציפליות שלהן ממשרד הפנים. בנוסף עלי לציין את התוספות המשמעותיות שקיבלו הרשויות המקומיות במגזר הערבי בסך 150 מיליון ש"ח לשנים 1994–1996.

בתחום החינוך נהנים תושבי הכפר פסוטה מגני-ילדים טרום-חובה חינוך, ממתן תמריצים למורים ומדמי בחינות בגרות חינוך.

בתחום התעשייה: החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 – הטבות למפעלי תעשייה מאושרים כאמור בחוק (מתן מענקי הון בגובה של עד 34% מההשקעה, הטבות במס או ערבות מדינה להלוואות), פיתוח אזורי תעשייה חדשים – הכשרת שטחים ותשתית לאזורי תעשייה, הטבות למחקר ופיתוח וחונכות למפעלים. בנוסף מקבלים תושבי כפר פסוטה הנחה של 10% במס הכנסה.

דמי ביטוח המוניות

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר האוצר ביום ד' בטבת התשנ"ו (27 בדצמבר 1995):

מאיגוד נהגי המוניות נמסר לי, כי מונית המסיעה שמונה נוסעים משלמת ביטוח חובה יקר יותר מאוטובוס המסיע 51 נוסעים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. האם מודע משרדכם לסוגיה זו?

3. כיצד יתקן משרדכם נושא זה לגבי המוניות?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המידע המובא בשאילתא אינו נכון. דמי ביטוח חובה למונית המסיעה מעל שבעה נוסעים הם 5,391 ש"ח, על-פי מדד דצמבר 1995. דמי ביטוח חובה לאוטובוס המסיע מעל 50 נוסעים הם 9,800 ש"ח, על-פי מדד דצמבר 1995.

ביטול נקודות זיכוי עבור תמיכה בהורים סיעודיים

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר האוצר ביום י"ג בכסליו התשנ"ו (6 בדצמבר 1995):

פנו אלי בנים שתומכים בהורים עיוורים ונכים הזקוקים לסיוע סיעודי, אשר עד כה קיבלו נקודות זיכוי בגין מצב משפחתי זה. ביטול נקודות הזיכוי מכביד על משפחות אלה.

רצוני לשאול:

1. מה הם השיקולים לביטול נקודות זיכוי למצבים חריגים מעין אלה?

2. האם יוחזרו?

3. מה ייעשה לחלופין, כדי להקל כלכלית על משפחות כאלה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1–2. כוונת הזיכוי האמור היא להוות השתתפות מסוימת של המדינה בנטל הטיפול בהורה נטול היכולת. אף שכוונת ההוראה היתה להעניק את נקודת הזיכוי פעם אחת בלבד, מנוסח הסעיף השתמעה פרשנות אשר זיכתה בנקודות זיכוי כאמור כל קרוב של נטול יכולת העונה על הגדרת הסעיף. לדעתנו, לא ניתן לתלות את גובה הזיכוי בגין הורה נטול יכולת במספר ילדיו, שכן הדבר מפלה ללא הצדקה עניינית בין הורה נטול יכולת שילדיו רבים לבין הורה נטול יכולת שילדיו מעטים. כמו כן, עלות הטיפול בהורה, להבנתנו, אינה משתנה בכפוף למספר ילדיו.

3. ביולי 1995 נוסח החוק תוקן באופן שיעלה ממנו בבירור, כי אחד מקרוביו של הורה נטול יכולת יהא זכאי לשתי נקודות זיכוי, בהתאם להודעת ההורה. כאשר יש יותר מזכאי פוטנציאלי אחד לנקודות הזיכוי, ייקבע על-ידי שר האוצר, בכללים הנמצאים היום בתהליך חקיקה, כיצד ייקבע הזכאי בפועל לנקודות הזיכוי.

דרישת מס הכנסה מקטינים להצהיר על מקורות הכנסה

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר האוצר ביום כ' בכסליו התשנ"ו (13 בדצמבר 1995):

נודע לי, כי מס הכנסה דרש מקטינה למלא ולהגיש דוח פרטים אישיים והצהרה על מקורות הכנסה. מצ"ב העתק מכתב הדרישה, שבו נמחק שם הקטינה. למיטב ידיעתי, דרישת מס הכנסה נעשתה בידיעה כי מדובר בקטינה.

רצוני לשאול:

1. מדוע דרש מס הכנסה מן הקטינה להגיש את הדוח הנ"ל?

2. האם זו מדיניות של האוצר, שלפיה יפתחו בהליכי גבייה כלפי קטינים?

3. כמה קטינים נדרשו בשנה האחרונה למלא דוח כאמור?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מדובר בהליך שגרתי של דרישה לדוח מקוצר, שבוצע בחודש נובמבר 1995, בהתאם להצלבות נתונים המעידים לכאורה על תשלום מס בחסר.

מבדיקה שנערכה בשע"מ התברר, כי בהתאם להנחיותינו לא נשלחו דרישות לקטינים מתחת לגיל 18. אומנם חלק מהדרישות התייחסו גם לשנים קודמות שבהן הנדרשים היו בני פחות מ-18 שנים, אך כאמור, במועד הדרישה כולם היו מגיל 18 ומעלה. יודגש, כי לגבי שנים אלו קיימים נתונים המעידים לכאורה על הכנסה לא מדווחת.

בעתיד הכוונה הינה להימנע – למעט במקרים חריגים – מדרישות דיווח לגבי שנים שבהן הנדרש היה קטין, אולם יש לציין כי גם הקטינים חייבים במס הכנסה, ועל רשויות המס להתמודד, בין השאר, גם עם הסבת הכנסה שלא כדין מבוגרים לקטינים.

פרמיות הביטוח על כלי רכב פרטיים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

לאחרונה פורסם – "גלובס", 6 בדצמבר 1995 – שמשרד האוצר החליט להמליץ על היתר העלאה בשיעור של 5% של פרמיות הביטוח, בעקבות מכת גנבות הרכבים ההולכת ומתגברת במקביל למסירת שטחים לרשות הפלשתינית.

רצוני לשאול:

1. מדוע ישלם האזרח הקטן את מחיר מדיניות הממשלה?

2. כיצד תממן הממשלה הפסדים של חברות הביטוח כתוצאה מהגנבות?

שר האוצר א' שוחט:

1–2. גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, כמות גנבות הרכב הגיעה לכ-5,730 בחודש נובמבר 1995, לעומת 2,400 בנובמבר אשתקד. מדיניות המפקח על הביטוח כפי שהיא נגזרת ממדיניות משרד האוצר, היא כזאת שלא ניתן לחייב גוף עסקי לבצע עבודה או לתת שירות בכל מחיר. אשר על כן, לא ניתן לחייב את חברות הביטוח לבטח במחיר הנמוך משוויו הכלכלי של הרכב, ואנו נאלצים לאשר העלאת תעריפים מתונה וחלקית, בשיעור מקסימלי של 5%, כתוצאה מהתרבות הגנבות והחשש לגרימת הפסדים שיפגעו באיתנותן הפיננסית של חברות הביטוח.

העלאת הפרמיות האמורה תלווה במעקב שוטף אחר התפתחות נתוני הגנבות ותותנה בהורדת הפרמיה המתאימה עם השתנות המגמה.

לדעתנו, העלאת הפרמיה אינה פתרון אידיאלי לבעיה. אנו סבורים שיש לנקוט צעדים משלימים נוספים. בין היתר, אנו שוקלים החלת רמה מסוימת של השתתפות עצמית למקרה של גנבה, בהנחה שזו עשויה לגרום לבעלי הרכב למגן את רכבם ולשמור עליו בצורה טובה יותר מפני גנבות. אם אכן ההשתתפות העצמית תקטין את שכיחות גנבות הרכב אפילו בפרומילים בודדים, תהיה לכך השפעה על האפשרות להורדת התעריף.

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להוסיף ולומר: אני רואה בבעיה הזאת בעיה חמורה ביותר. זו בעיה שמטרידה הרבה מאוד אזרחים, זו בעיה שיש לה השפעה על מאזן התשלומים, זו בעיה שיש לה השפעה על עליות הביטוח – ולכן פניתי לממשלה. בימים אלה מסיימת את עבודתה ועדה שמינה שר המשטרה כדי לדון במכלול הכלים והאמצעים לצורך התמודדות עם התופעה המאוד חמורה, והייתי אומר הכמעט בלתי נסבלת, של היקפים כאלה של גנבות.

אני חוזר ואומר, הדבר נוגע לאורח החיים של הרבה מאוד אזרחים ויש לו גם השפעה כלכלית שלילית ביותר בהעלאת תעריפים. אנחנו מעלים את המחירים במשק ואנחנו חייבים לייבא רכב חדש בהרבה מאוד מטבע חוץ יקר, אשר כפי שאנחנו יודעים אין לנו. זו התשובה שלי על השאלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, מאחר שהוספת בסיום דברייך את התיאור של כל הבעייתיות הקשה של גנבות הרכב, שנמשכת כבר תקופה ארוכה ביותר – אנחנו העלינו בכנסת לא אחת ולא שתיים הצעות לסדר-היום בנושא. האם זה נכון שמשטרת ישראל איננה מטפלת בנושא הזה ביד קשה משום שאינכם רוצים מבחינה פוליטית לפגוע במערכת היחסים עם הרשות הפלשתינית?

שר האוצר א' שוחט:

אני לא מעלה על דעתי שמה שאמרת קשור למציאות או לדרך הפעולה של המשטרה. הפעולה שנעשית, חלקה נובע כמובן מהעובדה שיש מערכת פתוחה לגבי השטחים שנמצאים בשליטה של הרשות הפלשתינית. לשמחתי הרבה, בחודש הזה הוחזרו עשרות, אולי מאות מכוניות מאלה שנגנבו. אני לא חושב שבטיפול יש שיקול כלשהו שמתייחס לגבי מה שאפשר לעשות באותם רכבים, לא כולם, שנגנבים לשטחי האוטונומיה. אני, מכל מקום, לא יכול להניח באיזה קצה של הנחה, שיש שיקול מהסוג הזה בטיפול בעניין.

ענף חלקי חילוף משומשים לרכב

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר האוצר ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

הגיע לידיעתי, כי יבוא חלקי חילוף משומשים לרכב גדל ב-100%. חלקי חילוף אלה אינם עוברים בדיקות תו תקן, והמיסוי עליהם, אשר מחושב על-פי משקל, כגרוטאות, מאפשר למכור אותם בארץ במחירים זולים מאוד. תופעה זו הביאה נזק חמור לענף ייצור ושיפוץ חלקי רכב בארץ – ירידה של 50% בממוצע בייצור ובתפוקה ופיטורין של כ-300 עובדים במהלך ארבע השנים האחרונות.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המידע אינו נכון. יבוא חלקי חילוף משומשים גדל בשנת 1995 לעומת 1994 בכ-4% בלבד. מבחינת מדיניות המס, יש העדפה של הייצור המקומי על היבוא: לגבי חלפים משומשים – בייצור המקומי אין מסים; ביבוא – חייבים במכס ומס קנייה בשיעור 10% פלוס 3.54 ש"ח לק"ג. מבדיקה שקיימו אנשי אגף המכס עולה, כי ב-1995 היה נטל המסים על ערך הסחורה ביבוא כ-42%.

לגבי חלפים חדשים או משופצים – בייצור מקומי – חל מס קנייה של 30% על חלפים חדשים בלבד. על חלפים משופצים אין מסים. ביבוא – אם מקור החלפים במדינות שעמן יש לישראל הסכם אזור סחר חופשי – שיעור מס הקנייה הוא 30%. על חלפים שמקורם במדינות אחרות חלים שיעור מכס של 6% ושיעור מס קנייה של 30%.

בנוסף, חלפים המוגדרים כבטיחותיים מותרים ביבוא רק אם הם חדשים. כל יבוא החלפים המשומשים חייב ברשיון יבוא.

לאור הנתונים האלה, השפל בענף חלקי החילוף המשומשים, אם קיים, אינו נובע ממדיניות המיסוי.

ביטול מרכיב המס הקצוב על סיגריות מתוצרת הארץ

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר האוצר ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

מרכיב המס הקצוב הקיים היום על סיגריות מתוצרת הארץ מייקר בשיעור גבוה את הסיגריות הללו ומכביד על ייצור הסיגריות המקומיות. ועדת מומחים שדנה בנושא קבעה, כי הדבר גורם אפליה לייצור המקומי.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיה?

2. מה ייעשה לזירוז פתרון הבעיה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. ועדת המומחים לא קבעה כי המס הקצוב "גורם אפליה לייצור המקומי", כפי שנטען בשאלתא. בדוח הוועדה מצוין, שאכן החלק הקצוב מטיל נטל כבד יותר על הסיגריות הזולות, אך הוועדה הוסיפה שאין מקום לראות בזה אפליה לרעה של הייצור המקומי לעומת הייבוא.

ביטול שיטת המיסוי הישנה והנהגת שיטת המס החדשה, המבוססת על תמהיל של מס קצוב בתוספת מס לפי ערך, כפי שהמליצה הוועדה, באו בעקבות תלונות של היצרן המקומי, שלפיהן גרמה השיטה הישנה נזקים לייצור המקומי ושיפרה את מצבו של היבוא.

משרד האוצר אכן מודע לכך שהחלק הקצוב מייקר בשיעור גבוה את הסיגריות הזולות.

יש לזכור, כי העישון הוא גורם מוכח למחלת הסרטן ולמחלות לב-ריאה. מימון ההוצאות הרפואיות של המעשן מוטל על החברה כולה, והדבר מצדיק שהחברה תמסה את צריכת הסיגריות על מנת לכסות עלויות אלו. כיוון שנזקי העישון של סיגריות זולות לא שונים מהנזקים מעישון סיגריות יקרות, המס על סיגריות חייב להיות בחלקו קצוב, וכך אף המליצה הוועדה, כך שאין כוונה עתה לשנות את שיטת המיסוי.

היו"ר א' סלמוביץ:

שר האוצר ישיב תשובה אחת על שלוש שאלות של חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

הגשתי שלוש שאלות, כל אחת שאילתא נפרדת.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מה שרשום אצלי. אני מבינה, אדוני השר, שבלשכתך החליטו להשיב על שלוש השאלות כאחת. זה מה שרשום אצלי בסדר-היום, חבר הכנסת רון נחמן; תוכל לשאול את השר.

תרשו לי, אני צריכה לומר לפרוטוקול את מספרי השאלות: 5710, 5711 ו-5712, של חבר הכנסת רון נחמן. רשום אצלי שתינתן תשובה אחת. אם תהיינה לך שאלות, תשאל את השר. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

התשובה הוכנה מכיוון שכל השאלות עוסקות בפעילות של שוק ההון. מונחת לפני תשובה אחת. אני אקרא את התשובה, ואם אתה תרצה אני אחזור על התשובה פעמיים.

רון נחמן (הליכוד):

קודם אני אשמע אותך, ואם תהיינה לי שאלות – אשאל.

שר האוצר א' שוחט:

בסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, אם תרצה אני אאפשר לך שאלה נוספת על כל אחת מהן בנפרד. זה בסדר?

רון נחמן (הליכוד):

יש לי שאלה לגבי הפרוצדורה. כאשר אני מגיש באופן מיוחד שלוש שאלות, אני מתכוון לשלוש שאלות נפרדות, והגשתי אותן על חשבון המכסה שלי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא קבעתי זאת, אתה מבין שרשום אצלי כך. מה שאני יכולה לאפשר לך, חבר הכנסת נחמן, הוא שאלה נוספת על כל אחת ואחת מהן בנפרד.

רון נחמן (הליכוד):

אני מעדיף שהשר ישיב על שאלתא אחת, ושיכין לי לשבוע הבא שתי תשובות על שתי השאלות האחרות.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, זה תלוי בשר, איך שהשר מחליט.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא מתנגד לבקשתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

השאלה אם זה יהיה בשבוע הבא, כמו שאתה מבקש.

שר האוצר א' שוחט:

אני ארשום זאת לפני. אני לא יודע אם יושב-ראש הכנסת יעלה זאת על סדר-היום בשבוע הבא, אבל נעשה מאמץ שעד סוף המושב תוכל לקבל תשובה.

רון נחמן (הליכוד):

לא, זה ממש דחוף. לא סתם עשיתי זאת.

שר האוצר א' שוחט:

האם תתנגד אם אני אשיב לך בכתב?

רון נחמן (הליכוד):

לא אכפת לי, אבל נתחיל בתשובה על השאילתא, אני אראה במה מדובר. אני עוד לא יודע מה תהיה תשובתך.

שר האוצר א' שוחט:

אני אשיב על השאילתא. אני מחפש מה המכנה המשותף הגדול ביותר לשלוש השאלות, שכן השאלה במהותה היא שאלה של סמכות ומדיניות.

5711, 5712. פעילות בבורסה לניירות ערך בנוגע לחברות להפקת נפט

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר האוצר ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

ב-18 ביוני 1990 פורסם בארצות-הברית דוח של "ישראמקו", המודיע כי מבחן הפקת הנפט הופסק עקב תקלה טכנית. בתאריך 26 ביוני 1990 פורסם עניין זה בישראל.

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו הסיבה לאי-פרסום בזמן בישראל והשלכות האי-פרסום על השוק ועל המשקיעים, ואיזו פעולה ננקטה נגד החברה בעקבות כך?

2. האם נבדק השוני בין הנוסחים בארצות-הברית ובישראל, ומה נעשה בעקבות כך?

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר האוצר ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

ב-13 בספטמבר 1995 פורסם בארצות-הברית דוח של "ישראמקו", המודיע כי הקידוח הראשון בסדרת קידוחים ייערך ברשיון מ-3 ת"א וייקרא ים-יפו. כעבור שבועיים פורסם העניין בישראל, כאילו כבר פורסם בעבר.

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו הסיבה לאי-פרסום בזמן בישראל והשלכות הדבר, ומה נעשה בנדון?

2. האם נבדק עניין צורת הפרסום וההתייחסות לפרסום קודם, ב-12 בספטמבר 1995, שלא היה?

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר האוצר ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

בתאריך 2 באפריל 1995 נכתבה פנייה למנהל מחלקת איסוף ומחקר ברשות לניירות ערך בעניין חברת "ישראמקו" וחברת "י.א.ל.". מאת חברת "סי.טי.אי. אינטרנשיונל סרוויסז". במכתב נטענו טענות קשות על מעשים שנעשו על-ידי החברות.

רצוני לשאול:

1. האם נפתחה חקירה?

2. אם כן – מה העלתה?

3. מה הם הקשרים העסקיים וקשרי המניות בין החברות?

שר האוצר א' שוחט:

לפי חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, רשות ניירות ערך היא גוף המופקד על שמירת ענייניו של ציבור המשקיעים בניירות ערך. כדי להבטיח את ביצועו היעיל של החוק, ובמיוחד בתחום החקירה והאכיפה, נתונות בידי חוקרי הרשות, בין היתר, סמכויות לדרוש ידיעות ומסמכים ולבצע חקירות.

מדיניותה של הרשות, חבר הכנסת נחמן, מאז ומתמיד היא, שלא למסור מידע מכל סוג שהוא על חקירותיה, אלא אם כן וכאשר מוגש כתב אישום. כך גם במקרים האלה, שכן השאלות שלך הן ספציפיות לגבי פעולות מסוימות שנעשו בשוק ההון.

רון נחמן (הליכוד):

זאת התשובה?

שר האוצר א' שוחט:

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, חבר הכנסת נחמן, אתה רוצה להציג שלוש שאלות נוספות נפרדות, אני מבינה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני הגשתי שלוש שאלות בנושא פעילות חריגה בבורסה לניירות ערך. יש כאן שאלה על הדלפת מידע מוקדם על תוצאות קידוחים; יש שאלה על עליות וירידות במניות הנפט בבורסה.

אני הגשתי שלוש שאלות נפרדות. צר לי שהחליט מי שהחליט, כמובן אין לי טענה כלפי השר או כלפיך, לאחד את התשובה, והיא כללית לחלוטין ואיננה מתייחס כלל לשאלות הספציפיות. אני באופן מיוחד כתבתי שאלות ספציפיות, מתוך בדיקה של הנושא וחקירה שאני עשיתי לגבי הדברים, וביקשתי שהדברים יעלו כאן בכנסת. התשובה הזאת בהחלט לא רק שאינה עונה על שאלתא אחת, אלא – על אחת כמה וכמה – שהיא אינה עולה על כולן.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כעת, כשאני נכנס לעומקם של הדברים אני רואה בדיוק מדוע התשובה היא אחת. התשובה היא אחת מכיוון שיש כאן תשובה עקרונית, שלפנייה של חבר הכנסת על נושאים שנמצאים בחקירה – אני מבין את זה מרוח התשובה בעניין ניירות הערך – נאמר במפורש שרשות ניירות ערך אינה פורסת את מה שהיא חוקרת אלא לאחר הגשת כתב אישום. אתה הצגת שורה שלמה של נושאים שנמצאים ככל הנראה בחקירה, ואין הרשות, מטעמים מובנים, אני מניח שגם המשטרה – אם היית מעלה פה הצעה והיית מבקש לתת פרטים של מקרה כזה וכזה, המשטרה, או הפרקליטות, היתה עונה, שהיא אינה חושפת את נתוני החקירה כל זמן שהיא לא הושלמה ולא הוגש כתב אישום.

הדברים ששאלת כולם קשורים בפעילויות מסוימות, ספציפיות, ולכן התשובה היא אחידה בעניין זה. אני אפילו לא אוכל לענות לך בכתב מעבר למה שאני אומר פה בעל-פה, שכן הבעיה איננה בעיה עקרונית על נושא פתוח. זה נושא חסוי, שנמצא בחקירה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, יש לי שלוש שאלות שאני מבקש שיירשמו כאן והשר יוכל להשיב לי עליהן בכתב. אדוני השר, זה לראשונה נודע לי כרגע מתשובתך, שהסיבה לאי-התייחסות ספציפית לשאלות שלי היא שהעניין נמצא בחקירה, ואני שמח. אני מברך על כך, משום שזו היתה המגמה שלי, שתיפתח חקירה בכל הנושא של הרצת מניית הנפט.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת רון נחמן, אם שמת לב, אני אמרתי שאני מניח שרוח התשובה נובעת מכך. כדי שאוכל לענות לך באופן ודאי שאכן מתנהלת חקירה, אני צריך לברר ולענות לך. אני לא מציע להסתמך על ההנחה שלי מרוח התשובה, שבעצם אומרת שלא נותנים פרטים על פעולות שנעשות בבורסה. אני מתחייב בפניך לבדוק עם הרשות לניירות ערך, האם אכן באותם אירועים שאתה מזכיר מתנהלת חקירה או לא. אם אכן יהיה אפשרי בידי לתת לך תשובה מוסמכת ובדוקה, אני אעביר לך אותה בכתב.

רון נחמן (הליכוד):

מקובלת עלי תשובת השר, אבל אני רוצה, ברשותך, לשאול שלוש שאלות נוספות שמגיעות לי, כפי שהציעה היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אולי תשאל אותן אחרי שהשר ישיב לך על השאלות?

רון נחמן (הליכוד):

שייבדק כבר במסגרת הבדיקה, למה לעשות אחד אחרי השני?

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

שאלה נוספת לשאלתא מס' 5710: השאלה ששאלתי מתייחסת לחודש יוני 1990. אני מבקש לדעת, האם קיבלה הרשות את החומר לידיה לפני שנה, האם נעשה משהו בעניין?

שאלה נוספת לשאלתא מס' 5711: מדוע מפרסמות חברות שרוב הון מגויס בישראל הודעות רק בבורסה בארצות-הברית?

שאלה נוספת לשאלתא מס' 5712: מדוע ניתן למר אלמליח לצאת מהארץ עם 50 מיליון שקל, אם טרם נסתיימה או התקיימה חקירה?

שר האוצר א' שוחט:

כפי שאמרתי, אני אבדוק את הדברים ואתן לך תשובה לאחר בדיקה. אני לא יכול לענות עכשיו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן, הדברים סוכמו, השאלות הנוספות הועברו, נרשמו בסטנוגרמה, ואתה תקבל תשובות. תודה רבה לכבוד שר האוצר.

הצעות לסדר-היום

עיצומים במערכת החינוך

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום בנושא: עיצומים במערכת החינוך – של שלושה מציעים; הצעות מס' 8291, 8311 ו-8324. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת דוד לוי. בבקשה.

דוד לוי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הנושא המועלה היום לדיון בכנסת נוגע למערכת החינוך בישראל. כמה זה מוזר, שבנושא זה, הנוגע לשר החינוך, משום-מה שר החינוך לא רואה לנכון להיות נוכח בישיבה. אומנם כל שר מטעם הממשלה זכאי להשיב בשמה, אבל שר החינוך, המופקד על מערכת החינוך, בנושא כל כך רגיש, שטומן בחובו אולי את זרע השביתה הבאה, מן הדין שיהיה נוכח ויוכל להרגיע את הכנסת כשיספר מה הוא עושה בעניין הזה בטרם יהיה מאוחר. ואולי הסתגלנו לעובדה, שכל עוד אין התפרצות ואין שביתה, אין דנים בנושא שנוגע בילדים, בתלמידים, בהורים.

הנושא הזה נוגע לכ-30,000 מורים בישראל, למאות אלפי תלמידים העלולים, כתוצאה מן הנתק בין הממשלה לבין הסתדרות המורים, להיות הנפגעים. ואני שואל, גברתי היושבת-ראש: מדוע יש נתק? יש שני סוגי מורים בישראל, יש כאלה שמבוטחים בפנסיה תקציבית ויש כאלה שמבוטחים בקרנות, שתי סוגיות שונות לחלוטין. חלק יכול להיות שקט באשר לעתידו, כלומר ליום שבו יפרוש בתנאים בטוחים, מוגדרים, ידועים, גלויים; אשר לחלק האחר, שמונה כ-30,000 מורים על-יסודיים, אין יודעים כלל מי מגן היום על זכויותיו באשר לפנסיה. זאת משום שקרו שני דברים: היה מקובל לגביהם, כי הפנסיה תיחשב על-פי השכר שלהם בשלוש השנים האחרונות.

דן תיכון (הליכוד):

ממוצע השכר בשלוש השנים האחרונות.

דוד לוי (הליכוד):

בהחלט. אבל עכשיו השינוי הוא – ממוצע רב-שנתי. כלומר, גם אם השיגו הטבה, גם אם עלה שכרם, זה לא יתבטא, כי אם בחלק הזעיר ביותר, כי זה מתפרס על כל השנים שעבדו, זה ממוצע רב-שנתי, כך שזו זכות שנרמסה ברגל גסה. קיבלתם אומנם הטבה, היה מאבק – יש האומרים צודק, יש האומרים לא צודק, זה מאחורינו – אבל הטבה זו לא תמצא את ביטויה המובהק על-פי הכלל שהיה מקובל בפנסיה שלהם.

דבר נוסף: מורים צעירים מצטרפים. על-פי השינוי של הממונה על שוק ההון, אסור להם להצטרף לקרנות הקיימות, הם יצטרפו לקרנות חדשות. כך מחלישים ארגון, כך ממוטטים קרן. איזו קרן תחזיק מעמד ותבטיח את הזכויות כאשר החמצן הזה של תוספת מבוטחים נמנע ממנה? זו שאלה, שאלה מרכזית, מעבר לוויכוח.

יש עכשיו עיצומים, עלולה לפרוץ שביתה בשבוע הבא. אני מבין ויודע את הרגישות הטבעית לחתולים, למשל, נושא שדנו בו היום. זה דבר שלא עולה כל ימות השנה. ערב הבחירות, נראה שציבור שרגיש לחתולים גם לו יש משקל אלקטורלי, שמושך חברי כנסת להיות כאן, ואני מברך על כך כל ימות השנה. מי ייתן ונוכל לדאוג כל ימות השנה לחתולים ולכלבים ולציפורים ולתוכים. זה דבר טוב.

שר האוצר א' שוחט:

דוד לוי (הליכוד):

אהה, לא היית פה. היו הצעות אשר חברי הכנסת באו והעלו, ואין לי טענות. אבל כשזה נוגע לילדים, לתלמידים, למערכת החינוך – יוק, חפש אותם, "חפש אותי". ואני שואל: איך נהפכו כאן סדרי העולם באשר לדאגה שלנו? אי-אפשר שהכנסת לא תקבל תשובה בעניין הרגיש הזה. כאשר תפרוץ שביתה, וכבר יש הפגנה ביום ראשון ויימשכו העיצומים, או-אז כל אחד יתחיל להתרוצץ, או-אז ימצא הפתרון.

גברתי היושבת-ראש, הנושא נוגע לכ-30,000 מורים בישראל, הוא נוגע למאות אלפי תלמידים, הוא נוגע לאוכלוסייה כולה. כאשר מורים לא שקטים באשר לזכויותיהם, לפנסיה, הם לא יכולים לתפקד, הם לא יכולים ליצור את הקשר הזה, שידברו אתם ושימצאו פתרון. באין קשר כזה, באין מגע כזה, מן הדין שהכנסת תיצור אותו, על מנת שלא נהיה עדים להתפרצויות, להפגנות, לשביתות, לעיצומים, ולאחר מכן יבוא הפתרון, בפרט בשנה זו, כשאנחנו יודעים איך זה הולך. אפשר להימנע מכל זה, ליצור את המגע, לשבת אתם ולהגיע להסדר מוסכם שימנע גם את השביתה, גם את העיצומים, גם את ההתרוצצות וגם את ההתקפלות שתבוא לאחר מכן, כפי שאנחנו רגילים, דז'ה-וו.

כדי שלא לעבור את כל מדורי הגיהנום האלה, כדי שלא להביא זעזועים במערכת החינוך, כדי שתהיה תשובה לאנשים אלה ותשובה גם להורים, אני חושב שצריך להיות הסדר, המתחייב מהאחריות המיניסטריאלית. אני עוד פעם מצטער על ששר החינוך לא נמצא כאן, כאילו הדבר לא נוגע לו כלל. אנומליה. העניין הוא לא מי המשלם, מי הקופאי. זה כמו בעניין העוני, למשל. בעניין העוני מי הוא השר שצריך להשיב? שרת העבודה והרווחה לא רואה את עצמה בנוח להשיב, ומגלגלת, אני מבין, על שר האוצר. שר האוצר רוצה את החלוקה המיניסטריאלית. יוצא שלא הוא ולא היא – והנושא הכאוב הזה בוודאי יועלה כאשר אולי שניהם יתייחסו אליו בשבוע הבא; הוא נוגע למאות אלפי אזרחים בישראל, בעניין הזה של סדר ושל פעולה בטרם הפגנה, בטרם שביתה, כדי למנוע את העיצומים שמהם סובלים הן המורים והן התלמידים. אני חושב שהממשלה צריכה להתייבב ולתת תשובה לכנסת.

אני מציע שהכנסת תקיים דיון כדי לתת את דעתה על הסוגיה החברתית הזאת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד לוי. אני מזמינה את חבר הכנסת יורם לס. אחריו – חבר הכנסת יוסף עזרן.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, אני מציין את היעדרו של שר החינוך, שהיה צריך להיות בדיון הזה. אני אתייחס לשתי נקודות, גם לנושא המורים העל-יסודיים וגם לנושא האוניברסיטאות, שקיים ורוחש בימים אלה.

בעניין המורים העל-יסודיים. ראשית, צריך לברך את הממשלה ואת שר האוצר במיוחד על העלייה הניכרת והמשמעותית בשכרם של המורים, כפי שראינו בשנות כהונתה של הממשלה הזאת, ואי-אפשר להתעלם מכך. הנקודה היא, אדוני שר האוצר, שמי שמעלה את שכרו של העובד חייב להביא בחשבון שיש לזה השלכות גם על הפנסיה של העובד. אי-אפשר שביד אחת נוסף שכר וביד השנייה נפגע בביטחון של אותו עובד, שבהמשך הדרך יהיה לו ממה להתקיים.

המגמה שעוברת עכשיו כחוט השני לאורך כל מערכות השכר היא לתת לעובד אולי יותר שקלים עכשיו אבל לפגוע בביטחון הפנסיוני שלו בהמשך – וכבר מונחת על שולחן הכנסת הצעת חוק בעניין זה מטעם הממשלה לגבי עובדי המדינה, אומנם לקריאה ראשונה – כל המגמה הזאת ראוי שנטפל בה בצורה זהירה, מפני שהפצצה המתקתקת אולי נדחה אותה לממשלות הבאות בעוד דור או שניים, אבל חייבים לשים אליה לב עכשיו, ולא להתנער ממנה בבחינת "לזה ידאגו הדורות הבאים".

כמה פרטים בעניין האוניברסיטאות שכבר שבתו. אוניברסיטה תל-אביב שבתה יום אחד. אף שאני שייך לארגון הזה, אני לא מקבל בשום פנים ואופן את הטענות של ארגון הסגל האקדמי, ואני לא חושב שהנושאים, שהם נושאי לוואי, שקשורים למימון שכר לימוד של בני המרצים ולתנאים של הקדשת זמן מלא למוסד, ראוי להשבית עליהם אוניברסיטאות בישראל – אני מקווה שהעניין הזה לא יידרדר לאותה שביתה של 70 וכמה יום שהיינו עדים לה לפני כשנתיים, שביתה שעם התערבות שר האוצר ועם טיפול נכון בעניין הביאה לשיפור מאוד משמעותי בשכר הסגל האקדמי.

מתוך זה שאני לא מסכים עם אנשי הסגל האקדמי, אני רוצה לציין נקודה חשובה מאוד, והיא נוגעת לסטודנטים. מאחר ששר החינוך לא נמצא כאן, אני אדבר יותר בלשון מספרים.

אדוני שר האוצר, בארבע השנים הקודמות שכר הלימוד, במחירים שוטפים – אני מביא הכול בהשוואה במחירים שוטפים – גדל ב-79%. היום סטודנט נדרש לשלם באוניברסיטה 8,000 שקל, ועם מס בריאות והמסים האחרים – כמעט 700 שקל בחודש, וזו בעיה.

בארבע השנים האחרונות גם גדל מספר הסטודנטים ב-24%, וצריך לברך על זה. אבל מה שקרה, שהסכום המוקדש – ואני מביא מספרים מאוניברסיטת תל-אביב – למלגות לסטודנטים גדל באותם מחירים שוטפים ב-7%. שכר הלימוד גדל ב-80%, מלגות – ב-7%. מה קורה? קורה שהמכשיר היחיד שיכול לעזור לסטודנטים חלשים – ואנחנו יודעים שהשכלה זו הכנסה, והדרך האמיתית להוצאת אנשים ממעגלי עוני ונחשלות היא באמצעות השכלה גבוהה, כי בלי השכלה גבוהה היום אי-אפשר לייצר הכנסה – המכשיר היחיד הוא המלגות.

אומרת הממשלה, בצדק, שהיא לא יכולה ללכת לשכר לימוד מדורג, לא יכולים לפשפש בהכנסה של האבא, הסבתא, האמא והאחות. המלגות, זו הדרך היחידה לממן שכר לימוד לסטודנטים שלא יכולים לעמוד בתשלום של 8,000 שקל בשנה. התקציב שעומד לרשות המלגות לא השתנה במשך ארבע שנים, והדבר הזה, יחד עם התופעה של מכללות חוץ-תקציביות, שבהן שכר הלימוד הוא 16,000 שקל בשנה, שזה כבר בכלל סכום שאיש לא יכול לעמוד בו, מלבד מי שיכול, זה מצב גרסיבי בנושא החשוב ביותר שיכול להביא באמת לצמצום פערים, לא על-ידי תשלומי העברה אלא על-ידי חיזוק ההשכלה הגבוהה לאנשים שזו הדרך היחידה בשבילם לייצר הכנסה.

אני מבקש ממך, בהזדמנות זו, לשים לב לנושא שכר הלימוד, לשים לב לנושא המלגות באוניברסיטאות, שנשחקות, והנהלות האוניברסיטאות גם לוקחות תקורה מכל מיני קרנות שצריכות לתת את המלגות האלה. זה נושא חשוב מאוד מבחינה חברתית, וראוי לשים אליו לב. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס. חבר הכנסת יוסף עזרן – איננו באולם. אם כך, אני מזמינה את כבוד שר האוצר להתייחס להצעות.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת דוד לוי, טעות בידך מבחינה עובדתית, ולאחר מכן אענה על הדברים האחרים, ברשותך, וכמו כן לחבר הכנסת לס.

השינוי של חישוב הפנסיה על-פי שיטת הממוצעים בקרן שבה מדובר, נעשה כבר לפני מספר רב של שנים. זו איננה החלטה שהתקבלה בעקבות ההסכם בין הממשלה ובין ההסתדרות על קרנות הפנסיה, אלא, אם זיכרוני אינו מטעני, ההחלטה התקבלה ב-1987 או ב-1988, ועכשיו התקבלה החלטה הפוכה. כלומר, כאשר הממשלה באה בחודש מרס האחרון להסדר גדול, היסטורי, עם קרנות הפנסיה, התנאי היה תוכנית הבראה ושמירת המצב הקיים בתוך הקרנות.

מייד אתייחס גם לצדק החברתי שבעניין ולצדק החשבונאי והאקטוארי. אבל הקרן שבה מדובר, שבה מבוטחים המורים, עבדה על-פי שיטה לא של ממוצע של שלוש השנים האחרונות, אלא על-פי ממוצע של התרומה של העובד, המורה, או כל עובד אחר בקרן אחרת על-פי כמה הוא נתן מדי שנה, מעודכן, כמובן, עם האינפלציה והערכים הריאליים של התרומה.

לכן, לא זה המצב. אילו קיבלה היום הקרן החלטה, אפשר היה להתווכח, אפשר היה להחליט לכאן או לכאן. ההחלטה הזו נתקבלה זה כבר.

דן תיכון (הליכוד):

השאלה היא איך נהגו. נכון שנתקבלה החלטה, אבל נהגו – – –

שר האוצר א' שוחט:

לא, נהגו לפי זה.

דן תיכון (הליכוד):

לא, היתה תקופה שחיים רמון שינה את ההחלטה.

שר האוצר א' שוחט:

לא, לא. חיים רמון לא שינה דבר.

דן תיכון (הליכוד):

בהיותו בוועדת הכספים.

שר האוצר א' שוחט:

לא. אני לא יודע מתי הוא היה בוועדת הכספים. חיים רמון וועדת הכספים – זו כבר פלנטה פשוטה בשבילו. הוא כבר בספירות הרבה יותר רחבות.

דן תיכון (הליכוד):

עזוב את זה.

שר האוצר א' שוחט:

אני מדבר עובדתית, שהשינוי שנעשה עכשיו הוא על מצב קיים הפוך.

מה עשתה הממשלה? הרי הממשלה עשתה צעד שלצערי הרב זכה גם לביקורת מפי חבר הכנסת דוד לוי ומפי חלק מחבריך, שאמרו: מה פתאום אתם הולכים ועוזרים לקרנות הפנסיה האלה? יש שם 700,000 איש, כולם אנשים פוליטיים, כולם קשורים להסתדרות. כמובן, שטויות, שכן בקרנות אלה יש אזרחים מכל גוני הקשת הפוליטית.

דן תיכון (הליכוד):

לא זה מה שטענו. טענו שגנבו שם כספים.

שר האוצר א' שוחט:

בסדר, חבר הכנסת דן תיכון, אני לא אתייחס יותר לעניין. אבל אנחנו אמרנו שאנחנו מוכנים לקחת על עצמנו אחריות למבוטח, אנחנו חייבים להבריא את הקרן ואנחנו לא מוכנים לשינוי בכללי המשחק. כי מה משמעות העניין? אם כעת עושים את השינוי, המצב האקטוארי של הקרן מחריף.

עכשיו אני רוצה להגיד משהו ברמה העקרונית. שיטת הממוצע של שלוש השנים האחרונות היא שיטה שתביא כל קרן לגירעון אקטוארי. הרי אנחנו רוצים שהעובד והחוסך לאורך ימיו יפריש יחד עם המעסיק וייצור לעצמו זכויות מסוימות.

חבר הכנסת דוד לוי, תאר לך מצב אומנם היפותטי, שאדם עבד 25 שנים ברמת שכר ממוצעת, ובשלוש השנים האחרונות הוכפל שכרו על-ידי המעביד מטעמים כאלה או אחרים. לפי הצעתך, הקרן צריכה לשלם לו אז לאורך כל שנותיו כפול מהשכר שבו הוא תרם את חלקו והמעביד תרם את חלקו. שום קרן לא תעמוד בזה. כולן יתמוטטו מבחינה אקטוארית. שום קרן לא תוכל לשרת את ציבור המבוטחים בה. זוהי בדיוק אחת הסיבות של זכויות יתר שהביאו למצב שהקרנות היו במשבר אקטוארי אמיתי.

לכן, על דעת ההסתדרות, מנקודת הזמן של 1 בינואר 1995 ואילך, החיסכון נעשה לאורך זמן, החיסכון נעשה בממוצע של השכר. אנחנו עשינו דבר מעל ומעבר לזה, על דעת ההסתדרות: כאשר החוסך הוא בחור צעיר, החיסכון השנתי שלו הוא לא 2% אלא יכול להיות גם 5.4% לשנה, כי היום שבו הוא יקבל את הפנסיה הוא מרוחק מאוד. לעומת זאת, אם מישו מצטרף בגיל 50 הוא כבר לא מקבל 2% אלא פחות, אולי 5.1%.

לכן, כל החשבון של הקרנות מבוסס על חשבון אקטוארי ועל יכולת של הקרן לשלם לחבריה.

אני יכול להבין את ארגון המורים העל-יסודיים – הם רוצים מצב יותר טוב. אבל הממשלה, שחתמה על הסכם, לא תוכל לחרוג ממנו. לפיכך, אין לי התנגדות שהנושא יועבר לוועדת הכספים, שעוסקת בנושאים האלה.

דוד לוי (הליכוד):

אני חושב שלוועדת החינוך.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת דוד לוי, זה לא עניין של ועדת החינוך. הבעיה כולה היא בעיה אקטוארית. הנושא יכול לעבור או לוועדת הכספים או אולי לוועדת העבודה והרווחה, שעוסקת קצת בענייני הפנסיה. לכן אני מוכרח גם לצאת להגנתו של שר החינוך. אם תפרוץ חלילה שביתה ויהיו שיבושים במערכת, נכון שזו תהיה בעיה של הממשלה כולה, ובעיקר של שר החינוך. אבל, המקור לבעיה באמת טמון במשרד האוצר ובהסכמי הפנסיה שיהיו בינם לבין ההסתדרות, שכן הם מערערים על הסכם קיים ורוצים לשנות אותו.

אם תסכים, חבר הכנסת דוד לוי, לא אכפת לי שיהיה דיון בוועדת הכספים ושם יתברר העניין. אם חס וחלילה יתגלגלו העניינים לכדי שיבושים במערכת, מובן שאפשר יהיה להעביר את הדברים גם לוועדת החינוך. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר. חבר הכנסת דוד מגן הציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יורם לס מסדר-היום, אבל הוא איננו.

חבר הכנסת דוד לוי, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים?

דוד לוי (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יורם לס?

יורם לס (העבודה):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד דיון בנושא בוועדת הכספים. נא להצביע.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכספים.

הצעה לסדר-היום מתן משכנתאות על-ידי הבנקים לדורשיהן מעבר ל"קו הירוק"

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 8301, בנושא: מתן משכנתאות על-ידי הבנקים לדורשיהן מעבר ל"קו הירוק" – של חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה. הצעה רגילה, עשר דקות.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, ההצעה שלי לסדר-היום איננה עוסקת במתן משכנתאות לתושבים הישראלים הגרים מעבר ל"קו הירוק", אלא באי-מתן משכנתאות לאותם תושבים.

אדוני השר, אתה היית ראש המועצה המקומית ערד, ובתפקידיך סייעת לאנשים שונים להרחיב את דירותיהם, לשפר את תנאי הדיור שלהם, לעבור מדירה לדירה. כל זאת בתוקף תפקידיך. היום, בתפקידיך כשר האוצר אתה מופקד לא על התחום המוניציפלי של ערד אלא על כל מדינת ישראל.

אני ממלא שני תפקידים. היות שהגעתי לתוצאות הכי טובות בארץ בבחירות המוניציפליות, ואני הלכתי בעקבותיך ועשיתי את התוצאה השנייה – אם כך, גם יש לי כנראה סיכויים.

אבל, אדוני השר, הנושא עצמו הוא כבד מאוד. מדיניות הממשלה מיולי 1992, שנועדה להקפיא את כל הפעילות הכלכלית ביהודה ושומרון, הביאה לידי כך, שלא קיים היום תהליך של בנייה באזורים אלה, למעט ירושלים רבתי – דהיינו, מעלה-אדומים, גבעת-זאב, ביתר, קצת בקריית-ספר. אלה המקומות היחידים שעל-פי החלטת ממשלה מתקיימת בהם בנייה ואנשים שם מקבלים משכנתאות.

בשאר האזורים הקפאתם לחלוטין את הבנייה. גם את הדירות הריקות, שעומדות כסטוק לאכלוס, לא אכלסתם. והנה, אנשים רוצים לרכוש דירות. הילדים שלנו גדלים, הולכים לצבא, כשהם חוזרים הם רוצים לרכוש דירות מיד שנייה, כי אין דירות מיד ראשונה, מפני שאתם לא נותנים לבנות. הם מבקשים לרכוש דירות מיד שנייה, פונים לכל הבנקים למשכנתאות בבקשה לקבל משכנתה. הבנק היחיד שנותן משכנתאות הוא בנק לאומי למשכנתאות. האחרים מתחילים לספר סיפורים: אנחנו לא יודעים מה יהיה העתיד, מה יהיה התהליך המדיני, יש אי-ודאות, איך נשקיע, אין לנו ביטחונות וכדומה וכדומה.

אני חשבתי שהם משחקים איזה משחק. בוועדת הכספים העליתי לדיון את השאלה הזאת של משכנתאות לתושבי יהודה ושומרון. אדם רוצה לבנות "בנה ביתך" אם ניתן לו, ובכמה מקומות פה ושם נותנים לבנות. והנה מסתבר שאי-אפשר. פנו אלי משערי-תקווה, פנו אלי מאורנית, פנו אלי מאריאל, פנו אלי ממעלה-אפרים, ממקומות שונים. ומה מתברר?

כאשר בדקתי עם מנהלי הבנקים למשכנתאות את הסוגיה הזאת, התבררה לי עמדתם החד-צדדית. הם טענו, שמכיוון שהם נותנים הלוואות מכספי הבנקים, הם צריכים ביטחונות נגדיים. ומאחר שהם משעבדים את הדירה, הדירה משמשת נכס נגד ההלוואה שהבנק נותן. אבל הם אומרים: איך אני יכול לשעבד נכס כאשר הוא איננו רשום בטאבו? וביהודה ושומרון הרי אין לכם טאבו. צריך להיות רישום ראשון של השיכונים הציבוריים, צריך להיות רישום ראשון של "בנה ביתך", צריך להיות רישום ראשון של העברת הבעלות ממינהל מקרקעי ישראל. ובאזורי יהודה ושומרון זה לא מינהל מקרקעי ישראל – אלא הממונה על הרכוש – – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת רון נחמן, מתי זה התחיל?

רון נחמן (הליכוד):

זה התחיל מזמן, לפני שנים רבות.

שר האוצר א' שוחט:

לא, מאז הישיבה בוועדת הכספים.

רון נחמן (הליכוד):

בחודשים האחרונים. בשבועיים האחרונים ממש היו לי שיחות קשות מאוד עם מנהלי הבנקים. אני לא רוצה להתייחס לאנשים בשמותיהם, אבל אני מוכן להעביר לך את החומר. אני מדבר למשל על בנק משכן, על אנשים שהם בצמרת הבנק. הבאתי אותם לדיון בוועדת הכספים בראשות חבר הכנסת גדליה גל. הם אמרו שאין הפליה, בכל מקום בארץ זה אותו דבר: מקום שהקרקע לא רשומה על שם בעלי הדירה, אנחנו לא יכולים לשעבד ואנחנו מוכנים לתת עד 50% ולא יותר מכך. הם נתנו דוגמאות מכל כל הארץ, למשל דימונה, הנגב, הגליל. אבל הם אומרים שכאן יש בעיה אחרת, כי בכל הארץ יש ודאות ואילו מעבר ל"קו הירוק" אין גם המינימום הזה.

אני אומר להם: חברים, אתם לא יכולים לעשות דבר כזה. כפי שכתבתי בהצעה לסדר-היום, וכפי שכתבתי במכתבי אליך ואל שר הבינוי והשיכון, וגם למבקרת המדינה, הבנקים האלה הם בנקים של ממשלת ישראל, הם מולאמים. נכון, הם חייבים לפעול מבחינת ניהול העסק על-פי הצרכים האמיתיים והמחויבות שלהם כלפי הבנקים.

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו לא מתערבים בזה.

רון נחמן (הליכוד):

בדרך כלל אתם לא מתערבים, אלא מה? אם הבנקים היו פרטיים לחלוטין, אפילו לא הייתי פונה אליך, היית עושה איזה הליך אחר, אבל כאן יש מה לעשות, משום שהבנקים, עם כל הכבוד, הם בעצם מולאמים היום על-ידי המדינה.

כתוצאה מהמצב הזה יש פגם שיורד לשורש העניין, ואני לא חושב שאתה אפילו חשבת עליו או אפילו ידעת ממנו. אני אפילו אינני בטוח שאתה היית מודע לכך עד שהעליתי את הסעיף הזה לסדר-היום.

המשמעות הפשוטה, אדוני השר, של מה שנודע לי היא חיסול כל ההתיישבות שלנו ביהודה ובשומרון, כלומר מי שגר היום בבית שלו – גר בבית, אין לו בעיה, הוא משלם את המשכנתה, אבל אם הוא רוצה להרחיב ולבנות קומה שנייה, או רוצה להוסיף מרפסת, או רוצה לעבור מדירה לקוטג' או מקוטג' ל"בנה ביתך", הוא לא יכול לעבור משום שאין לו מאין לקבל משכנתה, הלוואה, כי הבנקים לא רוצים לתת. פירוש הדבר סטגנציה, סטגנציה מלאה של ההתיישבות, ואני בטוח, לפחות לפי מה שאמר ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, שאנחנו מחויבים לדאוג לרווחתם ולחיייהם של התושבים ביהודה ובשומרון.

ובכן, משראיתי את הדבר הזה אמרתי קודם כול שאני רוצה להעלות זאת על סדר-היום, להעלות את זה על סדר-היום של הדיון הציבורי, ואני משוכנע, מתוך ההיכרות שלי אתך, וגם עם שר הבינוי והשיכון מר בן-אליעזר, שאתם תבדקו את העניין ותמצאו פתרון, שאנשים שגרים מעבר ל"קו הירוק" יוכלו – שזה לא ייתפס כאיזו קונטציה פוליטית שבאה לחסל משהו. הרי אני אומר שדבר כזה לא מתקבל על הדעת. ככל שהמדיניות שלכם לא טובה – היא מדיניות כושלת לפי דעתי, וגם לא מוצדקת, היא פשוט מדיניות לא נכונה ולא צודקת, וזה המינימום של המינימום – עד כדי כך לא יכול להיות שהגעתם.

העליתי את ההצעה לסדר-היום, אדוני השר, על מנת לקבל תשובה מוסמכת ממך, שההנחיות האלה של הבנקים יבוטלו, ושייתנו את המשכנתאות לתושבים שלנו כפי שמתבקש. אם יש לך אדם שיש לו בעיה בהחזר החוב שלו ויש לו בעיה של יכולת – זו בדיקה כלכלית אמיתית. אבל, מעבר לזה, אסור לקחת פרמטרים נוספים כפי שהם לקחו.

תרשה לי, אדוני השר, להתייחס גם לנושא התעשייה. היום ישבנו עם שר התעשייה והמסחר על נושא של עידוד השקעות הון בתעשייה. מאז כוננה הממשלה הזאת אתם הפסקתם את אזורי הפיתוח ביהודה ובשומרון, למעט מישור-אדומים של מעלה-אדומים. בעצם אין עוד אזורי תעשייה; יש בקריית-ארבע, יש בברקן, יש בצפון השומרון. הפסקתם את המעמד של אזור פיתוח לאותם אזורים. היום בא תעשיין, רוצה לבנות – הוא לא יכול, משתי סיבות.

הראשונה – ועדת השרים להקפאת הבנייה שאתם הקמתם לא מתכנסת כבר שנה, כלומר אותו יזם בא ואומר: אני רוצה לבנות כמו בתל-אביב או בפתח-תקווה, פרוצדורלית הוא לא יכול לבנות. מדוע? כי הוועדה שהוקמה אז, אחרי גבעת-הדגן ואפרת, כשהיה כל העניין עם הר-חומה וירושלים, עם מרצ – הוועדה איננה מתכנסת. אמרו שהיום היא צריכה להתכנס, והיא לא מתכנסת. יש על סדר-היום שלה הרבה מאוד נושאים של תעשייה, של כבישי גישה, של בנייה ביישובים שונים שצריך לאשר, של חסרי דיור, אבל היא לא מתכנסת. נאמר לי שהיא תתכנס ב-25 בחודש. אתה חבר בוועדה הזאת, אני פונה אליך מעל הדוכן ומבקש ממך, מר שוחט, תן את ידך לסיים ולחסל את העניינים הפרוצדורליים האלה, שלא מאפשרים לנו לנשום ולחיות. זו פנייה אחת.

פנייה שנייה לגבי תעשייה. בא תעשיין, רוצה להקים את המפעל שלו, רוצה לבנות ולשעבד את הנכס כדי לקבל מהבנק הלוואה, אבל יש אותו סיפור כמו הבנייה למגורים. כלומר, אותו יזם שמבקש מימון מהבנק כדי להקים את המפעל שלו, לא יכול לקבל היום משכנתה משום שהבנקים לא רוצים לשעבד את המבנים.

אנחנו נכנסים למין סחרור, מין מעגל קסמים, שבעצם מביא אותנו לידי חיסול ולידי מצב שבו אנחנו לא יכולים עוד לקיים את עצמנו.

מפעל זה מקום עבודה. בית זה מקום מגורים. אתם חייבים, לפי ההתחייבות שלכם כאן לכנסת, לעשות כל מה שניתן כדי שלא לפגוע בחיים שלנו. לכן פנייתי אליך, אדוני שר האוצר, ואני שמח שאתה הוא זה שמשיב לי ולא שר הבינוי והשיכון, משום שהכול מגיע, בעצם, לידיים של משרד האוצר – אנא, אני מבקש את התייחסותך גם לגבי המשכנתאות ומשכון הנכסים בדיור וגם לגבי המשכנתאות וההלוואות בתעשייה. ועדת השרים להקפאת הבנייה, שתתכנס ב-25 בחודש, אפילו תצטרכו לשבת ארבע-חמש שעות – תחסלו את הפיגור שנוצר במשך שנה שלמה. תושבי הקרוונים בגבעת-זאב, זה פה בירושלים רבתי, חייבים לבנות; אם הם רוצים לבנות הם צריכים לקבל מהאוצר ומהבנקים משכנתאות, והדברים האלה, החובה המוסרית שלכם היא לדאוג לקיומם. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. אדוני כבוד שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני השארתי את התשובה שהכינו לי, מכיוון שבמידה מסוימת החלטתי לענות בצורה מעט אחרת לאור דבריו של חבר הכנסת רון נחמן.

אני לא אתייחס, כרגע, לקטע של התעשייה והוועדה. שמעתי את דבריך בנושא המשכנתאות. לא הייתי מודע לבעיה, ואני לא רוצה לתת תשובה יבשה ופורמלית כפי שהכינו לי, שהיא נכונה אבל היא יבשה מכדי שאתן אותה לאחר ששמעתי את דבריך.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת נחמן, נכון שאנחנו בעלי מניות בבנקים, אבל על-פי חקיקה של הבית הזה, ובצדק גמור. יש מסך שלא מאפשר לנו, כבעלים, אני לא מדבר כשלטון, אלא כבעלים, להתערב בשיקולים העסקיים של הבנקים, ורע מאוד אם נעשה זאת. אם אנחנו נהיה מעורבים בשיקולים העסקיים, תאמין לי ששר האוצר ימלא את שעות היממה כולן בטיפולים בנושאים שונים עם הבנקים, ולשמחתי הרבה נפל המסך, הוא מסך אטום לחלוטין, אנחנו לא עוסקים בניהול הבנקים, הבנקים מתנהלים על-ידי מועצת מנהלים, שמתמנה על-ידי קבוצה של אנשי ציבור בראשות שופטים בלי שיש לנו מעורבות בעניין. אבל הממשלה, כממשלה, ברגע שמתעוררת בעיה כזאת, לא כבעלים, חייבת לבדוק את העניין.

מקובלת עלי הפנייה שלך, לא כהתערבות בהוראה אל הבנקים, שכן השיקולים שלהם עסקיים, וצריך לבדוק אותם, אבל שיקוליהם עמם, ואין מבחינתי הבדל בין בנק שהוא פרטי ומניותיו מצויות בידי איש פרטי לבין בנק שרוב המניות שלו בידי הממשלה והוא מתנהל כפי שהסברתי.

אני אבדוק את העניין, חבר הכנסת נחמן, שכן אני מסכים שהמצב הוא בלתי סביר. אני עדיין לא יודע מה תהיה התשובה, אני לא יודע איך לעבוד על-פי העניין הזה, אבל בהחלט מקובל עלי, שמי שרוצה להוסיף קומה ורוצה לקחת משכנתה לבנייה, אני לא מדבר על ההגבלות האחרות, שהן, בהחלט, נוגעות למדיניות, אבל לא עולה על דעתי שאדם לא יוכל לקבל משכנתה אם הוא רוצה להרחיב את ביתו בעיר שבראשה אתה עומד, באריאל, או במקום כזה או אחר.

לפיכך אני מתחייב בפניך, לאחר ששמעתי את ההצעה – אין לי גם התנגדות שהדבר יועבר לוועדה. אני אעביר את הדברים לחשב הכללי במהירות האפשרית, כדי שייבדק מה קרה, מה השינויים שחלו, מה האפשרויות, באיזו מידה אנחנו יכולים להשפיע כממשל, לא כבעלים, ולראות האם, בכלל, יש פתרון לעניין. אני מבין את המצוקה. לפי דעתי צריך למצוא לה פתרון. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר.

חבר הכנסת נחמן, לאיזו ועדה אתה מציע?

רון נחמן (הליכוד):

לוועדת הכלכלה. אנחנו דנו בזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

על איזו ועדה אדוני שר האוצר מדבר?

שר האוצר א' שוחט:

כספים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדת הכספים?

אם כן, נעבור להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכספים. לא לדבר בזמן ההצבעה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכספים.

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: שאילתא בעל-פה ושאלות ותשובות לשר לביטחון פנים – ואני לא רואה אותו כאן.

הצעה לסדר-היום

מעצרים מינהליים

היו"ר א' סלמוביץ:

נעבור לנושא הבא על סדר-היום ונחזור אחר כך לשאלות. הצעה לסדר-היום מס' 8263, בנושא: מעצרים מינהליים – של חבר הכנסת יוסף בא-גד. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם אני צריך פה שר לתשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה תתחיל, חבר הכנסת בא-גד, ואנחנו נראה. לא חייבת להיות תשובה. על שאילתא חייבת להיות תשובה. על הצעה לסדר-היום לא חייבת להיות תשובה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה התועלת כשאני מעלה נושא – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מעלה נושא, הוא נרשם בסטנוגרמה, אנחנו מקיימים עליו הצבעה, והוא יועבר לאחר מכן, כן או לא, לפי החלטת חברי הכנסת, לדיון בוועדה או לדיון במליאה. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אומרים ביידיש: רעד צו דער וואנט – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, יידיש, עם כל הכבוד, היא, עדיין, לא שפה רשמית במליאת הכנסת. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

גם ערבית. ערבית כן. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, החליטו היום בוועדת החינוך והתרבות שיידיש זה יידיש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני בעד, אני רק פועלת על-פי הכללים. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני מוחה נמרצות על כך שבנושא כל כך רציני, מעצרים מינהליים, שהוא נושא כאוב, הפוגע באושיות הדמוקרטיה, שרק במשטרים אפלים, כמו בדרום-אמריקה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

הנה, חבר הכנסת יוסף בא-גד, השר לביטחון פנים הגיע.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, התחלתי למחות. אני מפסיק את המחאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, הנושא שלי הוא מעצרים מינהליים.

כבוד השר, רק במשטרים אפלים עדיין מתקיימים היום מעצרים מינהליים, כאשר מגישים לשופט דוח חסוי. אדם נעלם מביתו והמשפחה לא מצליחה לברר להיכן הוא נעלם. לא משאירים להם אישור לאן הוא נעלם. אולי אלה שבאו לקחת אותו אינם שוטרים? אולי זו חטיפה? לא האמנתי שאני אצטרך לעלות ולחזור ולדבר על הדברים האלה.

אני רוצה לומר לך, כבוד השר, אנחנו נמצאים יחד בכנסת ארבע שנים. הגענו להרבה הבנה, אני מציין את זה לשבח, הגענו להבנה הדדית. אני מציין לשבח את היחס שלך גם בדברים רבים אחרים.

כבר היה לכם ניסיון. כבר "הקמתם" מחתרת יהודית. במשך חודשים העיתונות לא חדלה מהנושא של מחתרת, מחתרת, מחתרת. היה אורן אדרי. היושבת-ראש לא מרשה לי לומר ביטוי ביידיש – נישט גישטויגען, נישט גיפלויגען, אומרים ביידיש. אני אתרגם את זה לעברית. כבוד השר, אשתך תדע לתרגם, זו יידיש ליטאית.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אי-אפשר לתרגם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אי-אפשר לתרגם את זה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אבל היום זה יום היידיש.

יוסף בא-גד (מולדת):

נכון. היום זה יום היידיש.

איך אומרים בעברית? לא היו דברים מעולם. היה אורן אדרי, היה מעצר מינהלי. היתה חקירה, היה חומר חסוי, לא היה רצון לתת לדבר. בסופו של דבר, אתם יודעים את האמת: לא היה כלום. לא דובים ולא יער. לא האמנתי שתחזרו על זה פעם נוספת, אחרי הרצח הכאוב של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה. לא האמנתי שתחזרו על זה. אינני יודע מדוע אתם חוזרים לסורכם בדברים האלה.

אתה יודע, כבוד השר, שאני תמיד מעודכן לרגע זה. היום הודיעו שהקצין אפי חביביאן, שהפליא את מכותיו בנשות חברון, בייחוד ברבקה זרביב, אמא לעשרה ילדים, שבעלה נפצע בחברון פצעים אנושים, ובתה אורטל גם כן נפצעה – מזל של משפחה, השם ישמור – אפי חביביאן הפליא את מכותיו באמא לעשרה ילדים, היום נודע שהוגש נגדו כתב אישום. אני משבח על כך את המשטרה ואת המחלקה לחקירות שוטרים. החליטו שזה היה מקרה חריג.

אדוני השר, אני שואל אותך, שלא במסגרת ההצעה לסדר-היום: אולי יש להשעותו עד המשפט, עד הברור? אם קצין משטרה מפליא מכותיו בנשים, אני דורש להשעותו. אני אשמח אם תאמר לי את דעתך, שאכן נכון יהיה להשעותו כדי שילמדו שנשות ישראל אינן הפקר וילדי ישראל אינם הפקר, ושאינן נותנים מכות, בייחוד לא לנשים. אני דורש להשעות את אפי חביביאן. למה אני אומר את זה? המשטרה חייבת לדעת שהיא נמצאת במדינת חוק.

ואני רוצה להביא דוגמה מזעזעת. אריה פרידמן – יש בעניין זה שאילתא של חבר הכנסת אריה דרעי – נעצר מעצר מינהלי. לגיטימי. לפעמים צריך. אבא ל-17 ילדים. האם אבא שיש לו 17 ילדים לא צריך לקבל איזו תשומת לב? התחשבות? לבדוק עוד פעם ועוד פעם ועוד פעם. האדם הוא טוען רבני.

הוא מופיע בבתי-משפט. האדם מגן על אחרים, בהתנדבות. סגרתם בפניו את מקור פרנסתו. המשפטים לא מתנהלים. ההכנסות לא נכנסות.

ואיך נערך המעצר? הגיעו לשכונת קריית-משה בירושלים, דפקו על הדלת, ערכו חיפוש קפדני, זרקו הכול, כאילו זה היה פושע מסוכן. יש לו בת חולה מאוד, בת שבעה חודשים, היא חולה במחלה קשה. לא התחשבו. לאחר כל זה אמרו לו: אתה עצור. שאלה אשתו: מה עצור? לאן עצור? איפה? אתה עצור, כך אמרו. הם היו בסדר, אמרו לאשתו: תני לו בגדים ואוכל. לקחו אותו. זה היה בשעה 13:00. בצהריים. היא ניסתה לברר עד למחרת בבוקר איפה הוא. בלילה אמרו לה: תראי, רק המחשב יוכל לומר. בסדר, תבררו במחשב. לא, המפעיל של המחשב יגיע רק בבוקר. נעלם אדם, אף אחד לא יודע היכן הוא.

לא נותנים אוכל גלאט כשר – האדם אוכל רק גלאט כשר – אף שידוע שזה מקובל.

דיברתי עם שר המשפטים, הוא לא ידע לברר.

אחרי שלושה ימים שהאיש היה עצור הביאו אותו לפני שופט. השופט, הגישו לו חומר חסוי. התחנן אריה פרידמן: תגידו לי מה כתוב שם. אולי זה לא אני בכלל. אולי אני אוכיח שלא אני אותו אדם. חומר חסוי.

העורך-דין ביקש: תגידו לי מה כתוב, תנו לי לדעת מה האשמה. חומר חסוי. עד היום לא יודעים מה כתוב שם. אומרים שהוא דיבר ואיים.

רבותי, זה אבא ל-17 ילדים, אדם מבוגר. נכון, בתחילה הוא היה בקריית-ארבע. הוא התעניין איך רוכשים נשק, כדי שיוכל להגן על חייו. הוא שאל כמה אנשים. אולי הוא דיבר שטויות, או אמר דברים שלא צריך לומר. חקרו אותו על דעותיו. ממתי חוקרים אדם על דעות? אנחנו מדינה דמוקרטית. אסור לאדם לדבר? שיחשוב מה שהוא רוצה, כל עוד בפועל האדם הזה לא מסוכן.

זו דוגמה אחת מזעזעת שאסור שתקרה במדינה דמוקרטית.

עצרו אדם נוסף, שמואל סטרין, באותו תהליך. הייתי אצל שניהם בכלא תל-מונד.

הוציאו צווי הגבלה לרבני קבר יוסף. אני מכיר אותם. הם לא יכולים להרוג זבוב. אנשים עדיני נפש. הוציאו צווי הגבלה. הכול בלי נימוקים, בלי הסברים. החלטנו.

אתמול היינו בחברון, שמונה חברי הכנסת. ביקרנו בעיר האבות. התברר שגם שם יש צווי הגבלה בלי סוף. בלי לנמק, בלי להסביר.

יש לי כאן עיתון שפרסם את הסיפור: השב"כ מנסה לשבור אותי – העציר המינהלי אריה פרידמן – הוא מנסה לשבור אותי. שלושה שבועות יושב הטוען הרבני, אריה פרידמן, בלי שאיש ידע מדוע נעצר ומה הן ההאשמות. והאגודה לזכויות האזרח: היעלמותו של פרידמן היא מקרה חמור מאוד.

פניתי לשר המשפטים וביקשתי לדעת בכמה מדינות בעולם קיים הנוהג של חומר חסוי, שאדם לא יודע מה נאמר עליו. יש בדיחה שאדם טוען, אין לי אחות בכלל. האשימו אותו. אין לי אחות, זה לא אני. חומר חסוי? אולי זה לא האיש בכלל? תגידו לו.

פניתי לשר המשפטים ולעורך-הדין חוטר-ישי. הפנו אותי לעורך-הדין פנחס מרינסקי. פנחס מרינסקי שלח כעת פקס. הוא מפנה אותי, וזהו. אם מצב דברים זה פוגע בזכויות הנאשם, ניתן לערער לפני בית-המשפט, אבל הדבר מחייב בדיקה.

לסיכום הדברים, אני חושב שלא מתאים לנו במדינת חוק, במדינה דמוקרטית, שיקרו דברים כאלה. כבוד השר, אתה יודע שאני הראשון הדורש את משטר החוק. אילולא מוראה של מלכות, איש את רעהו חיים בלעו. היה בלגן, היתה הפקרות, אנחנו רוצים משטר חזק, משטרה חזקה, לא הפקרות. אבל הכול בצדק, הכול ביושר. הגמרא אומרת בסנהדרין ל"ב, עמוד ב': צדק צדק תרדוף. למה נאמר פעמיים צדק? אחד ההסברים הוא: יהיה להוכיח את הצדק.

כבוד השר, אני מבקש, יש לי הרושם, ותסלח לי שאני קורא מחשבות, שבאיזה שהוא מקום אתה אתי; באיזה שהוא מקום לבך אומר, באמת זה לא מתאים למדינה כזאת. אני אומר, אם יש מישהו שחשוד בדברים – לעצור אותו, אבל להביא הוכחות שזה האיש, ושהדברים יהיו ברורים. ולא כמו כאן, כאשר אדם שיש לו 17 ילדים יושב במשך חודשים בהרגשה שזה על לא עוול בכפו. אני אודה אם תאמר את אשר עם לבך, כבוד השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני משיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת בא-גד בשם ראש הממשלה ובמקום ראש הממשלה, בהיותו הממונה על שירותי הביטחון.

אני רוצה לומר קודם כול לגבי התשתית המשפטית. יש במדינות רבות בעולם מצבים שבהם לטובת הציבור נוהגים על-פי מעצר מינהלי, כאשר קיימת סכנה מוחשית שאדם מסוים עלול לבצע פעולה שתגרום לסכנה, במיוחד סכנה לנפש בציבור. מה ההבדל בין מקרה של העמדה לדין לצו מינהלי? בעוד שמעשה מחייב שני דברים על-פי התשתית המשפטית, לא מספיקה המחשבה אלא צריכה עשייה של מעשה פלילי, כלומר, בהתחבר שני דברים יש עבירה פלילית, אומר החוק: אדם שחושב בלבו לעשות מעשה ועדיין לא עשה אותו, אי-אפשר לבוא ולהרשיע אותו בבית-משפט.

יש מקרים שבהם יש ראיות שהן אינן להבאה לבית-משפט, אבל ראיות מספיקות, משכנעות, שהאיש מתכוון, רוצה, מכין פעולה כדי לגרום לנזק, לרבות לנפש, של מישהו אחר ולגרום לסכנה, סכנת נפשות ממש. אז בא השלטון ואומר: כדי למנוע את המעשה, גם לא לפגוע באנשים אחרים, גם למנוע מהאיש לבצע את המעשה, אנחנו עוצרים אותו מעצר מינהלי. בישראל, בשונה ממדינות אחרות, ההליך הזה הוא תחת ביקורת בית-המשפט.

חבר הכנסת בא-גד, בזמנו היה לי ויכוח נוקב עם מר שמואל תמיר, זיכרוננו לברכה, כאשר היה שר המשפטים. הוא הביא את החוק בממשלתו של מר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, הראשונה, ב-1980, כאשר הוא בא להחליף פקודה מנדטורית בחקיקה ישראלית מודרנית, מתקדמת ודמוקרטית. היה לי אתו ויכוח. כמה סעיפים בחוק תוקנו על-פי בקשתי. כלומר, יוזם החוק זה לא הממשלה הזאת, והיא לא באה להחיל אותו כחוק במחשכים, באווירה של דיכוי או רצון למנוע ממישהו לבטא את דעתו.

אשר לתשתית העובדתית. אני ביקשתי – כדי למנוע לזות שפתיים ואמירות שהנה אין לשירות הביטחון עילה לעצור את האנשים, במיוחד כשמדובר באחד המקרים בראש משפחה שמבורכת בילדים. אתה פנית אלי אפילו לברר אם צריך לתת לו תנאי מעצר, תנאי שירות בית-סוהר, והעניין הוסדר בו במקום – וקיבלתי הסכמה להביא כמה עובדות שניתן להביא אותן לגבי שני המקרים שאתה ציינת.

לגבי מר אריה פרידמן בראש ובראשונה, אותו ראש משפחה שדיברת עליו, עם 17 ילדים וכן הלאה: א. מר אריה פרידמן נעצר במעצר מינהלי ביום 11 בינואר 1996 בגין מידע אשר תמציתו כדלהלן: 1. הנדון ניסה להשיג אמצעי לחימה לצורכי פגיעה באישיות ציבורית; 2. הנדון הביע תמיכה ברצח ראש הממשלה רבין, וכן הוא תומך בפגיעה באנשי ציבור נוספים על רקע אידיאולוגי, על מנת לעצור את התהליך המדיני.

נאווה ארד (העבודה):

על אדם כזה אתה מגן?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת נאווה ארד, מותר לו לשאול שאלות.

נאווה ארד (העבודה):

מותר לו לשאול. אני בטוחה שהוא לא יכול להגן על אדם כזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל יכול להיות שהוא לא יודע את הדברים האלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, סליחה, מי שמנהל פה את הישיבה זו אני. זה בראש ובראשונה. שנית, כל חבר כנסת רשאי לשאול כל שאלה שעולה בדעתו.

נאווה ארד (העבודה):

נכון, אבל אני מכירה את הרב בא-גד. אם מה שהשר אומר נכון, הוא לא היה שואל לטובתו של אדם.

יוסף בא-גד (מולדת):

נכון. את צודקת, והגשתי לו שאילתא.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אני לא מאפשרת את הוויכוח הזה. בבקשה, אדוני.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני מבקש לחזור.

2. מר פרידמן הביע תמיכה ברצח ראש הממשלה רבין, זיכרונו לברכה, וכן הוא תומך בפגיעה באנשי ציבור נוספים על רקע אידיאולוגי, על מנת לעצור את התהליך המדיני.

3. מר פרידמן הוא אדם קיצוני ביותר בדעותיו. על-פי דבריו עולה, כי זה זמן רב – אני מדבר על שנים – הוא חושב שיש לעשות דברים קיצוניים נגד אנשים המבזים את הדת וגורמים נזק לעם ישראל.

4. הוא ציין, כי מה שמונע ממנו לעשות מעשה קיצוני הוא העובדה שעליו לדאוג לפרנסת משפחתו, וכי אם לא היו לו דאגות שכאלה, בוודאי היה מממש איזו תוכנית.

5. הוא ציין, כי אם ירצה לפעול, יעשה זאת יחידי וכן יעשה זאת בצורה מתוחכמת, בלי שייתפס.

6. הוא הביע סיפוק ושמחה על כך שרבין נרצח. מבחינתו גם שמעון פרס הוא בבחינת "ערב רב", שדמו מותר.

7. הוא בדעה שגם כיום יש מספר אנשים מצומצם שבסמכותם לפסוק לאדם דין רודף ומוסר.

8. לאחרונה נודע כי הוא התבטא בכמה הזדמנויות בצורה קיצונית על נקיטת מעשי אלימות עד כדי רצח.

ב. סמוך לאחר מעצרו, ב-11 בינואר 1996, הובא הנדון בפני נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים, אשר החל בהליכים לאישור הצווים, כמתבקש על-פי חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים). יצוין, כי במהלך הדיונים נמסר לו המידע האמור לעיל. כלומר, אנחנו מסרנו לו את כל המידע שיטען כאן.

חבר הכנסת בא-גד, אני יכול להוסיף רק דבר אחד משלי לעניין זה. המידע שבו מדובר איננו שאלה של הערכה או של דיבורים בעלמא. יש בעיה שאנחנו לא יכולים לחשוף את כל המידע, או את המקורות לו. זהו תפקיד שהוא בהחלט שמור, אחרת לא יהיה לא לשב"כ ולא למשטרה מקורות שהיא תוכל על-פיהם למנוע מעשים חמורים מן הסוג הזה.

אשר למקרה השני, של שמואל סטריין. הוא נעצר מעצר מינהלי לשלושה חודשים, בצו אלוף פיקוד המרכז, מטעמי ביטחון החלטיים, לאחר שעלה כי הוא מסכן את ביטחון האזור והציבור.

נושא מעצרו המינהלי של שמואל סטריין עלה לדין בבית-המשפט העליון, במסגרת בג"ץ 7709/95, שבו קבע בית-המשפט העליון כלהלן: "לאחר שעיינו במכלול החומר (הגלוי והסודי) ושמענו טיעוני הצדדים, נחה דעתנו כי דין העתירה להידחות" – העתירה היתה של סטריין נגד המעצר המינהלי. אומר בית-המשפט הלאה: "נחה דעתנו כי מעצרו המינהלי של העותר אינו מבוסס אך על דעותיו של העותר. מעצרו המינהלי של העותר מבוסס על הסכנה הנשקפת ממעשיו של העותר לביטחון האזור. הונחה בפני המפקד הצבאי תשתית עובדתית המבססת את המסקנה, כי אם העותר יבצע פעילות אלימה הפוגעת בביטחון באזור, סיכון זה הוא קרוב לוודאי דווקא בימים אלה, וזאת בשל תהליך הפריסה מחדש של הצבא באזור". אומר בית-המשפט הלאה: "נחה דעתנו כי אמצעים פחות דרסטיים אינם מעשיים לעת הזאת". כלומר, בית-המשפט אומר, שאין די בפחות ממעצר מינהלי כדי לעצור אותו מלבצע את המעשה.

רבותי חברי הכנסת, אדוני השר לאיכות הסביבה, כאן עלתה השאלה, ואני החלטתי, לאחר ששכנעתי גם את ראש הממשלה, שבמקום השמועות והדיבורים, מה שניתן לתת מבחינה עובדתית נביא כאן קבל עם וכנסת, כדי שהאנשים ידעו במה מדובר.

לצערי הרב אני חייב במקרה של אריה פרידמן לומר, שהאיש לא מדבר דיבורים בעלמא. האיש מדבר על זה שצריך לרצוח עוד אנשים. הוא מצביע על שמעון פרס ככתובת, על אנשים נוספים ככתובת. האיש הלך לחפש אקדחים, אמצעי לחימה, כדי לבצע את מה שהוא התכוון. עכשיו בא חבר הכנסת בא-גד ואומר: האיש תמים, צריך לרחם עליו, אנחנו עושים את זה כשלטון אכזרי ומדכא.

יוסף בא-גד (מולדת):

האיש רק מדבר.

נאווה ארד (העבודה):

רק דיבור – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אמרו "רבין בוגד", ואחר כך רצחו אותו.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

הרי היה גם מקרה כזה. אילו היו אומרים על אותו מקרה של יגאל עמיר שהוא רק מדבר – הרי ראינו את התוצאה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אותי מעניין מי אלה האנשים האחרים.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני אומר לך בארבע עיניים.

נאווה ארד (העבודה):

יש שמות.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני לא יודע למה אתה במיוחד צריך להיות מליץ יושר של מקרים כאלה. לדעתי, הדבר הדרוש הוא לומר לאנשים כאלה שיחדלו מהדרך המסוכנת הזאת, שהדרך הזאת היא דרך שהיהדות לא מכירה בה ולא מוכנה להכיר בה, היא לא דרכנו. מה אתם אומרים? – להד"ם, זה לא היה, אז הוא אמר.

כל המערכת הזאת נמצאת תחת ביקורת של בית-המשפט. שופט לא ייתן אישור לצו אם הוא לא השתכנע שמדובר לא בדיבורים בעלמא אלא בדברים של ממש.

גברתי היושבת-ראש, אני לא יודע מה לעשות עם ההצעה, אבל אני מוכן להעביר אותה לוועדת החוץ והביטחון. אני מציע להעביר אותה לוועדת החוץ והביטחון.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה בדבר ההשעיה של אפי חביביאן?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

מה זה שייך למעצרים מינהליים?

יוסף בא-גד (מולדת):

היום הודיעו ברדיו.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, אני שמעתי ברדיו בדיוק את מה שאתה שמעת. אין לי מה לומר.

יוסף בא-גד (מולדת):

ביקשתי להשעות אותו – – –

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, משטרה היא גוף מאוד מסודר. היא פועלת על-פי נוהל וכללים. אין דבר כזה שאני אקבע משהו לגבי קצין מסוים שאתה לא אוהב אותו. אגב, אני מכיר אותו אישית, אני חושב שהוא אחד הקצינים הטובים.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם אחרי שהוא הרביץ מכות.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני לא יודע אם הוא הרביץ מכות. הוא עדיין לא הועמד לדין, הוא לא הורשע. אני יודע דבר אחר, שהשמיצו אותו שלא בצדק. אב לארבעה ילדים; אתה צריך לראות את אשתו ולדעת מה קורה. הוא אחד הקצינים המסורים שאני מכיר. באים כאן וחורצים משפט, חורצים דין בגלל ידיעה ברדיו, שאינני יודע אפילו מה מידת האמת שבה.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רביץ מציע הצעה אחרת. אני מבינה שאתה מציע להסיר מסדר-היום. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אני רוצה לומר לך כמה מלים. יצא לי להכיר את אריה פרידמן. אני מכיר אותו כמה עשרות שנים. אני רוצה להציע לך הצעה מתוך היכרותי רבת השנים עם האיש הזה.

אני לא חושב שהוא נמצא במוסד המתאים. תאמין לי, זה לא המשוגע שלך, זה המשוגע שלי. אין לך מה לעשות אתו. האיש הזה מדבר, זו לשונו. הוא יגיד את זה לחברים הכי טובים. בלהט ויכוח הוא יכול לומר: אני אהרוג אותך. אבל האיש הזה, אין לו קשר לכל העניין הזה. אני חושב, שאם צריך לטפל בו, צריך לטפל בו במקום אחר. לפי דעתי, אתם צריכים באמת להעביר אותו בדיקה. אין לו מה לעשות שם אצלכם. דרך אגב, כמחנך, כיועץ, מחר אני הולך לבקר אותו. קיבלתי ממך אישור. אני באמת רוצה לעמוד על העניין הזה. הרי ברור לי שהוא אמר את כל מה שאתה אומר שהוא אמר. אבל אין לזה שום קשר. זה לא ממין העניין. יש כאן טרגדיה משפחתית.

לכן אני מציע שתעבירו אותו בדיקה ותראו מה מידת הרצינות של איש מן הסוג הזה. אני יכול לתת לכם רשימות מכאן ועד להודעה חדשה, שרשרת של סיפורים על אריה פרידמן. אין להם שום קשר, ולא צריך לפחד ממנו. אולי הוא צריך לפחד מעצמו. אני באמת מציע, תבדקו את העניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ.

חבר הכנסת בא-גד, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון, כהצעת השר?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

מסכים.

אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

כעת אנחנו עוברים לנושא הבא: שאלתא בעל-פה ושאלות ותשובות לשר לביטחון פנים.

אני מזמינה את חבר הכנסת אריה דרעי להציג שאלתא בעל-פה מס' 554, בנושא: מעצרו המינהלי של אריה פרידמן. חבר הכנסת דרעי איננו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אפשר ממלא מקום?

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

הוא בדרך. הוא נתקע בפקק.

היו"ר א' סלמוביץ:

השאלתא היתה צריכה לעלות כבר קודם. חזרנו לכך. היא לא תעלה. חבר הכנסת בניזרי, הרי אתה מכיר את הכללים. אנחנו עובדים פה לפי התקנון ואין דרך אחרת, אני מצטערת.

אני מזמינה כעת את השר לביטחון פנים להשיב על שאלות רגילות. בבקשה.

מעצרי שווא

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את השר לביטחון פנים ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

רצוני לשאול:

1. האם יש ברשותכם מעקב על מספר המעצרים שהתבררו בשנים האחרונות כמעצרי שווא, ומה הוא מספר זה?

2. בכמה מן המקרים שבהם נעשו מעצרים שהוברר כי היו לשווא, הופעלו תקנות פיצויים?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בדוח מבקרת המדינה מס' 45 נקבעו ליקויים במעצרי המשטרה כמפורט: 60% מעצרים ללא ליקוי; 5.24% מעצרים לא מנוצלים; 5.12% מעצרים לא מוצדקים; 3% מעצרים לא חוקיים.

לאחרונה מתבצעות ביקורות ביחידות החקירה השונות במשטרת ישראל כדי לשפר את הפעילות בתחום זה. הנושא נקבע על-ידי המפק"ל כנושא מועדף לביקורת.

2. לא ניתן להוציא מהמאגר הממוחשב נתון בדוק של מספר המקרים או שמות התובעים אשר תבעו או דרשו פיצויים בגין מעצרי שווא.

גנבת צלחת לווין ברמלה

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

העיתון "יום ליום" מדווח – רצ"ב צילום הידיעה – על גנבת צלחת לווין קליטה מגג בית-הכנסת לעולי בוכארה בשכונת קריית-מנחם ברמלה. מדובר בלוויין שדרכו הועבר שיעורו של הגר"ע יוסף שליט"א, וגבאי בית-הכנסת חוששים שמדובר בהתנכלות.

רצוני לשאול:

1. האם המשטרה חוקרת מקרה זה?

2. אם כן – מה העלתה החקירה?

3. אם לא – התתקיים חקירה?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בבדיקה שנערכה בתחנת משטרת רמלה התברר, כי איש לא הגיש תלונה בגין גנבת צלחת הלזווין מגג בית-הכנסת.

בעקבות קבלת השאילתא פתחה משטרת מחוז מרכז בחקירה, ונגבתה עדותו של יושב-ראש ועד בית-הכנסת.

מטבע הדברים, החקירה נמצאת בשלביה הראשונים, ותוצאותיה עדיין לא ברורות.

תגמול לאסירות עבור עבודתן

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את השר לביטחון פנים ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

בעבודות חוץ מתוגמלות אסירות בסכום של 3 שקלים לשעה, ואילו אסירים מתוגמלים בסכום של 8.33 שקלים לשעה.

רצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה לפער הגדול בתגמול לרעת האסירות?

2. מדוע אסירות המועסקות כפקידות נחשבות "לא מקצועיות" בעוד אסירים המועסקים במטבח או בניקיון נחשבים "מקצועיים"?

3. מה ייעשה לביטול האפליה בתגמול לאסירות?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי:

3-1. בפקודות ובנהלים של שירות בתי-הסוהר בעניין שכר אסירים, אין כל הבדלים בתגמול לגברים ולנשים. רמות השכר משתנות בהתאם לאופי העבודה, אך גבר ואשה המועסקים באותה עבודה מתוגמלים באותה רמת שכר בדיוק.

לאחרונה נודע על מקרה בסדנת הרכב שליד הנציבות ברמלה, שם נקבעו עשרה תקנים לאסירי עבודה המיועדים למכונאים מקצועיים. בפועל נהג להעסיק אחראי הסדנא לפחות אסיר אחד בעבודות פקידות ומינהלה במקום במכונאות. האסירה ששובצה לעבוד במקום קיבלה שכר כפי שנקבע בוועדת התקצוב כשכר המתאים לעבודות פקידות. כאשר נודע לאסירה כי הקודם לה בתפקיד קיבל שכר גבוה יותר, עתרה לבית-המשפט. בית-המשפט קבע, שמכיוון שבשלב זה התקנים עדיין מוגדרים כתקני מכונאי, הרי אין סיבה שדווקא לאסירה ישולם שכר פקידות. לכן, הורה בית-המשפט לשלם לאסירה שכר מכונאי מיום הצבתה במקום עד למועד שבו ישונה התקן רשמית לתקן של עבודה מינהלית.

אני רוצה להוסיף ולומר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי – ובמקרה גם חברת הכנסת נאוה ארד דיברה אתי על אותה בעיה – שאני מתכוון לבדוק את הדברים מעבר לזה. התשובה הפורמלית נראית על פניה נכונה, אבל השאלה היא אם באמת רוח הדברים דומה למה שעונים לי בצד הפורמלי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני השר, בהנחה שהמידע שמסרת מדויק, שלמקצועות שונים או לתפקידים שונים יש תגמולים, אני רוצה לומר שאנחנו מכירים את הנושא גם לא בבתי-הסוהר. אנחנו מכירים את הנושא בחברה הישראלית, בשירות המדינה וכו'. מקצועות שהם נשיים באופיים, שרוב העובדים בהם הם נשים, מלכתחילה מתוגמלים נמוך יותר. מקצועות שידוע שרוב העובדים בהם הם גברים, מתוגמלים באופן גבוה יותר. מדובר פה בפער של כמעט פי שלושה. לכן, מאחר שבסך הכול השכר פה הוא עלוב שבעלובים, והוא בעצם תגמול סמלי מתוך רצון לשקם, אני מציעה שתקבעו שכר אחיד; לפי העיקרון, ששיקום הוא שיקום, פקידות היא פקידות. אני רוצה לומר לך, שלא רק מכונאי אלא גם במטבח מקבלים יותר. פתאום מטבח חשוב מפקידות. למה? מי קבע את העיקרון הזה?

לכן אני חושבת שטוב תעשה, אדוני השר, כפי שאמרת, אם תבדוק את העניין ותיכנס לעומקו, כדי שלא יתגלה פה פתאום הפער מחמת מין.

שר הביטחון פנים מ' שחל:

אני בהחלט מתכוון לעשות זאת.

שלטי תעמולת בחירות של הרשות הפלשתינית במזרח-ירושלים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

לאחרונה אנו עדים לתופעה של שלטי חוצות של מתמודדים פלשתינים במזרח-ירושלים, שלטים שהודבקו בניגוד לחוק.

כן ניתן לראות מכוניות עם שלטי תעמולת בחירות הנוסעות ברחבי מזרח העיר.

רצוני לשאול:

1. האם משטרת ישראל פועלת בנדון?

2. האם יינקטו צעדים נגד מפרסמי התעמולה?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. משטרת מחוז ירושלים אכפה וממשיכה לאכוף את החוק במזרח-ירושלים.

שני ניסיונות של מכוניות עם שלטי תעמולה להיכנס לעיר סוכלו על-ידי המשטרה, והמכוניות לא הורשו להיכנס.

שלטים גדולים שנתלו הוסרו על-ידי משטרת ירושלים מייד עם תלייתם.

בשלב זה טרם הוחלט מה יעלה בגורל התיקים שנפתחו בגין ההפרות האמורות.

גנבות בשכונות צפון-ירושלים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

גל גנבות גואה לאחרונה בצפון-ירושלים – בשכונות "עזרת תורה", קריית-צאנז, קריית-מטרסדורף, קריית-בעלזא, קריית-אונסדורף והאזור. מכוניות נגנבו ונפרצו חנויות, דירות ומחסנים. תושבים התלוננו על אוזלת יד מצד המשטרה ועל אי-עריכת סיורים, בעיקר בלילות, לתפיסת הגנבים ולהרתעתם.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על גל הגנבות הגובר?

2. האם פועלת המשטרה באזור בהתאם לעלייה בגל הגנבות?

3. מה תעשה המשטרה?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1–3. אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת אברהם ורדיגר על שאלות 1–3.

מבדיקה במחוז ירושלים שבמשטרת ישראל עולה, כי בשכונות החרדיות שבצפון-ירושלים חלה ירידה של 7.6% במספר ההתפרצויות לבתי-עסק ולמוסדות בהשוואה לשנת 1994 – בין 1994 ל-1995. באותה תקופה חלה בהתפרצויות לדירות ירידה של 52%. בגנבות מרכב חלה ירידה של 4.37%. התחום היחיד שבו חלה עלייה הוא תחום גנבות הרכב – עלייה של 6.8% בשנת 1995 לעומת שנת 1994. חישוב כולל של כלל העבירות מורה על ירידה כוללת של 7.22% בשנת 1995 לעומת שנת 1994.

לאור הנתונים הללו, אין ספק כי משטרת מחוז ירושלים פועלת רבות לצמצום עבירות הרכוש והפשע בירושלים. אני רוצה לומר, שהלואי עלי בכל הארץ תוצאות כאלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, אומנם נכון הדבר שיש ירידה בפריצות לחנויות, לדירות ולמחסנים. אבל הלילה – וקיבלתי זאת עכשיו בכתב, נשלח לי פתק באמצע הישיבה – נגנבו שישה כלי רכב בצפון-ירושלים. זה לא מקרה חדש. זה היה שלשום, זה היה לפני שלשום ולפני שבוע. יש התגברות של גנבות רכב במיוחד בזמן האחרון. אבל מה? הבעיה היא, שהסיורים שאמורים לפתור במקצת את הבעיה הזאת

אינם. למשל, באזור שבו אני גר אני רואה בלילות סיורים של רכב משטרה ברחובות. והנה, טוענים אנשי שכונות צפון-ירושלים, שהם לא רואים את הסיורים בלילות. האם אין מקום שאתה תורה לממונים, לאחראים, לבדוק את הנושא? מדוע לא מתקיימים באזור צפון-ירושלים סיורים כפי שצריך?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חבר הכנסת ורדיגר, אני בוודאי עשיתי, אני עושה ואעשה. יש רק דבר אחד, שאולי רק אם אתם תעזרו, ואולי בתפילה, הוא יקרה: איך עושים מ-100 שוטרים 200, ואיך עושים מ-200 300?

נאוה ארד (העבודה):

תעשו משמר אזרחי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה שר בכיר, השר הממונה על ביטחון הפנים. אני לא צריך לקבל ממך שאלות מנין לקחת את השוטרים.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

מנין? – אני יודע את הכתובת. הבעיה היא שהכתובת לא עונה. זה כל העניין. יש תוכנית. השבוע סיימה ועדה, בראשותו של האלוף יעקב לפידות, עבודה מיוחדת בקשר לגנבות רכב. העניין יובא לדיון בממשלה, ואני מקווה שתינתן תשובה. לדעתנו, צריך להילחם בתופעה הזאת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

יש שם המלצות חשובות מאוד.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אמת.

אנחנו קוראים לתופעה הזאת תעשייה של גנבות. מדובר כאן במאות מיליוני שקלים. מדובר כאן באנשים מאוד מתוחכמים. אנחנו עושים כמיטב היכולת. אני מקווה שביום ראשון, בדיון בממשלה, הנושא הזה יקבל בכל זאת מענה חיובי.

דברי היועץ המשפטי לממשלה על חקירות הרבנים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

היועץ המשפטי לממשלה התבטא, ש"משטרת ישראל ביזתה רבנים בישראל לעיני התקשורת ולעיני הציבור"; ובהמשך הוסיף: "חקרו דברים טיפשיים שאין להם חשיבות".

רצוני לשאול:

1. האם בעקבות דבריו ננזפו האחראים?

2. האם נבדקו דבריו על חקירת "דברים טיפשיים" והוסקו מסקנות?

3. מה ייעשה בעתיד בנושא חקירת רבנים?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1-3. אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. כל חקירת הרבנים נעשתה בתיאום עם היועץ המשפטי לממשלה ועל דעתו, מאחר שהם נחשדו במעשי עבירה המחייבים חקירה. דברי היועץ המשפטי לממשלה הוצאו מהקשרם, מכיוון שהוא לא דיבר על החקירה אלא על השיטה הקרויה "מצעד הרבנים", שלמטרה אין חלק בה. משטרת ישראל לא הודיעה לתקשורת על זימונם לחקירה. המשטרה נהגה ונוהגת בכבוד בכל נחקר ובמיוחד ברבני ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר. בבקשה. הוא מאלה שיודעים לשאול.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, גברתי היושבת-ראש, אני לא כל כך מבין. אומנם כאן יש רק מספר קטן של חברי כנסת. היועץ המשפטי אמר על המשטרה: "חקרו דברים טיפשיים שאין להם חשיבות". ובכן, אי-אפשר לעשות מזה כאלו הוציאו את הדברים מהקשרם – הוא לא אמר, הוא כן אמר.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

הוא אמר את זה בקשר לרבנים? הוא אמר זאת בקשר למקרה עם הספר. הוא לא אמר את זה בקשר לרבנים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כך זה הופיע בעיתון.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני לא מוסמך להשיב בשם השר לביטחון פנים, אבל במקרה אני יודע, משיחה עם היועץ המשפטי לממשלה, שכל חקירות הרבנים היו על דעתו.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

טוב, אז כנראה מה שהוא אמר כאן לא היה על דעתו.

ובכן, אני מבקש לשאול, אדוני השר: האם תורה – ותחשוב על כך – כי בעתיד לא יוזמנו רבנים לחקירה אלא בהוראה מפורשת של השר לביטחון פנים? בכל זאת אנחנו יודעים שהיו כאן דברים שלא היו מקובלים על הציבור ברובו.

הדבר השני – החקירה, אם תיערך, ואני לא אומר שאי-אפשר לחקור רבנים אם יש איזה הוכחות, עליה להיערך בצורה מכובדת, במקום אזרחי סמוי, ללא הזמנת כלי תקשורת, כפי שעשו זאת. ניפחו את הדברים. אנחנו יודעים שאחר כך אף רב לא נעצר, אף רב לא נחקר. לכן אני חושב שיש לנו מה ללמוד מן העבר הטרגי, שהיה קשור לרציחתו של יצחק רבין, זיכרנו לברכה. אני מקווה שגם בבחירות האלה לא נעלה שוב על איזה גל של התקפות.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חבר הכנסת ורדיגר, אשר להצעה הראשונה שלך, שהשר בעצמו יאשר את החקירות של רבנים היום, ומחר של אנשים אחרים – אני חשבתי שיש בינינו יחסי ידידות, ושאתה לא תציע הצעה כזאת. אני לא חושב ששר צריך להיות הכתובת ובעל סמכות בנושא הזה, לא בעניין רבנים, לא בעניין שופטים, לא

בעניין אנשי כלכלה ולא בעניין אנשים פוליטיים. אני נזהר כמו מאש מלעסוק בכל עניין הקשור בחקירה. חקירה של רבנים או תשאול או הבהרה נעשים על-פי אותם כללים החלים על אנשים שנקראים נבחר ציבור, ראשי עיריות, שופטים, באישור היועץ המשפטי לממשלה. וכאמור, על-פי אותם כללים. אין לי כוונה, ואני חושב שאסור שאדם פוליטי בדמותו של שר יהיה קשור בכלל בצורה כלשהי בהחלטה את מי להזמין ואת מי לא להזמין. זה לא עניינו.

אשר לנקודה השנייה, בקשר למראה המקום, צריך לציין שבאותה תקופה היתה שם התקשורת והיא חיכתה. היא לא ידעה אם יבואו או לא. אני אומר לך, שיש משמרות של התקשורת 24 שעות. אתם אולי לא תאמינו, אבל אני אומר לך, שליד היחידה הארצית לחקירות פליליות, לחקירות פשעים, ישבו בתורנות 24 שעות צלמים וכתבים. והיום, כידוע, יש גם קשר מהיר מאוד ביניהם, והאחד מודיע לשני, והכול בסדר.

יש כאן גם השאלה של זכות הציבור לדעת. בכל זאת המפכ"ל הודיע לי, שהלקח מהעניין הוא שהאנשים ייחקרו במתקן משטרה. אני לא מסכים ואתנגד לכך שהאדם ייחקר שלא במתקן משטרה. כשנכנסתי לתפקיד ראיתי, שהיו מקרים שאנשים מכובדים בתחום הכלכלי נחקרו אצלם בבית. אכלו לפני זה ארוחת ערב, ואחר כך התחילו לחקור אותם. אני נתתי הוראה, וזו הוראה כתובה ומחייבת את כולם, שכל חקירה תתנהל במתקן משטרה. מצב אחר לא יכול להיות, לא יעלה על הדעת, אם מדובר בגביר, באדם עשיר, או באדם עני, איש ציבור או מי שאינו איש ציבור. כולם חייבים להיחקר במתקן משטרה. זה כמובן לא אומר שחייבים לעשות זאת כשיודעים שיש במקום תקשורת או עיתונות, במיוחד כשמדובר בתשאול ברמה הזאת.

היו, אגב, כמה רבנים שהוזמנו אחרי זה ונחקרו במתקן משטרה, אף שלא באותו מתקן שבפתח-תקווה.

השטח שבין מחסום גילה לקבר רחל

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

לפי מידע שהובא לידיעתי, לא חלה הריבונות הישראלית על השטח שבין מחסום צה"ל בגילה לקבר רחל, כפי שמתחייב על-פי מפות הסכם אוסלו.

נמסר לי, כי עיריית ירושלים אינה גובה ארנונה ומסים מבעלי הנכסים, והשטח מופקר מבחינה משטרית.

רצוני לשאול:

1. האם השטח הנ"ל אכן נמצא בריבונות ישראלית?

2. אם כן – מה ייעשה על מנת להבטיח פיקוח משטרה במקום?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. השטח בין מחסום צה"ל לבין קבר רחל אמנו אינו נמצא בריבונות ישראל. השטח מוגדר כשטח , אשר סמכות השיפוט הישראלית אינה חלה בו מכוח הריבונות. בשטח האמור הריבונות מסורה C על-פי חלוקת הביטחון למפקד הצבאי, מפקד כוחות צה"ל באיו"ש.

פיקוח משטרת ישראל קיים בתוקף זכותה וחובתה על-פי המוגדר בשטח שהוא שטח בשליטה ישראלית מלאה הן לצורכי ביטחון והן לנושאי סדר ציבורי ועבירות פליליות.

גנבת כלי רכב ישראליים

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

לאחרונה פורסם, כי בנובמבר האחרון נגנבו 3,730 כלי רכב ישראליים, וכי חלק נכבד מהם הועברו לשטחי האוטונומיה ואף משמשים את שירותי הביטחון הפלשתיניים.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לכך?

2. כיצד תימנע הישנות התופעה?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. בחודש נובמבר 1995 דווח על גנבת 3,843 כלי רכב. קיים מידע כי נעשה שימוש בכלי רכב גנובים על-ידי גורמים של הרשות הפלשתינית. הנושא מטופל בועדות המשותפות לישראל ולרשות הפלשתינית. במסגרת שיתוף הפעולה הוחזרו במהלך השבוע וחצי האחרון 114 מכוניות גנובות.

השבוע פורסמו מסקנות הוועדה הבין-משרדית בראשות מנכ"ל משרדי בעניין גנבות הרכב. המסקנות עוסקות בתחומים שונים של הבעיה במגמה לתקוף את התופעה על מכלול היבטיה: בתחום המניעה,

האכיפה, ההכבדה על פעולות הגנבה וצמצום המניע הכלכלי המאיץ את התופעה. יישום המלצות הוועדה מחייב הקצאת משאבים בסדר גודל של 100 מיליון שקל.

ההחלטה בדבר מימוש המלצות הוועדה תובא להכרעת הממשלה בשבוע הקרוב.

מאבק בנגע הסמים במישור הפלשתיני

חבר הכנסת ח' דיין שאל את השר לביטחון פנים ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

רצוני לשאול:

1. האם יש שיתוף פעולה בין ישראל לבין הרשות הפלשתינית במיגור נגע הסמים?

2. בידי מי הסמכות לשפוט פלשתיני שעבר עבירת סמים בישראל?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. קיים שיתוף פעולה בין משטרת ישראל למשטרה הפלשתינית בנושא הסמים, נושא שמטריד ומעסיק את שני הצדדים. יש הסכמה עקרונית לשתף פעולה במיגור הנגע. שיתוף הפעולה נכנס עתה למישור יותר מעשי, לאחר חקיקתו של החוק ליישום הסכם הביניים, המסדיר העברת אינפורמציה חסויה למשטרה הפלשתינית, אשר נאסרה עד כה על-פי החקיקה הישראלית.

2. הסמכות לשפוט פלשתיני שעבר עבירת סמים בישראל היא בידי ישראל.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר לביטחון הפנים, אתה יכול להתפנות לעיסוקיך הרבים.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אדוני, רציתי רק לבקש חנינה לעניין אחר, אם ירשה לי, אבל אני רואה שגם חבר הכנסת דרעי לא הגיע. היתה לו שאילתא בעל-פה, והוא במקרה לא הגיע. אילו היה כאן עכשיו באולם, הייתי מוכן להשיב לו. אבל אני לא רואה אותו.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

הצעה לסדר-היום הודעת המועצה הדתית בתל-אביב על ביטול חלק מהשירותים הדתיים

היו"ר י' עזרן:

היינו מוכנים להקדים את הנושא של חבר הכנסת שפירא. אבל אני רואה שגם המשיב איננו, חבר הכנסת שפירא.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אין דבר.

היו"ר י' עזרן:

לא אכפת לך שהמשיב איננו?

אברהם שפירא (יהדות התורה):

לא, כי אין לו מה לענות.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מאיה איננו והשר איננו.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת אברהם שפירא – הצעה לסדר-היום מס' 8321. אני רק מבקש שלא תאריך כאורך הגלות. שלוש דקות.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני מודה לך על שנתת לי אפשרות לדבר עכשיו. היות שהרב מאיה חולה, ושנינו אזרחי העיר תל-אביב, הוא ביקש ממני להביא לכנסת את הזעקה ואת הצעקה של תל-אביב.

שירותי הדת בתל-אביב, הגדולה שבערי ישראל, עומדים בפני קריסה טוטלית. דבר זה, אם יתרחש, חס וחלילה, יהווה אות קלון למשרד לענייני הדתות, שמוסיף לנו די קלון, וזה יביא לו את מה שאנחנו קוראים בלשון התלמוד "מכה בפטיש".

כמופקד על המועצות הדתיות – היתה ישיבה משותפת של כל המפלגות הדתיות אצל ראש הממשלה, יחד עם חבר הכנסת דרעי, שאני רואה אותו נכנס עכשיו, על תקציב המועצות הדתיות. ואז הוא הבטיח, כרגיל, כמו שתמיד כאשר יושבים ביחד הוא מבטיח, ובסוף הוא לא קיים. זה הביא לקריסה. השירותים הדתיים בתל-אביב הם בשביתה, והכול מחמת מחדלים קשים של המשרד הזה לענייני דתות, מחדלים המשליכים ומשפיעים לרעה גם על העירייה.

צר לי שראש הממשלה איננו פה. אני לא קושר זאת לבחירות, אבל אנחנו בכל זאת מתקרבים לבחירות. אז איך ראש הממשלה יכול להסתכל על יהודי דתי כשיש לו שר דתות כזה? זה עובר כל גבול. האיש עושה צחוק מהמשרד, מעצמו ומכל הציבור הדתי, כל פעם בסגנון אחר.

המצב הגיע לכך, שהמקוואות בתל-אביב סגורים, ואנחנו יודעים שזה, רחמנא ליצלן, איסורי כרת. אבל שום דבר לא יזיז אותו. עוד היום קיבלתי טלפון: אולי אתה מוכן לחכות לשבוע הבא, אין לי זמן לבוא. הוא צריך, כפי הנראה, לנסוע לראות את ה"פויפס" ברומא, ולעשות שם את הצחוק, אז הוא לא יכול להגיע לכאן. איזה מין דבר הוא זה? לאן האיש הזה מוביל אותנו, ומה האיש הזה רוצה?

לא אחת דנים אנו בכנסת ובוועדותיה על מפעלים ממשלתיים וגופים ציבוריים שכשלו ושוב אינם יכולים לשרת את המטרה שלמענה נוצרו. ברוב המקרים, כאשר בודקים לעומק את הסיבות לקריסה מתברר, שהגופים עצמם תפקדו לא נכון וגרמו להוצאות מיותרות. צריך לדעת במה בעצם מדובר. בתל-אביב מדובר בכמה מיליוני שקלים לנושא הזה, סכום שערפאת מקבל ביום אחד, שהכשילו בסופו של דבר – — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

ממי הוא מקבל?

אברהם שפירא (יהדות התורה):

הוא מקבל ממי שאתה רוצה, מהרפורמים במשרד הדתות.

לא כך המצב במועצה הדתית בתל-אביב. בראש המועצה הדתית הזאת עומד משפטן, עורך-הדין אלטלף, שבתקופת כהונתו העלה את המועצה הדתית על פסים חיוביים ביותר, צמצם את מצבת כוח-האדם בעשרות משרות והנהיג תקציב אחראי מאוד. כאשר כל הפעילות – – –

הי"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב אברהם שפירא, נתתי לכבודו גם את הזמן של הרב מאיה, אז אנא ממך.

נאווה ארד (העבודה):

— — —

הי"ר י' עזרן:

סליחה, אני מטפל בזה מייד.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

גברת ארד, אני שם לב שאת רוצה היום לנהל את ישיבת הכנסת – –

הי"ר י' עזרן:

לא, לא. היא ויתרה על זכות זו.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

— אני מציע לך שתנהלי את שר הדתות, במקום לנהל את הכנסת, ותהיה בזה יותר תועלת.

היו"ר י' עזרן:

אני רק רציתי להודיע לאדוני — — —

אברהם שפירא (יהדות התורה):

בסדר, אני יכול לגמור מהר. אדוני היקר, תל-אביב עומדת — — —

היו"ר י' עזרן:

סליחה. אני לא מעיר, אני רציתי להדגיש: נתתי לך גם את הזמן של הרב מאיה. בבקשה, תסיים מתי שאתה רוצה.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אדוני היקר, תל-אביב עומדת בלי מקווה. זה צריך להסעיר את כל הקהל, אנחנו לא יכולים לשבת בחיבוק ידיים, והכול בגלל כסף קטן. שאלת אותי אם אני רוצה לדבר אל הקיר, כי השר איננו. תאמין לי שאני רוצה לדבר אל הקיר יותר מאשר לשר הזה. אני לא אשנה את המצב. זה המצב, שומו שמים, ואני פונה לראש הממשלה, שיעשה סוף לקלון הזה ויעמיד את השר במקום. הוא רצה להיות ראש ממשלה, אבל הוא עוד לא בעל-בית של המדינה, והמשרד הזה הוא לא ירושה מהסבתא שלו. הוא צריך להבין שהוא מטפל בציבור אחראי, והוא צריך לתת לו את מה שהוא צריך מבחינת שירותי דת.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת שפירא.

אנו ניגשים להצבעה. אתה רוצה שהדיון יתקיים במליאה.

אריה דרעי (ש"ס):

אני מבקש שהדיון יהיה בוועדת הפנים.

היו"ר י' עזרן:

האם המציע מסכים?

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אני מסכים.

היו"ר י' עזרן:

אנו ניגשים להצבעה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון בוועדת הפנים.

הצעה לסדר-היום עתיד ניהול בתי-הכנסת בקבר ישי ובקבר רחל אשת רבי עקיבא

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 8174: עתיד ניהול בתי-הכנסת בקבר ישי ובקבר רחל אשת רבי עקיבא – של חבר הכנסת אריה דרעי. בבקשה.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני רוצה להודות לשר יוסי שריד ולחברת הכנסת נאוה ארד, שהסכימו לאפשר לי להקדים.

כנסת נכבדה, הגשתי את הנושא כהצעה דחופה, אך מכיוון שדחיתי אותו, אני מעלה את הנושא כהצעה רגילה על חשבון המכסה הקטנה שאין לי, בגלל חשיבות הנושא. אני רוצה לקיים דיון במליאה על נושא שאני רואה בחומרה, נושא הנוגע למשרד הדתות ולשר הדתות בראשו.

לפני כמה שנים התגלה בטבריה, על-פי מחקרים של היסטוריונים שהסתובבו בארץ במשך מאות בשנים, קבר שנחשב כל הזמן לקבר קדוש, והתגלה כי הוא קברה של אשת רבי עקיבא. בשנים האחרונות נפתחה ישיבה על קברה. הייתי שם כמה פעמים וראיתי המוני יהודים שבאים לשם ומתפללים. יש אנשים שמאמינים בדבר הזה, פיתחו את המקום ושיקמו אותו, ואני רוצה לציין את חבר מועצת העיר הרב רפאל כהן, שעשה עבודה במסירות נפש ומכספיו הפרטיים, כדי לשקם ולטפח את המקום.

והנה לאחרונה קם שר הדתות והבטיח לפורום ראשי הרשויות הערביות – כנראה יש יותר מצביעים ערבים מאשר מצביעים דתיים לפריימריס במפלגת העבודה – לתת להם את הקבר, להעבירו לידי המוסלמים ולהפקיע אותו מהקדושה היהודית.

זהו תקדים מאוד מסוכן, היות שבכל אזור הצפון והגליל יש הרבה קברים של תנאים, אמוראים וצדיקים הנמצאים בתוך בתי-קברות ערביים. לזכותם של הערבים ייאמר, שהם שימרו את המקומות הללו. אם נתחיל ליצור תקדים כיוון שמדובר בביית-קברות מוסלמי ונחזיר להם את זה, אפשר יהיה לסגור עשרות מקומות קדושים הנמצאים בגליל.

אני לא רוצה להאריך בדברים. אני רואה את העניין בחומרה רבה, הציבור באזור הצפון ובטבריה תוסס מאוד. קיבלתי המון מברקים בעניין זה, ואני חושב שלנושא כל כך רגיש צריך אופן קשבת. לצערי, פניות לשר הדתות לא נענו, ולכן אני נאלץ להביא את הנושא לכנסת. אני מבקש לקיים על כך דיון במליאה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מציע לקיים דיון בוועדת הפנים של הכנסת.

אריה דרעי (ש"ס):

אני מסכים.

היו"ר י' עזרן:

כיוון שהמציע מסכים, נצביע. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה תידון בוועדת הפנים.

הצעות לסדר-היום

פיצוץ חומרים רעילים ברמת-חובב

היו"ר י' עזרן:

אנחנו חוזרים לסדר-היום שלנו. הצעות לסדר-היום: פיצוץ חומרים רעילים ברמת-חובב – של כמה חברי כנסת; הצעות לסדר-היום מס' 8303, 8306, 8317, 8322 ו-8323. ראשונת הדוברים היא חברת הכנסת נאווה ארד.

נאווה ארד (העבודה):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, במתקן 650 במפעל "תרכובות ברום" ברמת-חובב נשמע פיצוץ שהעניף גג. צופרי האזעקה התחילו להחריד את האוויר, ומאות העובדים במשמרת הבוקר התחילו לנטוש את עמדותיהם ולרוץ לכיוון ההפוך מכיוון הרוח, כפי שתורגלו עשרות פעמים בעבר. זאת אומרת, הסכנה שבמקום הזה ידועה. שמענו על כך בדרך לירושלים, לא ידעו עוד כמה פצועים יש ומה קרה שם, אמרו רק שיש ענן אדום בשמים וסכנה גדולה, כי החומר מזיק ומסוכן. יותר מאוחר ידענו שהיתה אפילו סכנה שיצטרכו לפנות את באר-שבע, והמבין יבין.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, מפקח כבאות ראשי התפטר וחזר בו מההתפטרות. הוא התפטר במחאה על הזנחת הטיפול במערך הכבאות בארץ, והכבאים, אדוני השר, הפסיקו לפני יותר משבועיים לטפל באירועי חומרים מסוכנים, והם מחריפים את העיצומים שלהם. היום נאמר בעיתונות: ניידת לטיפול בחומרים מסוכנים לא הגיעה כדי לטפל בפיצוץ במפעל הברום. למה לא הגיעה? בגלל העיצומים. מישהו שהוא יותר אמיץ לב בתוך החיפוי הגדול על מה שקורה שם, לא אמר את שמו כי הוא מפחד, אבל הודיע כי אם צריך היה לחלץ עובדים שנלכדו בתוך המתקן, באזור שבו היו חומרים רעילים, ספק רב אם הכבאים היו מצליחים במשימתם. מפקח כבאות ראשי אומר: אזרחי ואזרחיות מדינת ישראל, תדעו לכם, לנו אין כלים לא רק לטיפול בחומרים מסוכנים, אין לנו כלים לטיפול באסונות ובשרפות.

אני רוצה להגיד לך, אני גרה באזור המרכז, באזור דן, שם יש מפעלים ממפעלים שונים, וכאשר אני קוראת את זה, אני לא יודעת מה יקרה לשכנים באותו אזור. צחוק הגורל הוא, שהפיצוץ היה במקום שצריך היה להכיל חומר נגד דלקות. מזלנו הגדול, וכך גם אמר אחד הניצולים, שאיתרו את התקלה מייד והצליחו להשתלט עליה. אותו אדם התעלף והתעורר רק מחוץ למפעל. תודה לאל, בסופו של דבר כולם יצאו חיים ושלמים.

אדוני השר, אני יודעת עד כמה אתה רגיש לנושא. המשרד לאיכות הסביבה בודק, אך ההערכה שלי היא, שאנחנו מעלימים עין מן העובדה, שיש בארץ חומרים מסוכנים כמו החומרים שהיו שם, חומרים שגם גורמים לסרטן, נוסף על דברים האחרים. אני לא בטוחה תמיד שמשרדים אחרים לוקחים ברצינות את החומרים שאתה מוצא. אני רואה איזה ריב יש לך עם שרים אחרים בנושאים שאתה צודק בהם.

כבוד היושב-ראש, נמנע אסון נורא, אך נדלקה נורה אדומה. מה שקרה במפעל הברום אומר בעצם, שבאר-שבע כולה בסכנה. מי יבטיח שמחר לא יקרה שם דבר דומה? קצין כבאות ראשי התפטר, ואני לא יודעת למה הוא חזר בו מהתפטרותו. במקרה אני קרובה לאדם שהיה בוועדת החקירה שמונתה אחרי השרפה ביער בירושלים, ואני יודעת שנתגלו שם מחדלים איומים. אדוני השר, אתה יכול להבטיח לי כאזרחית אזור דן, שאני לא נמצאת יום יום בסכנה, שהילדים לא נמצאים יום יום בסכנה, שהשכנים לא נמצאים יום יום בסכנה? תענה לי אחר כך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

החיים נורא מסוכנים.

נאוה ארד (העבודה):

החיים נורא מסוכנים, לכן יש שר לאיכות הסביבה ויש שרים בממשלה ויש ממשלת ישראל – –

היו"ר י' עזרן:

אבל לא לאיכות החיים.

נאוה ארד (העבודה):

– – שצריכים להבטיח שכבאות תהיה כבאות, שחומרים מסוכנים מהסוג הזה ייבדק אם מותר להחזיק אותם במקומות שמחזיקים אותם, לא רק ברמת-חובב, גם באזור דן, ותתחילו לפעול. החיים מסוכנים, אני יודעת, אל תסכנו את החיים יותר ממה שצריך. תודה.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר לאיכות הסביבה, בנושא הפיצוץ במפעל הברום, ברשותך, אני רוצה להעלות הרגשה כללית שלדעתי ולהערכתי קיימת. כל הנושא של איכות הסביבה והנושא של המפעלים השונים שנמצאים ומייצרים חומרי הדברה ודברים מסוג זה, כל הסביבה שלהם, ההרגשה היא שאנחנו לא מאורגנים מספיק. בעבר כולנו עברנו שנים קשות ולא היינו ערים לזה. זה היה חלק מהעניין, זה היה חשוב לכלכלת ישראל, לתעשייה וכו'. היום אין ספק שהמודעות הציבורית והמודעות של כל אחד ואחד מאתנו גברו לא רק מבחינת המפגעים הסביבתיים אלא גם מבחינת בטיחות העובדים, אם במעבדות ואם במפעלים האלה.

אומנם יש לי רק שלוש דקות, אבל אפילו את אלה אני רוצה לקצר ולהעלות על סדר-היום שלושה נושאים בהקשר זה. האחד – הבטיחות של העובדים עצמם. אני עוסקת בזה, בין השאר, בוועדה למעמד האשה, בכל מה שקשור לעובדי מעבדות – אגב, במעבדות הבריאות ובמעבדות של האוניברסיטאות עובדות נשים – אנחנו רואים שהמיגון בשעת העבודה – למשל, בהפסקת האוכל הם אוכלים בסביבה מסרטנת. היום מגלים, במחקרים שנעשו בעיקר בארצות המערב, יותר ויותר חומרים שבעבר ידענו שהם מסרטנים והיום יודעים שהם מסרטנים. לכן אני רוצה להעלות את העניין של הגנת העובדים – אם מבחינת הביגוד, לפעמים הם צריכים לשים גם כיסוי ראש, לא מסיבות דת. זה נושא אחד.

הדבר השני הוא הסביבה, כפי שדיברה על כך חברת הכנסת נאוה ארד, של מפעלים מסוג זה שנמצאים באזורי מגורים.

הדבר השלישי הוא ההובלה של החומרים המסוכנים.

אנחנו מבינים ששירותי הכבאות לא יכולים לקחת על עצמם את הנושא. אני יודעת שזה קשור לשר הפנים, אני מקווה שכבר הקמתם איזו ועדה, או שאתם יושבים יחד כדי להחליט מה לעשות בנושא הזה. אין ספק שהכבאים לא ערוכים לכך. כל שירותי הכבאות לא ערוכים לכל הנושא של הובלת חומרים מסוכנים, הגנה, זו אופרציה שלמה, שצריך לדעת אילו חומרים מנטרלים חומרים, ואנחנו זוכרים את הפיצוץ שהיה במפעל "קוקה-קולה".

נדמה לי ששלושת הנושאים שנגעתי בהם הם חדשים יחסית, אתם מטפלים בהם, אבל במובנים רבים, בין השאר מבחינה תקציבית, הם לא זוכים לתקציבים הנאותים. המודעות הציבורית לנושא עולה, ואשמח לשמוע מה נעשה בנדון. תודה.

הי"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, תקלות, לפעמים קלות ולפעמים קשות, קורות לאחרונה בתדירות גבוהה. קוראים להם חומרים מסוכנים. השאלה היא אם אנו לומדים לקח מהמקרים המדאיגים אשר קורים מדי פעם במפעלים או במתקנים המכילים חומרים מסוכנים. עובדה שאנו מתעוררים כל פעם מחדש. מתי זה קורה? – לאחר פיצוץ סביבתי כזה או אחר. אבל, כרגיל עוברים לסדר-היום. הפיצוצים קורים מדי פעם, ולפעמים גובים מחיר יקר, אם זה במפעלים של נשק, אם זה במפעלים כימיים, וגם במפעלי מזון מסוימים.

הפעם, ברוך השם, לא היו אבדות בנפש, ואפילו לא פצועים קשה. מדובר בפיצוץ במפעל "תרכובות ברום" ברמת-חובב, שבו נפגעו עשרה עובדים משאיפת חומרים רעילים. הפיצוץ אירע במתקן המשמש לייצור חומר מעכב בעירה. מתברר כי דוד שהכיל תרכובת של מתיל-כלוריד וברום התפוצץ, לאחר שהטמפרטורה בו עלתה במהירות מופרזת. רוב העובדים שנפגעו היו בחדר בקרה סמוך למתקן הייצור. הפיצוץ שחרר לאוויר ברום יחסית בריכוז נמוך וריכוז גבוה יותר של החומר מתיל-כלוריד.

יש לציין, שכל הגורמים שהוזעקו, וכן אלה האחראים במפעל, פעלו בתוך דקות, וזה היה ממש נס. המתקן שבו אירע הפיצוץ נסגר, וכאמור הנפגעים, רובם קל, טופלו במקום ובבית-חולים. רובם נשלחו לבתיהם באותו יום.

כמובן, כנהוג במקרים דומים קמה ועדת חקירה – וכאן הוקמה ועדת חקירה פנימית – והובטח שבתוך ימים ספורים היא תגיש את המסקנות. ייתכן שהשר כבר קיבל את המסקנות.

לזכותו של מפעל הברום ברמת-חובב ייאמר, שנוהלי הבטיחות בו הם מהטובים, כך נאמר.

מובן שבעת ההתפוצצות שררה בתחומי המתקן בהלה רבה, כולם ברחו לכל הכיוונים, אנשים נשמו בקושי, אחדים התעלפו, וכל זאת ניתן להבין.

אדוני השר, השאלה היא, האם משרדך ומשרדי ממשלה הנוגעים בדבר והגורמים האחראים לומדים מהניסיון ההולך ומצטבר, מהתקלות השונות אשר קורות אצלנו בתדירות די גבוהה?

זאת לדעת, כי הברום הנמצא בכמות גדולה ברמת-חובב הוא חומר רעיל ביותר, שעשוי לגרום למוות למי שנחשף לכמויות גדולות שלו. הוא גם גורם לפגיעות קשות במערכת הנשימה ולכוויות.

הנה התפרסם בימים אלה, אדוני היושב-ראש, על הפגנה של ארגון "גרינפיס", על גדות נחל הקישון, סמוך למפעל "חיפה כימיקלים", במחאה על המשך זיהום הנחל ונגד המפעל "חיפה כימיקלים", שלדבריהם הוא המזהם העיקרי של הקישון. היו שם הכרזות: הם הופכים את הים לבית-שימוש כימי, ואתה בולע את זה. ודאי שאין לדמות את בעיית "חיפה כימיקלים" לפיצוץ ברמת-חובב, אבל השאלה הנשאלת: מה עושים הגורמים האחראים ואיך פותרים את הבעיה הסבוכה והקשה?

כידוע, אדוני היושב-ראש ואדוני השר, מספר מכובד של מפעלים ביטחוניים לייצור נשק ותחמושת נמצאים במרכז הארץ. כבר היו אסונות. בתוך תוכה של האוכלוסייה כבר היו בעבר אסונות בנפש. דובר על העברתם הרחק מאזורי מאוכלוסייה צפופה. האם זז משהו? האם כל המסקנות אשר נתקבלו בוועדות השונות מומשו? על כך אין לנו מענה מחייב וחד-משמעי.

הפיצוץ ברמת-חובב הוא אות אזהרה נוסף לאלה אשר בידם ההכרעה והאפשרות, וגם המחויבות, לפעול מיידית, בטרם תהיינה, חלילה וחלילה, אבדות בנפש. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו נוכח. אם כן, אדוני השר, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רק משום שאני ידוע כאדם בעל רוח התנדבות אני עומד כאן, כי יש הרבה נושאים חשובים בלי שום ספק שהועלו על-ידי חברי הכנסת וממש לא שייכים אלי. אולי אפשר להצטער על זה. אילו זה היה במשרד לאיכות הסביבה, יכול להיות שזה היה אחרת.

אבל, בכל הכבוד, מצבם של שירותי הכבאות לא משביע רצון. יש שם בעיות מאוד מאוד רציניות, ארוכות שנים. בסופו של דבר, אפשר למצות את כל הבעיות בכותרת: בעיות תקציביות. שם זה יותר מבעיות תקציביות. אבל אני לא נכנס לזה. אני מכיר את שירותי הכבאות, שעושים עבודה חשובה,

אבל יש שם ליקויים שנמשכים הרבה מאוד שנים. רבים ניסו להתמודד אתם, חלק נפתר, חלק לא נפתר, בעיות של יחסי עבודה – אני לא רוצה להיכנס לזה, די לי בצרות שלי. אבל, שירותי הכבאות מסורים לאחריותו של משרד הפנים. אם רוצים לקיים דיון בעניין שירותי הכבאות, אדרבה, יוזמן שר הפנים וישיב.

חבר הכנסת ורדיגר, הדבר השני שאני רוצה לומר, לגבי מה שקרה ב"תרכובות ברום" ברמת-חובב לפני יומיים – אפשר לומר שזה באמת שייך לנושא של בטיחות בעבודה, ובטיחות בעבודה זה עניינו של משרד העבודה. אבל, מכיוון שמדובר בחומרים מסוכנים, קיבלתי על עצמי לומר כמה מלים בעניין זה.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת ורדיגר, ארד ובלומנטל, אין שום ספק שדאגה היא תמיד במקום ובזמן – "דאגה בלב איש ישיחנה" – אבל לא מכל אירוע צריך להסיק מסקנות מרחיקות לכת ולא מכל אירוע צריך לעשות מי-יודע-מה.

לפני שאתייחס לאירוע ב"תרכובות ברום", אני רוצה לומר כך: חבר הכנסת ורדיגר נגע בשאלת המפעלים העוברים, תע"ש ואחרים. חבר הכנסת ורדיגר, יש לי הודעה עצובה או משמחת, אינני יודע. אבל כדי שהעניין, אם בכלל אפשר, יוסר פעם אחת ולתמיד מסדר-היום ולא נדבר עליו עוד שנים – אף אחד לא עובר לשום מקום. הרי אתה אדם למוד ניסיון, אינטליגנטי. אתה יודע, מדברים כבר עשרות שנים על העברת מפעלים כאלה ואחרים. קודם כול, אין לאן להעביר, המדינה היא מדינה קטנה. תמיד אומרים, יעברו לנגב. פעם אני אתן לך הרצאה על הנגב, ואסביר לך מה יש בנגב, ויתברר לך שהנגב הוא הרבה יותר קטן מכפי שהוא, לאחר – – –

היו"ר י' עזרני:

אדוני השר, כמה קילומטרים רבועים יש בנגב?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה לא רק עניין של קילומטרים. אם אתה מביא בחשבון מה כבר יש בנגב ומה עתיד להיות בנגב – וגם הנגב לא כל כך מקבל את כל מה שאחרים רוצים להיפטר ממנו. בעיקר כשלנגב נתכנו עוד עלילות, והוא נועד להיות אזור מאוד מושך, אבן שואבת לתיירות מן העולם ומן הארץ.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בין השאר. צריך לצאת מנקודת מוצא, חבר הכנסת ורדיגר, שמפעלים אינם עוברים, אלא כל מפעל במקומו. באמצעות הטכנולוגיות ההולכות ומתפתחות היום בעולם, ויש היום טכנולוגיות מאוד מאוד מפותחות, כל מפעל דואג לתקנתו ולתקנת סביבתו במקומו, והיום זה ניתן להיעשות.

הדבר השני, "חיפה כימיקלים". מחר אני עומד לקבל את הממצאים של סקר, מה שנקרא סקר כושר הנשיאה של מפרץ חיפה, סקר שמתבצע על-ידי שלוש חברות דניות, הטובות ביותר בעולם, יחד עם המכון לחקר ימים ואגמים הישראלי. ברגע זה אינני יודע מה הממצאים, יש לי אינדיקציות מסוימות, אבל זה לא משנה ברגע זה.

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת ורדיגר, מה אתה מייעץ לי לעשות ואיזו עזרה אני צפוי לקבל ממך. נניח שיתברר שהמפעל הזה, אולי מפעל אחר, על-פי הסקר הזה שאין מהימן ממנו, נניח שיתברר שהשפכים של המפעל הזה גורמים לנזקים חמורים לסביבה הימית; נזקים חמורים, קרי, נזקים בלתי הפיכים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גם לדיג.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כמובן, זה מה שאני קורא הסביבה הימית. הסביבה הימית, לרבות דיג. ונניח – והנניח הזה הוא לא כל כך נניח, הוא הרבה יותר נניח מנניח, או הרבה פחות נניח, יותר נכון, מנניח – שאין פתרון יבשתי לסוג כזה של שפכים כמו של "חיפה כימיקלים", וגם אין פתרון ימי. זאת אומרת, הצינור הוא לא הפתרון. ונניח שאז השר לאיכות הסביבה, מתוך דאגה לסביבה הימית, שהיא הסביבה היבשתית, ולנזקים הבלתי-הפיכים, ומה יקרה לים, ומה יקרה לנו, ומתוך השתתפות גם בדאגתך, הוא יגיע לכלל מסקנה, שצריך לסגור את המפעל. המפעל הזה הוא מפעל מאוד מצליח. הוא מעסיק 700 עובדים. יהיה רעש גדול – אם, חס וחלילה, אני לא יודע, אולי לא, אבל זה קורה. זה קרה בהרבה מדינות מפותחות בעולם. אני יכול להיות בטוח שאני יכול לסמוך על עזרתך ועל תמיכתך הפרלמנטרית?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא חשוב.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא בטוח.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא חשוב, אני אומר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה חשוב. למה זה לא חשוב? כי אני הרי יודע מה יהיה. אני יודע מה יהיה כאן, יש פריימריס – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני לא מאמין.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מה זאת אומרת אתה לא מאמין? היו דברים מעולם. תסלח לי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא בישראל.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מה זה בישראל? אבל אתה רוצה שאנחנו נהיה יותר טובים מישראל דהיום. עזוב עכשיו מפעל זה או אחר, אני לא רוצה עכשיו לנקוב בשם ספציפי. אבל יש דברים מן הסוג הזה, שהאנשים האחראים, על בסיס ממצאים מובהקים, מגיעים לכלל מסקנה, שהנזקים לסביבה הימית או לסביבה היבשתית הם נזקים חמורים ובלתי-הפיכים, ואין פתרון. רק אנשים מאוד מאוד נאיביים, הייתי אומר פשטניים, סבורים בכל מיני תחומים, שלכל בעיה יש פתרון. לא לכל בעיה יש פתרון, ואז צריך להגיע למסקנות. אחרת מה בצע בזה שאנחנו קובלים על המצב ומתלוננים על הנזקים? נראה, זה יהיה מאוד מעניין לעקוב איפה כל אחד מאתנו יעמוד.

אמר חבר הכנסת ורדיגר, שהאנשים ב"תרכובות ברום" ואנשי המשרד לאיכות הסביבה והיחידה הסביבתית ברמת-חובב פעלו בתוך דקות וזה היה נס. לא נס ולא חצי נס. הם פעלו בתוך דקות משום שהם מאומנים לפעול בתוך דקות. אנחנו לא סומכים על הנס. נסים לא מזיקים. דרך אגב, אני בעד נסים, כדי שלא תהיה אי-הבנה, אבל לא תמיד בטוח שיבוא נס. ומכיוון שלא תמיד בטוח, אנחנו מאמינים את האנשים והם יודעים בדיוק איך הם צריכים לפעול כשיש תקלה מן הסוג הזה. ולכן לא קרה נס, אלא אנשים מאוד מאומנים, שעברו את ההכשרה המתאימה, ולמפעל יש מערך משל עצמו

ולרמת-חובב יש מערך משל עצמו ולמשרד לאיכות הסביבה יש מערך משל עצמו, וכל המערכים האלה מתואמים ועובדים בשיתוף פעולה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כל זה במסגרת הנס.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לכן מה שקרה שם אתמול זה בדיוק ביטוי נאות למציאות, חבר הכנסת ורדיגר, שלא נוצרה מעצמה. אנחנו יצרנו את המציאות הזאת, ותיכף אומר מה קרה בשלוש השנים האחרונות.

גם אי-אפשר להסתמך על תחושות. נאמר כאן שהתחושה היא שיש יותר התרחשויות מן הסוג הזה. אין יותר התרחשויות מן הסוג הזה, יש פחות התרחשויות מן הסוג הזה. ולא זו בלבד שיש פחות התרחשויות מן הסוג הזה, יש גם פחות בהשוואה למה שקורה בעולם, וכאשר אני אומר עולם אני לא מדבר על מדינות שלא כדאי להיזכר בחברתן.

עכשיו אני רוצה לומר דבר כללי. חומרים מסוכנים כשמים כן הם. הם באמת מסוכנים, והם נמצאים בכל מקום, רבותי. הם נמצאים בכל מקום, כי הם חייבים להימצא בכל מקום. אלה חומרים שמשמשים לעבודה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הם מתהפכים בכבישים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הם משמשים לעבודה. בכל מפעל יש חומרים מסוכנים. דרך אגב, יש חומר שהוא יותר מסוכן, פחות מסוכן. לפעמים החומר סכנתו היא על-פי הנסיבות, או על-פי צירוף הדברים. אולי הוא לא כל כך מסוכן, אבל בנסיבות אחרות הוא מאוד מסוכן.

כאשר נכנסתי לתפקידי, יורשה לי לומר, ואל ייחשב לי הדבר ליומרה, השטח הזה היה פרוץ לחלוטין, ומאז הוא הולך ונגדר. אני חושב שהיום המערך לטיפול באירועים בחומרים מסוכנים במדינת ישראל לא צריך לסבול מרגשי נחיתות בהשוואה לכל מערך אחר, אני לא אומר המערכים הכי טובים בעולם – בין הטובים.

אפשר לעשות יותר. זה באמת עניין של כסף, כפי שאמר חבר הכנסת ורדיגר, זה באמת עניין של תקציב. בקושי רב חילצתי תקציב של 68 מיליון שקל, שעומד לרשות המשרדים השונים – ואגב, לא לרשות המשרד לאיכות הסביבה – כדי להצטייד. ואומנם, הנוגעים בדבר הצטיידו במידה לא מבוטלת בשנים האחרונות.

לא זו בלבד, אלא כאשר אני ראיתי מה שראיתי, וראיתי שהמערך נקוב ופרוץ ככברה, כל הגורמים שמשותפים פעולה באירועים מסוכנים, באמת משותפים פעולה, ונערכו לא מעט תרגילים בעניין זה, והתרגילים הוכיחו את עצמם. בפעם הראשונה בהיסטוריה, ותסלחו לי על הביטוי, כל אחד יודע מה הוא צריך לעשות – פעם אף אחד לא ידע מה הוא צריך לעשות – מה עושה המשטרה, מה עושה כיבוי אש, מה עושה המשרד לאיכות הסביבה, מה עושה מגן-דוד-אדום, מה עושה הרשות המקומית, מה עושה המפעל עצמו. היום כל אחד יודע. יש מה שנקרא תו"ל – תורת לחימה, יש שני ספרים עבי כרס, אבל הם לא רק ספרים, הספרים האלה הם התורה שאותה אנחנו מנחילים לכל הגורמים הנוגעים בדבר, שיודעים לשתף פעולה בינם לבין עצמם, והם אומנם משותפים פעולה בינם לבין עצמם.

נכון שהייתי רוצה שיהיה יותר ציוד. כשאני באתי לתפקידי, אפילו לא היו חליפות מגן. אתם יודעים שלא היו חליפות מגן לאנשים שטיפלו בחומרים מסוכנים?

אנחנו פותחים עכשיו גם בית-ספר לחומרים מסוכנים. זאת אומרת, כל מי שמטפל באירועים של חומרים מסוכנים, מן הראוי שילמד את זה באופן שיטתי ובאופן יותר מעמיק.

ב"תרכובות ברום" קרה דבר שלא צריך לקרות. לא צריכה לקרות תקלה, אבל קרה דבר שיכול לקרות בכל יום, בכל מקום. היה כנראה שיבוש באיזה הליך בעבודה, לא דבר שמלמד על המערך, לא דבר שמלמד על סכנותיו המיוחדות של חומר מסוכן זה או אחר. במקום מסוים שמו כנראה יותר חומר מכפי שהיה ראוי לשים. המערך לא פרוץ בכלל. המפעל הזה עובד מבחינה זו דווקא כהלכה. המשרד לאיכות הסביבה, כאשר מדובר במפעלים גדולים, שיש בהם ריכוזים גדולים, באופן יחסי, של חומרים מסוכנים, יודע בדיוק מי הם המפעלים, כמה חומרים יש שם, איך החומרים האלה מאוחסנים. המפעלים האלה צריכים לקבל – משביע רצון או לא משביע רצון.

זאת אומרת, נדמה לי שקודם כול המערך הוא הרבה יותר טוב מכפי שהיה אי-פעם, והוא טוב כשלעצמו, לא רק באופן יחסי. ושנית, התקלה של אתמול או שלשום מלמדת רק על כך שהמערך עובד כהלכה. זו היתה תקלה שיכולה לקרות, חלילה, בכל מקום, בכל זמן, והלוואי שלא תקרה. זו תאונת עבודה. אני חושב שתוצאותיה מלמדות על כך, שאם קורית תקלה כזאת יש לנו היכולת, האמצעים והכלים לטפל בה באופן יעיל.

היו"ר י' עזרן:

מה אתה מציע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

היו"ר י' עזרן:

האם כל המציעים מסכימים?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

בואו נצביע על כך.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעות לסדר-היום חוברת ההסברה של אוניברסיטת בר-אילן עם תמונותיו של יגאל עמירהיו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום של כמה חברי כנסת, מס' 8286, 8287, 8293, 8305, 8307, 8313, 8316 ו-8319. אני מקווה שהשר המשיב יגיע. הצעה מס' 8286, של חבר הכנסת עוזי לנדאו – בבקשה.

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, איזה שר משיב על ההצעה?

היו"ר י' עזרן:

הוא עונה, הוא פה. הוא היה פה ויצא. שלחו לקרוא לו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נבלה נעשית בישראל. תחת סממאות של דמוקרטיה רודפים אוניברסיטה, בשם המלחמה באלימות מתנכלים באלימות, ממשיכים להתנכל לציבור דתי. בשם חופש הביטוי סותמים פיות, יוצרים אווירת פחד, אולי כדי לקדם תוכנית מדינית, שאיננה לגיטימית בעיני הציבור. הדתיים, החרדים, וודאי אוניברסיטת בר-אילן, הוקיעו את מעשה הרצח של ראש הממשלה חד-משמעית, בוודאי לא נגעו בנושא זה, לא עשו אותו, בוודאי מוקיעים את העושה, אבל דבר איננו עומד להם. יש חוגים במדינת ישראל המוסיפים לעשות בהם לינץ' ציבורי, כאילו מזדהים במשהו עם הרצח, כאילו קשורים עם עמיר ועם מעשהו.

אדוני היושב-ראש, בפרשה זו של תצלומי הרוצח יגאל עמיר, המופיעים בחוברת שנועדה להעלות תרומות מנדיבי ארצות-הברית למען אוניברסיטת בר-אילן, בפרשה זו ובדרך שבה התקשורת נכנסה לתוכה, והצטרפו אליה פוליטיקאים למיניהם ושאר זרזירי מותניים, האיוולת והזדון הולכים יד ביד.

האיוולת על שום מה? משום שיש אלה המאמינים, שתמונתו של עמיר תועיל לתרומות, יהיו כאלה שיתרמו יותר. הנה אוניברסיטה, שבעצם מה שהיא רוצה בארצות-הברית זה יותר כסף – וכך צריך הדבר להיות, זו מטרת ערב ההתרמה – נו, אז לצורך זה שמים את עמיר? זה מה שמנסים ללמד אותנו? יש מי שסבורים בין המתרימים, בין ידידי האוניברסיטה, שנוסף על אלה המתעבים את עמיר, עוד רבים מהם הם אלה שאוהבים אותו, ולכן יגדילו את התרומות. הרי כל מי שחושב באופן כזה משהו משובש בראשו, מוחו מעוות. איך אפשר בכלל לייחס לאוניברסיטה כוונה להכניסו כמעט בכוונה אל תוך החוברת?

אני יכול לשער איך זה קרה; הרי זו הטיפשות, השטות, הטעות הרגילה, שמלווה רבים מאתנו. הנה אחרי הרצח – אני מנחש – ביקשה האוניברסיטה באותה חוברת, לצורך אותו אירוע שצריך היה להתרחש זמן קצר אחר כך, להוסיף חומר – – –

היו"ר י' עזרני:

חבר הכנסת לנדאו, אולי דווקא אלא ששונאים ומתנכלים לאוניברסיטה עשו פרובוקציה ושמו את התמונות האלה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אינני רוצה להרחיק לכת אפילו עד כדי כך. אני יוצא מתוך הנחה שהיתה שם טעות, ואני מתקומם על התגובה.

היו"ר י' עזרני:

זה יותר הגיוני מאשר – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

אינני יודע, אינני יודע.

התחושה שלי היא, שאנשי האוניברסיטה, שבוודאי מבקשים להתרים, רצו לפאר ולכבד את מר רבין שנרצח, ועל כן הוסיפו עמודים הקשורים בדמותו, בכבוד שהאוניברסיטה, בחייו, רחשה לו ונתנה לכך ביטוי – מתן דוקטור לשם כבוד. רצו לבטא את קשריו עם אוניברסיטת בר-אילן, וכנראה, אני מנחש, אמרו למי שהיה האחראי להפקת החוברת: קח את החוברת, תעצור אותה, תוסיף אותם עמודים המדברים בשבח רבין, ואת כל יתר הדברים הקשורים באוניברסיטה עזוב. וכך הדבר הזה קרה.

אל הטעות הזאת הצטרף בן-לווייתה, הזדון. אנשי תקשורת מגויסים, פוליטיקאים ידועים למיניהם ואחרים, אניני טעם מן השמאל, מתנפלים כמוצאי שלל רב להכין מטעמים גם מן הפרשה הזאת ולהמשיך במסע הלינץ' הציבורי כדי להדביק את אשמת הרצח, או לכאורה הניסיון לפאר ולרומם את רצח ראש הממשלה, בדתיים במדינת ישראל ובאוניברסיטת בר-אילן.

אני מבקש להזכיר לכולנו: אילו אימץ המחנה הציוני, הלאומי והדתי בישראל אותן אמות מידה מול השמאל, כי אז מה היינו אומרים לגבי אודי אדיב? אנחנו לא אמרנו, לא העזנו לעלות על דעתנו, שבאשמת בגידתו של אודי אדיב נושא כל הקיבוץ הארצי. אנחנו לא אמרנו שמפ"ם אשמה בבגידה הזאת. מפ"ם איננה בוגדת, הוא חריג במפ"ם. אנחנו לא אמרנו על בגידתו של ואנונו, שהוא צמח בערוגות מרצ. לא העזנו להעלות דבר כזה על הדעת. מרצ תנועה ציונית, ואנונו בוגד. אבל אם יש לנו טענות על אנשי מרצ, ששר החינוך הוא אחד השרים בה, ואם יש לנו טענות על הקיבוץ הארצי, הרי זה שכאשר היו הצעקות "בגין רוצח" ו"שרון רוצח" הם שתקו – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא נכון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— הם מילאו פיהם מים, אדוני השר. בפרשת השבוע הקרוב, בפרשת יתרו, יש המושג "קול ענות חלושה", ויש גם המושג "קול ענות אנוכי שומע". את קולכם לא שמעו. אילו לפחות שמעוהו כפי שהרמתם את קולכם בפרשת הוויכוחים בשנה האחרונה, יכולתם לטעון באורח שהיה בו כדי להטיף מוסר, אבל הקרקע תחת רגליכם אינה יציבה.

אדוני שר החינוך, היכן היה קולכם כאשר הפרופסור צימרמן, מאוניברסיטת ירושלים, עשה השוואה בין נוער המתנחלים לנוער היטלר? אנחנו במחנה הציוני לא אמרנו לפטר אותו ולא אמרנו לסגור את האוניברסיטה. לצערי הרב, זה לעתים מחיר החופש האקדמי. אבל אתם אומרים להתנכל לאוניברסיטת בר-אילן. על שום מה?

היה פרופסור אחר, פרופסור ליבוביץ', זיכרוננו לברכה, שדיבר על "יודו-נאצים", עשה השוואה של צה"ל עם הנאצים. אנחנו לא אמרנו לפטר אותו, אבל גם לא הצענו להעניק לו את פרס ישראל, כאשר מחוגיכם יצאו השופטים והציעו לו את הפרס הזה.

אדוני היושב-ראש, בפרשת בר-אילן נבלה נעשית בישראל. מלאה הארץ תקשורת, ולצערי חלק מן התקשורת מלא חמס. תקשורת זו דשה בבשרה של בר-אילן. במקום לכופף ראש, במקום להתנצל, צריך לצאת ולהאשים ולהוביל מחדש את התקשורת אל ניקיון. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת עוזי לנדאו. הצעה מס' 8287, חבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, יש לי יחס אמביוולנטי לאירוע המצער הזה, פרסום תצלומי של הרוצח יגאל עמיר בחוברת שאמורה להיות חלון הראווה של אוניברסיטת בר-אילן.

הפרסום הנורא הזה איננו טעות מצערת. הפרסום הנורא הזה הוא טמטום מצער, פשוטו כמשמעו; טמטום מצער ורשעות איומה.

אינני מוכן לקבל את ההגדרה של טעות, ולכן אמרתי שזה טמטום מצער ולא טעות מצערת. כשם שכאשר הייתי בצבא אמרתי תמיד, שתאונות אינן קורות, תאונות נגרמות, גם פה אינני מוכן לקבל שהתאונה הזאת קרתה. התאונה הזאת היא רשלנות איומה, פשוט רשלנות, ועל המתרשל לשלם בעדה.

אדוני שר החינוך, אני תובע ממך, אני תובע מהמערכת החינוכית בישראל לנקוט צעדים חד-משמעיים ונחרצים נגד המתרשל ונגד זה שהביא לאירוע המביש, עם פרסום תמונותיו של יגאל עמיר בחוברת של אוניברסיטת בר-אילן.

עם זאת, אני מצטרף לדבריו של חבר הכנסת עוזי לנדאו שאמר: אינני מוכן לקבל את ההתלהמות ואת ההאשמה המכלילה של מאות אנשי הסגל האקדמי של בר-אילן ושל אלפי התלמידים, שכולם אזרחים נאמנים למדינת ישראל, משרתים בצבא, במערכות החינוך, במערכות החברתיות. בשום פנים ואופן אסור להכליל את כל אוניברסיטת בר-אילן, אסור להכליל ברשעות ובטמטום הזה את כל המורים ואת כל אלפי התלמידים. בשום פנים ואופן.

האוניברסיטה הזאת עושה עבודה חינוכית כבירה. התלמידים הללו כולם נאמנים למדינה, נאמנים לעם, נאמנים לערכי הציונות, לערכי ההתיישבות. כולם משרתים בצה"ל את מלוא התקופה.

לכן, הטיפול באירוע המעליב הזה חייב להיות נקודתי, כבוד השר. זה שהתרשל, חייבת המערכת החינוכית להסיק כלפיו מסקנות אישיות. אירוע כזה, לא יכול להיות שיקרה. חוברת כזאת בניו-יורק היא לא רק חלון ראווה של אוניברסיטת בר-אילן, היא חלון ראווה של מדינת ישראל כולה.

אני חוזר ואומר, אינני מקבל את ההסברים של טעות מצערת. זה טמטום מצער. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת משה פלד.

איך טעויות כאלה קורות? אני פשוט לא מבין.

משה פלד (צומת):

איך, איך, ואיזו טעות.

היו"ר י' עזרן:

הצעה לסדר-היום מס' 8293, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החינוך והתרבות, חלפו שלושה חודשים מאז הרצח המתועב של ראש הממשלה, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, והיה מי שחשב שאפשר לעבור לסדר-היום. היה רצח, דיברנו, בכינו, הדלקנו נרות, נלך הלאה.

באו התמונות, תמונות הזוועה, בחוברת שהוציאה אוניברסיטת בר-אילן, או אגודת ידידיה בארצות-הברית, והכו בנו מחדש, הכו על ראשינו ואמרו לנו: העניין שבו מדובר לא תם ולא נשלם.

הרוצח יגאל עמיר היה ידוע בקמפוס של אוניברסיטת בר-אילן בעמדותיו הקיצוניות, בעמדותיו החורגות מכל סממן של דמוקרטיה, גם לפני שהוא נטל את האקדח וירה בראש הממשלה. לכן, הסיפור שתמונותיו הוכנסו בעבר לא מסירות לחלוטין את האחריות. הוא היה דמות פוליטית ידועה בקמפוס של אוניברסיטת בר-אילן. אפילו אם הוא לא היה רוצח, מקומו לא היה בשום חוברת.

לכן אני מצטרפת לדעה, שאוניברסיטת בר-אילן לא למדה את הלקח. מן השפה ולחוץ היא מביעה חרטה, אבל היא לא עשתה שידוד מערכות רציני, לא בין כותלי האוניברסיטה ולא בכל המערכת שקשורה בה.

אני נגד ציד מכשפות, אני נגד הקריאה לסגור אוניברסיטה. אבל בין זה לבין להוציא כך בלי שום גינוי את המעשה השפל הזה, אני חושבת שאי-אפשר.

היו"ר י' עזרן:

הם גינו, הם גינו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

איזה מעשה שפל?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הסברתי את המעשה השפל כבר קודם, ולא אחזור לזה.

אני לא בטוחה מה יקרה מחר ומה יקרה מחרתיים. טוב תעשה אוניברסיטת בר-אילן אם תפשפש בתוכנית הלימודים, במה שעושים המרצים, במה שעושים הסטודנטים. בדק בית רציני, לא רק חרטה לצורך התקשורת.

אדוני היושב-ראש, מאחר שאני כבר על הדוכן, הרשה לי להעלות לגמרי בקצרה נושא אחר, לא קשור לחלוטין לנושא הקודם.

לדאבוני ולתדהמתי פורסמה בתקשורת הודעה נטולת כל בסיס במציאות, ממש מצוצה מן האצבע, על-ידי חבר הכנסת טלב אלסאנע. הוא הכריז בהזיות מוחו על מין איחוד של מפלגות והכניס את שמה של חד"ש ויצר מהומה על לא מאומה.

אני חושבת, שהפוליטיקה הישראלית ערב הבחירות תדע הרבה מאוד בלופים תקשורתיים. אני פונה מעל הבימה הזאת אל התקשורת הישראלית – – –

היו"ר י' עזרן:

איפה למד חבר הכנסת טלב אלסאנע? באיזו אוניברסיטה? הוא לבדו אחראי או כל האוניברסיטה שבה למד?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני חושבת שחבר הכנסת טלב אלסאנע עשה מעשה שהוא מתחת לכל רמה פוליטית. כמו שיש טפילים שמטפסים ומחפשים גזע עץ להיתלות עליו – זה מה שעשה חבר הכנסת טלב אלסאנע.

בהזדמנות זו אני אומרת לתקשורת הישראלית: שנת בחירות מועדת למיני הודעות ופרסומים כאלה. אנא היזהרו, אנא בדקו כל ידיעה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו נוכח. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה, הצעה לסדר-היום מס' 8313.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד שר החינוך, אין ספק שהגילוי או החשיפה באותה חוברת כפי שהתגלגלה בחוצותיה של מדינה זרה – אם היינו צריכים להגדיר את הדברים, הרי אפשר לומר

שחרפתנו התגלגלה לה לא רק בחוצותיה של מדינת ישראל, אלא היא התגלגלה בחוצותיה של ארצות-הברית.

אפשר לבוא ולהרגיש את השילוב הזה של חוסר זהירות, אולי חוסר מזל מטורף שתוקף אותה אוניברסיטה, שאין שום ספק שיש לה הישגים רבים. היא בוודאי גם העמידה הרבה מאוד מטוביה של מדינת ישראל. והיא מוצאת את עצמה פעם אחר פעם, שבוע אחר שבוע, מתמודדת עם שאלות קשות מאוד, אולי מהשאלות שהחברה הישראלית כולה צריכה לבוא ולהעמיד אותן כשאלות המרכזיות שיקבעו את דמותה ואת מהותה של הדמוקרטיה במדינה הזאת.

יותר מאשר צריך לבוא ולבדוק האם היתה זו טעות, האם מישהו בהיסח הדעת נתן לחוברת הזאת להיות מודפסת ומופצת, יותר מאשר צריך לבוא ולבדוק האם יד זדונית הטעתה אותם אחראים לאותה חוברת, צריך לבוא ולבדוק מה קורה, מה עושה חוברת כזאת לחברה הישראלית; איך קורה שאנשים רבים שמגיעים לאירוע שהוא הצדעה לנושא כל כך חשוב לערכים שלנו, לא הם אלה שמחרימים ומוציאים מתוכם אותו חומר שהוא חרפה לכל מי שמעז לגעת בו ולהשתמש בו. אני חושב שהאירוע הזה גרם לעם בישראל לבוא ולשאול את עצמו שאלות.

אני אומר שלא צריך לבוא ולפסול את אוניברסיטת בר-אילן על כל מה שיש בתוכה. לא צריך לבוא ולהכתים אותה על כל מעשיה ולהפוך את כולם, את כל האוניברסיטה, חלילה, לאותו רוצח מתועב. חס וחלילה לנו מלעשות הכללות כאלה. אבל ראוי מאוד, שאוניברסיטת בר-אילן תהיה היום האוניברסיטה שמתוך אותו משבר תיקח על עצמה את המאבק למען הדמוקרטיה הישראלית, שאולי היא בתוכה תפתח את המודלים שמצביעים על הדרך שבה ערכים של חינוך ושל סובלנות פנימית יהיו הערכים המרכזיים שהאוניברסיטה תציב לעצמה. היא צריכה לשפוט את עצמה היום בקריטריונים הרבה יותר מחמירים מאשר מישהו אחר תובע מעצמו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מדוע אינך אומר זאת על האוניברסיטה העברית בירושלים, שממנה יצאו פרופסור ליבוביץ', שדיבר על ה"ידו-נאצים", והפרופסור צימרמן, שעשה השוואה – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

פה מדובר על רצח, על אלימות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ממנה יצאו פרופסור עדי צמח, א"ב יהושע ואחרים, שדיברו על מלחמת אזרחים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אלימות היתה רק מכיוון אחד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

סליחה, גם מר בגין עליו השלום לא מת סתם. הכדורים שלכם הורידו 16 איש מ"אלטלנה".

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אווה, "אלטלנה".

עוזי לנדאו (הליכוד):

ולא רק זה – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

תצדיק את זה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ולא רק זה, ירו על אנשים שקפצו למים, שקפצו לחוף.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי זה ירה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, אולי תתפלא גם באשר למה שקרה עם רצח קסטנר. אם רוצים לעשות חשבון – נעשה חשבון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה לא הבאת את קין והבל?

עוזי לנדאו (הליכוד):

את קין אני משאיר לך.

היו"ר י' עזרני:

חברי הכנסת, מספיק.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מאוד מכבד אותך ואני מאוד מעריך את עמדותיך, אף שאיני מסכים אתן. אבל אני חשבתי לתומי – מעבר לוויכוחים מה היה מותר להוגי דעות כאלה ואחרים של הימין לומר ומה היה מותר להוגי דעות כאלה ואחרים של השמאל לומר. על זה היה ויכוח רב-שנים. מעבר לוויכוח הזה, שנשאר ברמת ויכוח, יש הסכמה לאומית, שמה שקרה סביב הרוצח המטורף הזה איננו שייך לשום ויכוח ולשום נורמה שמישהו מאתנו מסכים להשוות אותה בכלל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה אתה קושר אותם לרצח הזה?

עמיר פרץ (העבודה):

חס וחלילה, חס וחלילה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה אתה מדבר על אוניברסיטת בר-אילן?

עמיר פרץ (העבודה):

לא הכותרת של אוניברסיטה אחרת נמצאת על החוברת הזאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה אתה קושר אותם לזה?

עמיר פרץ (העבודה):

אסביר, אם מותר. לעתים ההיסטוריה מזמנת אירוע שיוצר מצב שחלילה וחס ציבור שלם יכול להידבק בסטיגמה מסוימת בגלל מציאות שהוא לא אחראי לה ולא אשם בה. לעתים זה קורה. במקום לבוא מתוך האירוע הזה ולשקוע לתוכו, אני קורא לאוניברסיטת בר-אילן להניף ראשונה את הדגל המאבק על ערכים דמוקרטיים, על דמוקרטיה אמיתית בתוך האוניברסיטה, ולדעת להוקיע בצורה הקשה ביותר את כל מה שחורג מכך. אתה יודע אילו תופעות הורשו בתוך האוניברסיטה. אני חושב שאין שום סיבה שבעולם, דווקא מתוך האירוע הטרגי הזה, לא לבוא לאוניברסיטת בר-אילן ולהגיד לה זאת. מדוע לא? למה צריך לקרוא לאוניברסיטה אחרת שתעמוד היא הראשונה ותוביל את המאבק הזה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

כולם בסיפור הזה. מי שמייחד זאת לאוניברסיטת בר-אילן, עושה זאת כדי להדביק סטיגמה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לנדאו, מה אתה מתכוון לעשות פה? דיאלוג? סימפוזיון?

עמיר פרץ (העבודה):

לשמחתי, הסטיגמה לא תדבק לא מדברי חבר כנסת כזה או אחר. הסטיגמה נדבקת מעצם האירוע כולו. אם אוניברסיטת בר-אילן רוצה להתנהג כבת-יענה – תתנהג כבת-יענה. אני קורא לה לא להתנהג כבת-יענה. אני קורא לה להתייחס למציאות שנכפתה עליה, גם אם היא יודעת שאין לה חלק בעניין, וכולנו יודעים שאין לה חלק בעניין. אבל המציאות שנכפתה עליה צריכה להפוך אותה למי שמובילה את הדגל למאבק לדמוקרטיה במדינת ישראל. תודה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, הרי אדוני אוהב את התנ"ך, מכיר ובקיא. אני רוצה להזכיר משהו. אני חושב, שגם חבר הכנסת עמיר פרץ הדגיש שאסור לעשות הכללות. הוא אמר שלוש פעמים חס וחלילה. אין לעשות הכללות. אסור.

יש מה שקוראים הובלת מאבק לשינוי תדמית, כדי שחס וחלילה לא ידבק בידך מאומה מן החרם. הרי אני הגנתי על אוניברסיטת בר-אילן. אבל אדוני גם יודע, שבתורה כתוב: כי יימצא חלל באדמה לא נודע מי הכהו – אחר-כך נאמר: ויצאו זקני העיר ושופטיה. אומרים רבותינו: הסנהדרין, מלך ישראל, כוהן גדול, שופכי דמים? וכי יעלה על הדעת שזקני הדור, הסנהדרין, שופכי דמים? יש איזו עיירה נידחת בגליל. בכל זאת הם מצטרפים ואומרים: ידינו לא שפכו את הדם הזה; לא, חלילה, משום שיש איזה שיוך כלשהו, אלא מכיוון שקרה פה דבר קשה. המובילים ואלה שנושאים את הדגל של המוסריות ושל עקירת התופעה הזאת צריכים לעשות מאמץ יותר, אבל, חלילה, אני מאמין שאין שום כוונה להאשים; זו הרגשתי, זו תחושתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הלוואי שצדקת – – – תווית של אשמים – – –

היו"ר י' עזרן:

אני מקווה שלא, בכל אופן.

חבר הכנסת בנימין טמקין – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם רביץ – אינו נוכח. אדוני השר יעלה ויבוא, ירגיע קצת את הרוחות ויעמיד כל דבר על מקומו במשבצת הנכונה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוברת שהובאה לידיעת הציבור בסוף השבוע האחרון, שבה הובאו תמונותיו של רוצח יצחק רבין, זיכרונו לברכה, יגאל עמיר, היא חוברת שהוכנה לכבוד הארוחה השנתית של אגודת ידידי אוניברסיטת בר-אילן, אם כי על החוברת מופיע השם: אוניברסיטת בר-אילן, ולא תיאור הידידים. הארוחה השנתית נועדה מלכתחילה להיערך בתאריך 21 בנובמבר 1995, אך נדחתה בשל הרצח המזעזע של ראש הממשלה. הארוחה נדחתה לתאריך 21 בינואר 1996, והוקדשה לזכרו של ראש הממשלה המנוח. לאירוע הוזמנו אישים שונים לשאת דברים לזכרו ועיתונאים ישראלים.

כפי שנמסר לי, החוברת הוכנה לרגל הארוחה במועדה הראשון ועל-ידי אגודת ידידי אוניברסיטת בר-אילן, שהיא עמותה עצמאית, והתמונות ששולבו בה צולמו זמן רב לפני כן, ומבין תמונות רבות שצולמו ברחבי האוניברסיטה נבחרה גם תמונתו של יגאל עמיר.

כשלעצמי שוכנעתי, כי לא היה זדון בשילוב תמונתו של הרוצח על דפי החוברת, חוברת שיוחדה לזכרו של ראש הממשלה המנוח. גם המועצה להשכלה גבוהה, אשר דנה אמש בישיבתה בסוגיה זו, מניחה כי הפרסום נעשה שלא במזיד. עם זאת ברור לכול, כי מדובר ברשלנות חמורה ובכשל ניהולי, אשר יש לבדוק ולהסיק ממנו את כלל המסקנות הנדרשות, לרבות קיום אחריות של אוניברסיטה לפעולות מסוימות של אגודות הידידים הפועלות בשמה ברחבי העולם, ואני אומר שדבריו של היושב-ראש כאן היו בהחלט לעניין מבחינה זאת.

המועצה להשכלה גבוהה קראה אמש לאוניברסיטה לנקוט את הצעדים המתאימים לבירור העובדות ולהסקת המסקנות המתחייבות ולדווח על אלה למועצה.

כאשר אירע הרצח המזעזע, התייצבתי בראש אלה שפסלו מכול וכול מסע של הכפשה והכללה נגד אוניברסיטת בר-אילן, ואני אומר שזה לא היה קל, מכיוון שהיה זעם גדול על אוניברסיטת בר-אילן גם בשל דברים אחרים, גם בשל תלונות רבות על פעילות ימנית לאומנית קיצונית המתרחשת בה, במיוחד ב"כולל" הנמצא בה, אבל חשבתי, כפי שחשבתי לגבי אוניברסיטאות אחרות, שאסור לעשות הכללה, אין לדרוש סגירת מוסד אקדמי ואין לדרוש הפסקת תקציבים. גם שוחחתי עם הנשיא לשעבר של אוניברסיטת בר-אילן, וגם עם הרקטור פרופסור קווה, שהוא היום נשיא אוניברסיטת בר-אילן, ועל-פי הצעתי גם הוקמה ועדה בראשותו של היועץ המשפטי לשעבר יוסף חריש, כדי להמליץ המלצות לגבי טענות שהושמעו בנושא האווירה והאפליה בתחומי האוניברסיטה, אם הטענות האלה נכונות.

לכן, חבר הכנסת עוזי לנדאו – – –

משה פלד (צומת):

ועדה של משרד החינוך והתרבות?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, לא, ועדה של אוניברסיטת בר-אילן, אבל ועדה עצמאית. אנחנו מחכים לדוח של הוועדה הזאת.

כמו שאמרתי, בהזדמנות זו אני לא פוקד עוון רשלנות על רבים, בוודאי לא על ראשי האוניברסיטה, מה גם שאין להעלות על הדעת שהיתה כוונת זדון בחוברת שהוצאה מחדש לכבוד ארוחת ערב שבו הועלה זכרו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה.

בכך הייתי יכול להסתפק לולא הדברים שאמר חבר הכנסת עוזי לנדאו, שהעלה כאן, מתהום הנשייה, לא מתהום הנשייה אלא מתהום העבר את פרשת "אלטלנה", פרשיות אחרות וכל כיוצא באלה, ואני שואל: מה עניין "אלטלנה" או פרשיות אחרות מהעבר של היישוב העברי לנושא הזה? מה עניין דברים שקרו בעבר, כאשר היישוב העברי היה מסוכסך – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, את זה אמרתי מעל הדוכן?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

כן, אמרת את זה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, אמרת את זה כאן. אני מדבר על המציאות הנוכחית, אני לא מדבר על העבר. אני חושב, שבפרשת "אלטלנה" – הייתי אומנם ילד צעיר מאוד, אבל הייתי, באופן אינסטינקטיבי, מורשת בית אבי, בצד שמייצג כאן חבר הכנסת עוזי לנדאו. אני גם הסתייגתי כאן מעל הדוכן מדברים שנשמעו, כביכול, מהמחנה שאתה מכנה אותו מחנה השמאל, לרבות הפרופסור ליבוביץ', ההשוואה שעשה הפרופסור צימרמן וכיוצא באלה דברים. זאת לא הבעיה. דברים לא יפים, דברים קיצוניים, לשון לא נקייה, גם קללות וחרפות וגידופים אנחנו שומעים לא רק מצד אחד, אבל אני בכל זאת רוצה לחזור ולומר כאן, שבמציאות שלנו, לא בשנת 1949 ולא בשנת 1945 ולא בשנת 1939 ולא בפרשת ארלוזורוב ולא ברצח דה-האן ולא בקין והבל אנחנו עוסקים. אנחנו עוסקים בחברה הישראלית היום, ובחברה הישראלית היום יש סכנה גדולה מאוד, שהסטה מילולית תוליד מעשים. לדאבוני הרב, המעשים והאלימות, לדאבוני הרב, אני אומר זאת בכאב לב, הם רק מכיוון אחד, והפגנות אלימות רק מכיוון אחד.

אני חושב שרצח ראש הממשלה באמת גרם כאן לזעזוע ומנע חלק מהתופעות החמורות שראינו כאן בעבר. אבל אני מציע — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דחלילים — — — של חללי צה"ל — זו לא הסתה מהסוג הגרוע ביותר?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דחלילים בשדות המושבים והקיבוצים של חללי צה"ל במלחמת לבנון – זו לא הסתה מהסוג – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה זה שייר?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

על מה אתה מדבר עכשיו?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

המודיעין של השב"כ, שעסוקים בהפחדה פוליטית – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אתם עושים דבר חמור מאוד – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבישי רביב – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אתם עושים דבר חמור מאוד. קודם כול, אני לא יודע על אילו דחלילים אתה מדבר. היה בהחלט ראוי להעלות את חללי צה"ל במלחמת לבנון, לא היה שום פסול בזה, לא היתה שום הסתה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דחלילים שראינו אותם – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני לא יודע על מה אתה מדבר; דחלילים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דחלילים שראינו אותם, כל חלל צה"ל היה דחליל בשדות – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה אתה מקשקש?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

נו, אז מה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אלה שטויות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אלה לא היו דחלילים, אלה היו מצבות לזכרם של חללים שנפלו לשווא, בגלל הרפתקה אומללה – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

— — — שאתם ניהלתם — — —

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מציע לכם, שבכל מה שנוגע למלחמת לבנון, תצניעו את הדיבור שלכם. אתה, חבר הכנסת ויינשטיין, תנמיך את הקול שלך כאשר אתה מדבר על מלחמת לבנון, המלחמה המיותרת שניהלתם כאן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

המלחמה המיותרת שניהלתם בלבנון, עם הרעיון האווילי שלכם להקים ממשלת בובות נוצרית, וכאן הודעתם, בכנסת, על הסכם שלום עם לבנון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הרי אמרתם, הצדקתם את מלחמת לבנון, את הרוגי מלחמת לבנון, משום שאמרתם שהבאתם לכאן, לכנסת – מי לא זוכר את הרגע הקרקסי הזה – הבאתם לכאן לכנסת הסכם שלום עם ממשלת הבובות הנוצרית של לבנון. זה החזיק מעמד 24 שעות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני רוצה להגיד לך דבר אחד. אתם לא למדתם לקח מהעבר, אתם לא מבינים שכאשר מסיתים אנשים דליקים, אנשים שנוחים להסתה, שיש להם יכולת נפשית להיות מוסתים, הם לוקחים את האקדח לידיים, וזה לא קרה פעם אחת. זה לא סתם רצח; זה היה רצח על רקע אידיאולוגי. בעיני זה היה חילול שם שמים ברבים, משום שהרוצח גייס את ההלכה – — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חולה נפש.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא חולה נפש – — —

קריאות:

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא חולה נפש.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו — — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אומר — — —

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני השר — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

היו"ר י' עזרן:

— — — אני קורא אותך לסדר פעם אחת — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

— — — וגם אותך, אדוני, חבר הכנסת. מה אתה רוצה, שנוציא אותך לקראת סוף היום? מספיק. לא קיפחתי אתכם. אף אחד לא קופח. נתתי לכם לצעוק כחפץ לבכם — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, חבר הכנסת ויינשטיין, אני אומר כאן את מה שאני רוצה, ואתם לא תמנעו ממני לומר את דברי. תצטקו כאן עוד חצי שעה, אני אעמוד כאן שעה ושעתיים אם יהיה צורך; לא תסתמו לי את הפה. תסתמו את הפה במקומות אחרים.

לא אמרתי שהוויכוח הציבורי קשור לרצח. לא אמרתי את זה. הוויכוח הציבורי הוא לגיטימי, מותר, וגם אם הוא חריף וגם אם הוא מלווה בהפגנות הוא לגיטימי לחלוטין, משום שעוסקים באמת בנושא קיומי, אם כי שמחתי לראות שדברים שאתם התרסתם נגדם וראיתם בהם דבר חמור ואיום ונורא — היום אתם תומכים בהם.

אני אמרתי דבר אחד: כאשר אומרים על ראש הממשלה שהוא בוגד, שהוא רוצח, שהוא פטן ושהוא צ'אושסקו, אז צריך להניח, בעיקר על רקע המחלוקת הקשה, שיהיו אנשים שיסיקו מכך מסקנות.

אני אומר, קרה דבר עוד יותר חמור מזה, גם אחרי הרצח. יש לנו קבוצת פרופסורים — לא רק מבר-אילן, אני אומר במפורש לא רק מבר-אילן, אבל פרופסור פרומינגטי מבר-אילן — שאחרי הרצח אומרים שהם ממשיכים את הבדיקה המשפטית כביכול של קבוצת מוקיונים זו, שתכליתה להאשים את ראש הממשלה המנוח בבגידה. מה צריך אדם להסיק כאשר אומרים לו מנהיגים פוליטיים, וכביכול פרופסורים לחוסן מדיני — לי יש תיאור אחר לקבוצה הזאת — שאומרים שראש ממשלה שמתדיין עם הצד השני על שלום עם פשרה טריטוריאלית הוא בוגד?

שימו לב, בעיני העניין הזה, שאומרים על ראש ממשלה שהוא בוגד, מזמין רצח. למה הוא מזמין רצח? הוא בעצם יותר גרוע מכל האשמה אחרת. משום שאנחנו יודעים, שבגידה היא מוות, גם בחוק הישראלי, וצריך להביא אדם כזה לדין. אלא מה? כאשר חוג הפרופסורים לחוסן מדיני, ובראשם פרופסור הלל וייס, אומרים שראש הממשלה הוא בוגד – מה הם אומרים? הרי אותו אי-אפשר להעמיד לדין, הוא באמת כמו פטן. הרי גם את פטן לא היה אפשר להעמיד לדין. מה המסקנה העולה מדברי הסתה – הסתה היא מלה קלה מדי, מדברי ביב שופכין אלה? מה אומרים הפרופסורים האלה? הם אומרים, שצריך להטיל גזר-דין מוות על ראש ממשלה, משום שאי-אפשר לשפוט אותו, כמו שעשו לפטן. אז אל תגנו על זה.

אני לא אומר שום דבר על אוניברסיטת בר-אילן. אני אומר שהיא כן צריכה לעשות בדק בית. נחכה להמלצות הוועדה הציבורית. יש שם בהחלט בעיות שצריך לפתור. אין להכליל, זו אוניברסיטה חשובה. אני משתף אתה פעולה. בזמני היא גם גדלה, פרוחה ושגשגה. אבל אסור להיות עיוורים. יש שם דברים שטעונים תיקון. אני לא רוצה לשפוט. אני לא רוצה לומר לכנסת שום דבר עד שנקבל את דוח הוועדה שמינתה האוניברסיטה.

אדוני היושב-ראש, מכיוון שההצעה הזאת כבר נדונה בוועדת החינוך, אני מציע שלא נעביר אותה פעם נוספת לוועדת החינוך, ותסתפקו בדברי אלה.

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער, חבר הכנסת ויינשטיין, השר מסיר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הצעה אחרת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אם אנחנו מסתפקים בדברי השר, אין הצעה אחרת.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, דקתיים בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החינוך, אם הסתה באה רק מציבור אחד, כפי ששר החינוך אומר – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא אמרתי זאת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אמרת שההסתה באה רק מצד אחד.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, לא אמרתי. אמרתי משני הצדדים; אלימות, פעולה נעשית רק מצד אחד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מדוע השב"כ חושב שיש לשים משמרות הגנה על ביבי נתניהו ועל אחרים מקרב המרכז? אם הסכנה היא רק מצד ימין, מדוע הגוף המקצועי אומר לשים משמרות של שב"כ, של אבטחה, למנהיגי המרכז? מדוע?

דבר שני אני מבקש לשאול אותך. אתה אמרת, ובצדק, שקריאת "בוגד" מזמינה רצח. כך אמרת. אז הקריאה "בגין רוצח" או "שרון רוצח" במלחמה, היא לא מזמינה רצח?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה דיברת על הזמנה לרצח.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, נא לסיים את הנושא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני שר החינוך, אתה דיברת על הזמנה לרצח. אם הקריאה "רוצח" מזמינה רצח, ואתה צודק, אז גם הקריאות "שרון רוצח" ו"בגין רוצח" מזמינות רצח. מאחר שיש הגנה גם על מנהיגי המרכז והימין, משמע שהדבר הזה יכול לקרות בכל מקום, וההסתה היא לא נחלתו של גורם אחד. ואתם שמתם דחלילים במלחמת לבנון, כאשר הממשלה הלגיטימית –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא שמו דחלילים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– של ישראל החליטה על כך. שמתם על כל חלל שנפל במלחמה הלגיטימית שהחליטה עליה ממשלה דמוקרטית, שמתם דחלילים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – – אתה עוד מגן – – –

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני יודע שזה מרגיז.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, תסיים. כבר עברו שלוש דקות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני כבר מסיים. כאשר היתה הכתבה בטלוויזיה אני הגבתי מייד ואמרתי שהטמטום במדינת ישראל זכה להכרה אקדמית. אבל תגובתך, שר החינוך, באותו שידור טלוויזיה לא היתה כמו הנימה המפויסת שהיתה כאן לאחר בירור העובדות. משר החינוך אני מצפה לתגובה אחרת מזו שהיתה.

היו"ר י' עזרן:

לכן הוא מבקש להסיר. זה בדיוק מה שהשר אמר. אני אשאל את החברים. חבר הכנסת משה פלד, אתה מסתפק בדברי השר?

משה פלד (צומת):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אין לנו על מה להצביע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן לא היה מקום להצעה אחרת.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

הצעה לסדר-היום ייבוא טליים ועגלים באמצעות האוטונומיה תוך עקיפת ההיתרים לייבוא

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא האחרון בסדר-היום: ייבוא טליים ועגלים באמצעות האוטונומיה תוך עקיפת ההיתרים לייבוא, של חבר הכנסת שמואל אביטל, הצעה מס' 8310. אם כן, יקום, אדוני, יעלה וידגיש שחייבים גם לשחוט אותם כדת וכדין, בהכשר הבד"ץ, אם אפשר. אני לא מתנגד גם לרבנות. בבקשה.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כמעט רציתי להגיד כהרגלי חברות וחברי הכנסת; הנושא הוא ייבוא של 30,000 ראשי צאן. מה זה נראה על פניו? עקרת הבית עוד תקבל חינם את הבשר, כמקובל במקומותינו.

אולי אתחיל מהסוף. מדובר בחצר של יאסר ערפאת, שמקבלת אישור להביא 30,000 טליים. זה לא גידול בעזה. מילא, גידול בעזה אחרי שלום. גם אנחנו מייצאים לשם תוצרת. ואם גם משם מגיעה תוצרת, זה יוצר אלף ואחת בעיות, אבל ניחא.

אלה ראשי צאן שאמורים להגיע מאוסטרליה. ובעצם, אם מישהו צריך להרוויח משהו, זה מאן-דהוא בחצר ההיא.

היו"ר י' עזרן:

אפשר לשאול אותך משהו?

שמואל אביטל (העבודה):

כן, בטח.

היו"ר י' עזרן:

למעשה, אתה מתנגד שהאוטונומיה תיבא לצורך עצמה? אתה חושב שיעבירו את זה לכאן?

שמואל אביטל (העבודה):

אני עומד לחדד את העניין. ראשית, לא מדובר במגדלים בעזה כחלק מהשלום, שיש כניסה ויציאה של תוצרת. מדובר בשניים-שלושה אנשים שאולי יתעשרו מהעניין הזה. גם אותה היינו מעבירים, כמו שאומרים אצלנו. אבל הדבר הזה הולך לפגוע בכל הענף. גם היום המגדלים בקושי מצליחים להתמודד עם הוצאות הייצור.

אני מכיר את התשובות של משרד החקלאות. יש פה הפרה בוטה גם של הסכמי גאט"ט לגבי המכסים, ויש פה בעיקר יצירת מסלול של ייבוא תוצרת לארץ, תוצרת חקלאית, במקרה הזה עגלים וראשי צאן, שפוגעת ישירות בחקלאי. אבל יותר חמור מזה, יוצרים מסלול נוסף לייבוא תוצרת, כאשר בעצם התוצרת הזאת נכנסת במסלול שעוקף את כל ההגנות המינימליות שניתנו עד היום. ואנשים בחצר ההיא אמורים להרוויח מזה כסף, אני לא מתבייש להגיד. זה לא פתרון לשום חקלאי בעזה, אלה עסקים שחורים בעיני. פה, בפעם הראשונה, אנחנו רואים את הנזקים שנגרמים לחקלאות, מעבר לשגרה השוטפת. פה זה עקיפה גם של הסכמים בין-לאומיים. דרך אגב, זה עקיפה גם של ההסכם החקלאי עם ירדן. לי לא ברור למה עושים זאת.

מאחר ששר החקלאות לא נמצא פה – לפני כשלוש שעות היתה לי שיחה אתו, וויתרתי. אני אפילו לא עושה את מה שאנחנו עושים בדרך כלל – איפה השר? למה הוא לא פה? היתה לו סיבה אישית והוא הלך.

התביעה שלי היא לעצור את העניין הזה. כבר קיבלתי כל מיני שיחות טלפוניות: תעזוב את העניין, למה אתה אומר ולמה אתה לא אומר.

לכן אני מציע שהנושא יועבר לוועדת הכספים. השר לא נמצא פה, אין מי שיציע ואין מי שיענה, ולכן אני מקצר.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת – – –

שמואל אביטל (העבודה):

אני יודע מה מותר לי ומה אסור.

היו"ר י' עזרן:

אדוני מוכן להציע משהו בעניין ההצעה שלו?

שמואל אביטל (העבודה):

אני מקצר בדברים.

היו"ר י' עזרן:

הוא לא יכול להציע ועדה.

שמואל אביטל (העבודה):

אני מקצר בדברים, כי בשעות האחרונות התברר לי שיש פה רגישויות, בעיקר כשאני אומר את הדברים גלויים מעל הדוכן הזה. אבל זו סכנה גדולה מדי לחקלאי ישראל מכדי שאני אמרח את העניין.

היו"ר י' עזרן:

אבל אתה לא נותן פתרון.

אני מסכים אתך, אבל מה בנוגע לאוטונומיה? הם רוצים לייבא מטורקיה, אתה תאמר להם לא?

שמואל אביטל (העבודה):

אין שום מניעה, לצרכים שלהם. לא להכניס את זה כמתחרה לתוצרת חקלאית שאנחנו מייצרים. למשל, בששת החודשים האחרונים עלו התשומות בענף הזה, המספוא ומה שסביבו – ב-100%; העלייה הצפויה בארבעת החודשים הקרובים היא כ-50%. נוצר מצב שהם מכים.

צריך לזכור, עכשיו חודש הרמדאן. הייתי יכול להבין אילו זה היה חד-פעמי. לא. הם עושים פה עסקה שתתגלגל במשך כמה חודשים, וכשסוף סוף אפשר לעלות קצת מעבר לתשומות – הם נותנים לעניין הזה מכה.

ראשית, התפיסה העקרונית שלי אומרת, שאם המחירים מטפסים לעננים – אני לא מתנגד שנייבא גם תוצרת חקלאית, כדי לאזן ולהרגיע שוק שהשתגע. אני חושב שאנחנו כבר אחרי התיאוריות המצחיקות של השנים שעברו. אבל יש גבול. פה לא מדובר במצב כזה. ושנית, זה עסקים של אנשים שהתעשרו אי-שם בעזה. מילא אם חקלאים ערבים פלשתינים היו מגדלים את זה ומוצאים בזה את פרנסתם. גם זה לא קיים. תודה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, אנחנו עוברים להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה אחרת – להעביר לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה. כדי שהפורמליסטיקה תהיה מושלמת.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מסתבר שהחיים עושים את שלהם, והחקלאות הישראלית, לאט לאט לאט משנה פנים, משנה צורה, ולא על-פי התכנון המקורי של אלה שחתמו על הסכמי אוסלו א' ואוסלו ב'.

יותר ויותר גידולים עוברים למה שנקרא "האוטונומיה", והם מכים, מכים ביד קשה את החקלאים הישראלים. התמונה שמצטיירת לא ברורה. להיפך, לעתים היא נראית מזקת. נראה שבגלל הסכמי אוסלו החקלאים הם הסובלים יותר מכל קבוצה אחרת.

לפיכך אני מבקש להעביר את הנושא כולו, לא רק את הנושא שהציג חבר הכנסת המלומד, שהוא חקלאי במלוא רמ"ח איבריו, לוועדת הכספים. מה שקורה באוטונומיה בתחום החקלאות, כל הנושא, על מלוא היבטיו, צריך להיות נדון בוועדת הכספים. אני מדבר על כל הנושא, על מלוא היבטיו, ולא רק על ההיבט הצר שהעלה כאן חבר הכנסת אביטל. תודה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מודה לך.

נראה שמי שהדפיס את סדר-היום הוא בבחינת ניבא ולא ידע מה שניבא. אתה יודע למה? כי במקום לכתוב "טלאים" כתב "טליים". אף שזה לא הנושא, אנחנו מטליאים עכשיו טלאי על טלאי, אבל הכול בנושא אחד.

נצביע. יש לנו הצעה לדון בנושא במליאה, ויש הצעה להעבירו לוועדה. חבר הכנסת אביטל, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים?

שמואל אביטל (העבודה):

מסכים.

היו"ר י' עזרן:

נא להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרני:

שלושה בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שאכן הנושא יידון בכללותו בוועדת הכספים.

רבותי, אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה, אם ירצה השם, ביום שני בשעה 16:00 – בכ"ב בשבט. תודה. שבת שלום לכולם. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:47.